

İKİNCİ BÖLÜM

KALKINMA YOLU

Türk toplumunun, diğer toplumlara eşit şartlar içinde ve bağımsız olarak yaşayabilmesi için ekonomik bakımdan kalkınması gerekir. Bu, sadece bilimsel düşüncenin gerektirdiği bir amaç değil, aynı zamanda toplumumuzun, baskısını duyduğumuz bir isteğidir. Toplumumuz, bu isteğe uygun biçimde emin ve hızlı bir kalkınma yoluna sokulmadıkça, huzur ve güvenlik içinde yaşamak mümkün olmayacaktır.

Bugün tutulmuş olan yol, ileri batı memleketlerinin de bir zamanlar tutmuş oldukları özel sektör eliyle kalkınma yolu, yani kapitalist bir yoldur. Ancak o zaman dan beri şartlarda büyük değişiklikler olduğu için, bu yolun Türkiye'yi kalkınmaya götürmesi mümkün değildir.

1) Geçen yüzyıllarda batı memleketlerinin kalkınması, emeğin aşırı sömürülmesi sonunda meydana gelen ve biriken özel sermaye ve teşebbüs yolu ile mümkün olmuştur. Çünkü o tarihlerde işçi sınıfı haklarını koruyacak güçlü teşkilata henüz sahip değildi. Oysa, bugünkü Türkiye'de sendikacılığın ve demokratik kuvvetlerin gelişmekte olmasından ötürü, böyle bir sömürme gittikçe güçleşmektedir.

2) Batılılar sermaye biriktirmek için başka memleketleri de sömürmüşlerdir. Oysa, Türkiye'nin bugün sömürgeler fetih ederek, ya da ticari yollarla başka memleketleri sömürerek sermaye biriktirmesi düşünülemez. Kaldı ki, devrimci ve anti-empyalist savaşlar yaparak bugüne gelmiş olan Türkiye için sömürgecilik ve sömürücülük söz konusu olamaz.

3) Batılı memleketler kalkınma yoluna girerken karşılarında kalkınmış memleketler yoktu. Böylece küçük işletmeleri ni yavaş yavaş büyüterek gelişebilmek imkânına sahiptiler. Oysa, Türkiye gelişmiş memleketlerle rekabet etmek, onlara rağmen kalkınmak zorundadır. Çünkü ekonomimizin batı memleketleri ekonomilerine bağlı ve onların hâkimiyeti altında olması, kalkınmamızı bir de bu yönden önlemektedir. Ayrıca, bugünün teknolojisine uy-

gun dev işletmeler kurarak gerçekleştirilmesi gereken kalkınmayı sağlamaya, özel teşebbüslerin gücü yetmemektedir.

4) Batının geliştiği çağlarda, gelirlerin daha büyük bir kısmı tasarruf edilerek, sermaye birikimine ayrılabilirdi. Oysa, günümüz Türkiye'sinde Batının şimdiki yüksek tüketim seviyesi örnek alınmaktadır. Bu durum, özel sektör eline geçen gelirlerin çok yüksek bir kısmının tüketim harcamalarına gitmesine ve böylece birikimini yavaşlamasına sebep olmaktadır.

5) Batının geliştiği zamanlarda başka bir çözüm yolu, başka bir toplum düzeni olduğu bilinmiyordu. Oysa, bugün kapitalist olmayan bir kalkınma yolu olduğu da bilinmektedir. Bu sebeple toplumun, kapitalizmin yapısından doğan çatışma ve dalgalanmalara boyun eğmesi beklenemez. Ayrıca, kapitalist gelişme mümkün olsa bile arzu edilir bir çözüm yolu değildir. Çünkü kapitalist gelişme yolunu seçmiş bulunan memleketler de büyük tezatlar içindedir.

6) Batının gelişmesinin çok yavaş olduğu, kişi başına düşen gelirin yılda ortalama yüzde 2'den daha az arttığı da unutulmamalıdır. Oysa, Türkiye'nin bugün bu gelişme temposundan 2-3 kat daha hızla kalkınması şarttır.

Kaldı ki, bu kalkınma yolu memleketimizde ötedenberi denenmiştir. Özellikle İkinci Dünya Savaşından sonraki dönemde en açık ve çıplak biçimi ile izlenen kapitalist kalkınma yolu, tabiatına uygun olarak, mutlu bir azınlığın daha da zenginleşmesi, halk kitlelerinin ise daha da yoksullaşması ve memleket kaynaklarının israf edilmesi sonucunu doğurmuş, kısa zamanda hem ekonomik, hem sosyal, hem de politik dengeyi büsbütün bozarak memleketi bir çıkmaza götürmüştür.

Bugün de, aynı yol daha ihtiyatla izlenmektedir. Bütün gayretlere rağmen bir türü gelişemeyen yerli özel sektörün dış yardım ve yabancı özel yatırımlar ile desteklenmesi ön plana alınmış, sayısız ve apaçık sakıncalarına rağmen Avrupa Ortak Pazarı'na da ortak üye olarak sırf bu amaçla girilmiştir.

Öte yandan, ekonomimizin bir plân içerisinde yürütülmesinin kararlaştırılmış olmasına rağmen, tutulan yolun gene kapitalist yol olması yüzünden bütün bunlar hiçbir olumlu sonuç vermemiş ve ödeme bilançosundaki açıklar gene ve gittikçe artarak devam etmiş, gelişme daha da yavaşlamış ve yoksul halkın kaderinde değişiklik olmamıştır.

Özet olarak yaptığımız bu açıklamalar gösteriyor ki, Türkiye'nin özel sektör eliyle, yani kapitalist bir düzen içinde kalkınması mümkün değildir. *O halde Türkiye için kurtuluş, kapitalist olmayan bir kalkınma yoluna girmektir. KAPİTALİST OLMAYAN KALKINMA YOLU emekten yana ve emekçilerin yürütümüne ve denetimine katıldığı plânlı bir devletçilik olarak tanımlanabilir. Böyle bir düzende kamu sektörü esastır ve ekonomiye hâkim olacak kadar geniştir. Özel sektör plân çerçevesi içinde kamu sektörünün yardımcısı olarak çalışır ve gelişir.*

Büyük arazi sahipleri, ya da büyük tüccar ve sanayiciler elbette ki memleketi kapitalist olmayan bir kalkınma yoluna götüremezler; çünkü, onların çıkarları ile bu yol arasında çelişme vardır. Memleketi kapitalist olmayan gelişme yoluna emekçiler götürecektir; çünkü, kapitalist olmayan yola gitmekle onların çıkarları bozulmayacak, aksine bu yoldan yararlanacaklardır. Bu sebeple kapitalist olmayan kalkınma yolu emekçilerin iktidarını gerektirir. Yani çözüm yolu her şeyden önce politiktir.

Emekçi halkın partisi olan Türkiye İşçi Partisi, kapitalist olmayan yoldan kalkınmayı gerçekleştirmek için şunları amaç bilir:

İşçi sınıfını ve bütün emekçi halk kitlelerini eğitip aydınlatarak ulusal kalkınma ve ilerlemenin bilinçli itici kuvveti hâline getirmek;

Anayasa teminatı altında olan hak ve hürriyetlerine sahip çıkacak işçi sınıfının ve emekçi halk kitlelerinin yurt işlerinde söz ve karar sahibi olmasını sağlamakla, büyük toprak sahiplerinin ve şehirli büyük sermayecilerin, demokratik rejimi aksatan, ekonomik kalkınmayı, sosyal ve

kültürel gelişmeyi frenleyen, sosyal adalet ve güvenliğe karşı koyan, zararlı nüfuz ve hâkimiyetlerini önlemek;

Sanayileşmeye öncelik veren, plânlı, emekten yana ve emekçi halk yığınlarının iştirakiyle işleyen bir devletçiliğin, ulusal ekonomide, sosyal ve kültürel hayatımızda düzenleyici ve yönetici temel kuvvet olmasını sağlamak;

Özel sektörü, ulusal ekonominin genel plâna bağlı yararlı bir kesimi hâline getirmek;

Ve böylece politik demokrasiye ekonomik ve sosyal bir öz kazandırarak daha ileri bir toplum düzenine demokratik yoldan geçiş şartlarını hazırlamak.

Bu maksatla :

1) Ulusal ekonomide kilit taşı vazifesi görenlerden başlayarak ve ekonomik kalkınma ve sosyal ilerlemenin gerekli kıldığı bir sıra izleyerek büyük üretim ve mübadele araçlarını devletleştirmek;

2) Kurulmamış temel sanayi kollarını devlet eliyle, devlet malı olarak kurmak ve işletmek;

3) Topraksız veya az topraklı köylüyü topraklandırmak ve en yeni araçlarla, en ileri teknikle donatarak, en verimli işletmecilik sistemi içinde (devlet numune çiftliklerine, üretim kooperatiflerine ve özel işletmeciliğe yer veren bir sistem içinde çalışmasını sağlamak; şehirlerle köy arasındaki, köyün geri kalmasına sebep olan temel) ayrımları gidermek;

4) Sanayi ve tarımda kalkınıp ilerleme, belirli bir eğitimden geçmiş emek gücüne ve kadrolara ihtiyaç gösterdiğinden, genel ve teknik eğitimi ekonomik kalkınmaya paralel olarak ivedilikle yaymak ve ilerletmek;

5) Ekonomik kalkınma ve kültürel ilerleme birbirini karşılıklı olarak etkilediğine ve amaç sadece üretimde verimi artırmak olmayıp, kafa işçiliği ile kol işçiliği arasındaki ayrımları kaldırarak, bütün yurttaşların kişiliklerini sonuna kadar geliştirmelerini sağlamak olduğuna göre, halk yığınlarının yaratıcı güçlerini açığa çıkaracak kültür çalışmalarına hız vermek, yurt ölçüsünde kültür merkezleri kurmak;

6) Herkesi iş - güc sahibi etmek, işsizliğe kesinlikle son vermek ve ulusal gelir dağıtımında *emeğe göre gelir* ilkesini hâkim kılmak, yâni herkese yaptığı işe göre ücret, aylık ve gelir sağlamak;

7) Ulusal varlığımızı ve bağımsızlığımızı her şeyin üstünde tutan ve kişiliği olan, bütün devletlerle eşitlik içinde dostluk münasebetleri kurmayı amaç bilen, Birleşmiş Milletler Anayasası'na bağlı, Kurtuluş Savaşı Türkiye'sine yaraşır, barışçı bir dış politika savunmak;

Böylece, ulusal üretimi ağır sanayi ve ileri teknik temeli üzerinde toplumun ve emekçi halk yığınlarının boyuna artan her türlü ihtiyaçlarını karşılamak için hazırlanmış bir genel plâna göre âhenkli biçimde geliştirmek;

Ve İNSANIN İNSAN TARAFINDAN SÖMÜRÜLMESİ SİSTEMİNE SON VERİP Türkiye'yi, halkın artık yurt işlerinde gerçekten söz ve karar sahibi olan ve kardeşçe dayanışarak, işbirliği ederek, hürriyet ve eşitlik içinde, her bakımdan insanlığın hizmetinde, barışçı, tam demokratik bir ülke hâline getirmektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TEMEL İLKELER

I. Her Alanda Bilime Dayanan Bir Politika

Türkiye İşçi Partisi, tabiiatta olduğu gibi, toplumda da insan iradesinden bağımsız, objektif nitelikte kanunlar olduğu gerçeğinden hareket eder.

Bununla birlikte, toplumda objektif kanunların varlığı, insanların toplumun gelişine iradî müdahalelerde bulunmasına engel değildir. Ne var ki, yapılan müdahaleler, toplumun içinde bulunduğu tarihi şartlara ve sosyal gelişme kanunlarına uygun düştüğü nisbette ve derecede etkili olur, toplumun gelişmesini kolaylaştırır, hızlandırır; tersine müdahaleler ise, toplumun gelişmesini kösteklediğinden, sosyal meseleleri, zorlukları ağırlaştırır, sarsıntılara yol açar. Bu durum, insanların sosyal kanunları öğrenmesini ve müdahale-

lerini ona göre düzenlemesini mümkün kılar.

Bunun için, Türkiye İşçi Partisi, bilimi biricik yol gösterici olarak tanır ve politikasını bilimsel gerçeklere göre çizer ve uygular.

II. Halkın Günlük Hayatında Gerçekleşen Demokrasi

Türkiye'nin maddî, sosyal ve politik yapısının bilim açısından incelenmesi, az gelişmiş, ya da geri kalmış bir toplum olduğumuzu ortaya koymuştur. Az gelişmiş toplumlar, üretim sistemi ve tekniği çağdaş ileri devletlerin seviyesinde gelişmemiş, ham maddeci, kişi başına geliri düşük, tarımsal ekonomilere bağımlı olan toplumlardır. Aralarında derece farkları bulunmakla birlikte, geri kalmış toplumların ortak, belirtici niteliği budur. *Türkiye'de bu nitelik, derebeylik kalıntısı bir tarım temeli üzerine aşlanmış, gelişmemiş bir kapitalizm (özellikle ticaret kapitalizmi) biçimini almıştır.* Yukarıda belirtildiği gibi, Türkiye'nin geri kalmışlıktan kurtuluşu ve halkımızın insanca yaşama şartlarına kavuşması amacı, üretimi hızla çağdaş seviyeye ulaştırmak (hızla sanayileşmek) ve derebeylik kalıntısı tarımsal temel üzerine aşlanmış az gelişmiş ve bağımlı kapitalizmin futucu ve geriletici etkilerinden kurtulmak zorunluğu ortaya koymaktadır.

Bu gerçeklerden hareket eden Türkiye İşçi Partisi, derebeylik kalıntısı toprak ağalığının ve yabancılara aracılık eden şehirlî büyük sermayecilerin, ekonomik kalkınmayı, sosyal ve kültürel gelişmeyi frenleyen, sosyal adalete ve güvenliğe karşı koyan ve böylece demokratik rejimin tam gerçekleşip işleyebilmesini köstekleyen zararlı nüfuz ve hâkimiyetlerini, temel insan haklarına saygılı olarak önlemek, diğer yandan özel sektörü ulusal ekonominin genel plâna bağlı yararlı bir kesimi hâline getirmek amacını güder.

Türkiye İşçi Partisi'nin demokrasi anlayışına göre demokratik rejimde toplumun yönetici, yürütücü ve itici gücü, Türk işçi sınıfı ile emekçi halk kitleleridir. Bu sınıf ve tabakaların politik teşkilâtı olan

Türkiye İşçi Partisi iktidara demokratik seçim yolu ile gelir, insanın insan tarafından sömürülmesini reddederek, temel insan hak ve hürriyetlerine bağlı ve saygılı olarak iktidarda kalır ve seçimle iktidardan gider.

Türkiye İşçi Partisi'nin halkçılık anlayışına göre, demokrasi sadece politik hayata ve düzene özgü bir rejim değildir. Sosyal hayatın ve kurumların tümü demokrasi kavramının kapsamına girer. Demokrasi, toplumun bütünü kapsadığı zaman, ancak, biçimde kalan bir rejim olmaktan çıkar, ekonomik ve sosyal bir öz kazanarak tam anlamında gerçekleşir. Devletin emekten yana olması, yapılan işlemlerin, reformların gerçekten halk yararına olabilmesi için halk kitlelerinin toplum hayatının her kesiminde, bütün kademelerde söz ve karar sahibi olması gerekir. Devletin ve toplum işlerini yürüten her türlü merkezî teşkilâtın kopmuş, katişmış, kırtasiyeciliğe boğulmuş bir hâl almaması için halkın her kesimde, her kademede aktif iştiraki kaçınılmaz bir zorunluluktur. Türkiye İşçi Partisi, demokratik düzende halka çeşitli ortak maksatlar için teşkilâtlanma imkânını tanır, halkın toplum işleriyle ilgilenmesi için gerekli ortamı yaratır, her işte halkın sevkli ve istekli çabasını sağlamayı şart sayar. Halk, toplum hayatının her alanında yönetim ve denetimine etkili bir şekilde katılacaktır. Üst kademeler ile alt kademeler, merkezî teşkilât ile mahallî teşkilât kademeleri arasında karşılıklı münasebetler ve etkili sistemi kurulacak ve bu bağların kopmamasına, karşılıklı alış veriş kanallarının tıkanmamasına özellikle dikkat edilecektir.

Halkımızın yurt işlerinde gerçekten söz ve karar sahibi olduğu böyle bir demokrasi rejimidir ki; ancak halkımızın insanca yaşama şartlarına kavuşması ve Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda hızla kalkınması için gerekli ortamı kurar; Anayasa'mızın öngördüğü gibi, kişinin hak ve hürriyetlerini, fert huzuru, sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaştırmayacak surette sınırlayan politik, ekonomik ve sosyal bütün en-

gelleri kaldırır; insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlar. Halkın bir numaralı yurttaş durumuna yükseldiği böyle bir demokrasi rejiminde Türkiye halkı özgür ve bağımsız yaşayan ileri bir toplum hâline gelecek ve durmadan ilerleyen, insanca yaşama şartlarını gittikçe daha iyi, daha haklı, daha doğru bir şekilde gerçekleştiren, ileri bir toplum düzeninin temellerini kurmak imkânlarına kavuşacaktır.

III. Emekçi Halkın, Yürütümüne Doğrudan Doğruya Katılıp Denetlediği Emekten Yana Planlı Devletçilik

Yukarıda belirtilen demokrasi anlayışına uygun olarak:

— Plânlama politikasının temel çizgilerinin ve kaynakların temel sektörler arasında dağılımının tesbitinde,

— Plânın hazırlanmasında,

— Plânın hem genel olarak uygulanmasında, hem de ayrı ayrı kurumlarda uygulanmasında halk kitleleri söz sahibi olacaklardır. Uygulama safhasında Plânlama Teşkilâtı, halkın buna gösterdiği tepkileri yerinde izleyecek ve merkezî bundan haberdar edecektir. Böylece, halkın plân uygulanmasına doğrudan doğruya katılması sağlanmış olacağından ve halk plânın kendi yararına işlediğini anlayacağından, halkın sevkli çabası ile memleketin hızla kalkınması gerçekleşecektir.

A. EMEKTEN YANA PLANLI DEVLETÇİLİK SİSTEMİ VE KALKINMA

Emekten yana planlı devletçilik, demokrasimizin ekonomik ve sosyal yönüdür. Türkiye İşçi Partisi'nin iktidara gelmesiyle, devletçilik, halktan, emekten yana, itici, yönetici ve düzenleyici bir kuvvet olarak işleyecektir. Emekten yana planlı devletçilik sistemi, toplumun ve emekçi halkın durmadan artan ihtiyaçlarını, gerek maddî, gerek kültürel alanda karşılamak amacıyla işleyen bir sistemdir. Üretim sistemi çağdaş teknik seviye-

ye devlet eliyle hızla ulaştırılır. Millî hâsıla ve gelir büyük bir hızla arttırılır. Bu amaçla, ulusal ekonomide kilit taşı olanlardan başlanarak ve ekonomik kalkınma ve sosyal ilerlemenin gerekli kıldığı bir sıra izlenerek büyük üretim ve ulaştırma araçları ile dış ticaret, bankalar, sigortalar devletleştirilecektir. Türkiye'de bunlar esasen ya devlet elindedir, ya devletin denetimi altındadır, ya da devletin ortaklığı ile işletilmektedir. Bundan dolayı, Türkiye İşçi Partisi'nin iktidara geldiği zaman yapacağı ilk iş, bu devlet teşekküllerinin, bugün olduğu gibi özel sektör yararına değil, emekçi halk yararına çalışmalarını sağlamak olacaktır. Ayrıca, üretimin çağdaş teknik seviyede geliştirilmesi, hızlı bir kalkınma, sanayileşme programının gerçekleştirilmesini zorunlu kıldığından, emekten yana plânlı devletçilik sistemi, ağır sanayi temeline dayandırılacaktır.

Özel şirketlerin tröst ve karteller meydana getirmeleri veya her ne yolla olursa olsun millî pazarı tekelleri altına almaları mutlaka önlenecektir.

B. EMEKTEN YANA PLANLI DEVLETÇİLİK VE ÖZEL SEKTÖR

Kapitalist olmayan kalkınma yolu karma bir ekonomiyi gerektirir; bu sistemde bütün ekonomik faaliyetleri devletin kendi üzerine almasında emekçi halk için bir yarar yoktur. Kalkınma plânında belirtilecek devlet sektörü dışında kalan ekonomik faaliyet alanları özel teşebbüsün işletmeciliğine bırakılacaktır. Ne var ki, kalkınma plânı, tıpkı kamu sektörü için olduğu gibi özel sektör için de bağlayıcı olacaktır. Özel sektörü plâna bağlama, demokratik plân anlayışına uygun düşün araçlarla sağlanacaktır.

C. EMEKTEN YANA KALKINMA PLANI

Üretimin hızla ve âhenkli biçimde geliştirilmesi, toplumun kalkınıp ilerlemesi için ulusal ekonominin ve sosyal faaliyetlerin tümünün belli dönemler için hazır-

lanmış bir genel kalkınma plânına göre yürütülmesini gerektirir. Ulusal hayatın, ekonomik ve sosyal faaliyetlerin bir azınlığın çıkarları mihveri etrafında dönmesine, geniş halk yığınlarının gittikçe her bakımdan yoksullaşmasına göz yumulamaz. Toplumun ve emekçi halkın durmadan artan maddî ve kültürel ihtiyaçlarının âhenkli biçimde hızla karşılanması, ekonomik ve sosyal faaliyetlerin bir plân içerisinde bu amaca yöneltilmesiyle mümkün olur. Genel Kalkınma Plânı'nın amacı ulusal üretimi sürekli ve âhenkli biçimde, mümkün olan en ileri teknik temel üzerinde, hızla geliştirmek, toplumu maddî ve kültürel bakımdan daima daha ileri götürmek ve halkın durmadan artan maddî ve kültürel ihtiyaçlarını, hattâ bunların artmasını teşvik ederek karşılamaktır.

Kalkınma Plânı, ulusal ekonominin çeşitli kesimlerini arasında kalkınma amaçlarımızla tutarlı bir oran kurar. Özellikle toplumun çeşitli tüketim ihtiyaçları ile millî sermaye birikimi ihtiyaçları arasında bir orantı bulunması şarttır; plân bunu sağlar. Millî sermaye birikiminin halkın gittikçe artan tüketim ihtiyaçlarını, nüfusun artışından doğan ihtiyaçları ve genel olarak ulusal ekonominin âhenkli biçimde gelişmesini karşılayacak hacimde olması şarttır.

Emekten yana plânlı devletçilik sisteminde, ulusal ekonomi plâna göre âhenkli ve orantılı biçimde hızla gelişeceği için millî hâsıla ve gelir artacak, dolayısıyla ulusal ekonomiyi yöneten ve bunun sonucu olarak millî gelirden emeklerine göre pay alan emekçilerin alım gücü de hızla artacaktır.

Plânlı kalkınmanın gerektirdiği finansman gücünün sağlanması için toplumun bütün kaynakları seferber edilecektir. Emekçi halkımızın inanlı, gönülden ve şevkli çabası, hiç şüphesiz en değerli kaynağımız ve dayanağımızdır. Emek gücümüz bol, sermayemiz kıt olduğu için plânlamada dikkat edilecek noktalardan biri de, bu bol emek gücünün bütün araç ve usullerle üretime sokulabilmesidir.

Bundan başka, âdil bir vergileme politikası ve verimsiz harcamalardan yapı-

lacak tasarruflar, iç borçlanmalar, gerekli şekilde kullanılmayan özel sermayelerin sosyal bakımdan verimli yatırımlara yöneltilmesi, başlıca finansman kaynaklarıdır.

Ulusal bağımsızlığımıza aykırı düşmek şartıyla dış kredi ve yardımlardan da yararlanılacaktır.

D. EMEKTEN YANA PLANLI DEVLETÇİLİK SİSTEMİNİN ÜRETİM TEMELİ

Emekten yana planlı devletçilik sisteminin en başta gelen amacı ve ödevi, memleketi mümkün olan azami hızla sanayileştirerek ekonomik donatımı sağlamaktır. Türkiye İşçi Partisi, sanayileşmeyi, sadece, dışarıdan makine ve tesisler ithal edip fabrikalar kurmak anlamında değil, her şeyden önce, sanayi kolları ve tarım için gerekli makine ve diğer araçları imal eden sanayii, yani ağır sanayii kurmak anlamında kabul eder. Tüketim malları sanayii ile modern tarımın ihtiyacı olan araçları imal eden sanayi geliştirilmedikçe, memleket sanayii ve tarım, dış ekonomilere bağılı olmaktan kurtulamaz; ekonomik bağımsızlık ve dolayısıyla tam siyasi bağımsızlık sağlanamaz. Türkiye İşçi Partisi'nin ağır sanayinin geliştirilmesine tanıdığı öncelik bu sebeptendir; bu öncelik zamanda bir öncelik olmaktan çok önemde bir önceliktir. Ulusal ekonominin ağırlık noktasının devlet eliyle tarımdan sanayie (ağır sanayie) kaydırılması asla tarımın ihmali, ikinci plâna atılması anlamına gelmez. Tersine, tarımın tam kalkınarak çağdaş üretim seviyesine ulaşabilmesi için bu sanayinin kurulup geliştirilmesi gereklidir. Genellikle sanayileşme, özellikle ağır sanayii geliştirme plânında, tarımın ihtiyacı olan alet, makine ve kimyevi maddeleri imal edecek olan sanayi kollarına önem verilecektir. Böylece tarım, bir yandan derebeylik kahıntısı ilişkilerin ortadan kaldırılması, öbür yandan da milli sanayinin sağladığı araçlarla donatılma sayesinde hızla gelişecektir.

Tarım sektöründeki fazla nüfusun (gizli işsizliğin) tarım dışı sektörlerde istihdamını sağlayabilmek için tarımda be-

sin maddeleri üretiminin artırılmasına özel bir önem verilecektir. Tarım kesimi, halkın beslenme, sanayinin ham madde ihtiyaçlarını karşılar hâle girecek ve tarımsal maddelerin ihracından sağlanacak gelir fazlaları, sanayi yatırımlarının bir kısmını karşılayacaktır.

E. EMEKTEN YANA PLANLI DEVLETÇİLİK SİSTEMİNDE EĞİTİM VE KÜLTÜR

Ekonomik kalkınma ile kültürel kalkınma birbirine bağlıdır ve birbirlerini karşılıklı etkiler. Geniş anlamıyla kültürel kalkınma bütün sosyal müesseselerde, eğitim, bilim, fen, sanat ve edebiyatta ilerleme ve gelişme ile sağlanır.

Eğitimin memleket kalkınması ile ilgili, bu bakımdan önemi, üzerinde uzun boylu durmayı gerektirmeyecek kadar açıktır. Kalkınmanın her alanında bilgili, yetişmiş kadrolara ihtiyaç vardır. Öbür yandan, demokrasinin tam gerçekleşebilmesinin bir şartı da, vatandaşların, okur yazar olmaktan başka, mutlaka bilgi ve düşünce seviyelerinin de yükselmesidir. Bunun için Türkiye İşçi Partisi, hem genel eğitime, hem teknik öğretime çok önem verecektir. Bununla beraber, Türkiye İşçi Partisi, klâsik kültürü eğitimi, teknik öğretim diye keskin ve mutlak bir ayırım tanınamaktadır. Bir kere felsefe, bilim ve sanat alanlarında beliren meseleler, uzaktan yakından mutlaka toplumun hayatı ve meseleleriyle ilgilidir; onun için, bu alanlardaki eğitimi de hayattan kopmuş bir fildişi kule içinde değil, toplumun genel gidişi ve faaliyetleriyle ilgilendirerek yürütmek gerekir.

Öbür yandan, kalkınma için teknik kadrolara şiddetle ihtiyaç bulunmakla beraber, bu kadroların aşırı bir iş bölümü ile tek taraflı ihtisaslaşmış elemanlar yetiştirilmek suretiyle kurulması yanlış olur.

Teknik kadroları teşkil eden elemanların, ihtisaslaşma yanında, kişiliklerini bütünü ile geliştirebilmeleri; aydın, bilginli, kültürlü bir vatandaş, tam bir insan olabilmeleri için, eğitimin daha geniş ve

köklü nimetlerinden yararlandırılmaları gerekir.

Kısacası, eğitim politikasının ve kurumlarının amacı, kol emeği ile kafa emeği, teknik öğretim ile klâsik kültür eğitimi, saf bilim ile tatbiki bilim gibi insan kişiliğini ve insan faaliyetlerini suni olarak bölücü ayırımları ortadan kaldırmak olacaktır.

Çağdaş ekonomilerin ve tekniğin ne derece bilime dayandığı bilinmektedir. Şimdiye kadar memleketimizde kısır kalmış bilimsel araştırma faaliyetlerini canlandırmak, hızlandırmak ve geliştirmek, Türkiye İşçi Partisi'nin başlıca amaçlarındandır. Bütün bu bilimsel araştırma ve çalışmalar, memleketin temel kalkınma ve ilerleme meseleleriyle ilgili olarak yürütülecektir.

Sosyal gerçekleri ve insan psikolojisini incelemeye, ifadeye, eleştirmeye, insanları etkilemeye, meselelerin bilincine vardırma ve duyguları eğitip harekete geçirmeye çok kuvvetli bir araç olan sanat da (güzel sanatlar ve edebiyat), mümkün olan her şekilde teşvik ve destek görecektir. Türkiye İşçi Partisi bütün sanat ve edebiyat kollarını, sanat faaliyetlerinin gerektirdiği yaratıcılık ve özgürlüğü desteklemeksizin teşvik etmeği, bunların gelişme şartlarını hazırlamayı amaç bilir. Türkiye İşçi Partisi, vatandaşların bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, bu alanlarda araştırmalar yapma ve sonuçlarını yayınlama hürriyetlerine saygılıdır. Sanatçıların yaratıcı güçlerini sonuna kadar geliştirmeleri ve eserlerini halka tanıtabilmeleri için gerekli her türlü yardım yapılacaktır.

Sanat ve edebiyat faaliyetlerinin halka götürülmesinin yanı sıra, halkın bu önemli faaliyet alanlarında aktif bir rol oynaması da sağlanacaktır. Türkiye İşçi Partisi, beden eğitimi ve sporun da büyük önemini göz önünde bulundurarak halkın geniş ölçüde spor yapmasını sağlamak amacıyla beden eğitimi ve sporun köylere kadar yayılmasına çalışacaktır.

IV. Halkçılık ve Cumhuriyetçilik

İnsanın ve emeğinin en yüce değer olarak tanınması, bizi halkçılık ilkesine

götürür. Bütün zenginliklerin, maddi manevi bütün değerlerin biricik yaratıcısı olan emekçi halkımız, politik iktidarın da kaynağı ve gerçek sahibidir. Halk bu iktidarı kendi yararına kullanır. Her şey halktan gelir, halk elyle, halk için yapılır. Siyasi düzenin amacı, toplumun ve emekçi halkın durmadan çoğalan her türlü ihtiyaçlarını, gittikçe artan bir hızla karşılamaktır.

Emekçi halk, işçi sınıfından, köylülerden, zanaatkârlardan, küçük esnaftan, memur ve ücretlilerden, dar gelirli serbest meslek sahiplerinden, fikir işçilerinden, toplumu aydınlardan, Atatürkçü gençlerden kuruludur. Sınıf durumu ne olursa olsun, emekten yana olan herkes emekçi halk kavramı içinde yer alır.

Halkçılık, emekçi halkı toplumun itici, yönetici ve düzenleyici kuvveti olarak tanımak ve toplum düzeninin buna göre kurulması imkânlarını hazırlamaktır.

Halkçılık, emekçi halkı, bir numaralı yurttaş durumuna yükseltmektir.

Halkçılık, demokrasiyi gerçekleştirmek, toprak ağalığının, yabancıya aracılık eden ticaret ağalığının ve müttefiklerinin, ekonomik kalkınmayı, demokrasiyi, sosyal adalet ve güvenliği köstekleyen gerici ve tutucu etkilerini önlemektir.

Halkçılık, sömürgeciliğin her türlüşüne, sömürücülüğün her çeşidine karşı koymaktadır.

Bütün bu ödevlerin yerine getirilmesinde, Türk işçi sınıfına ve onunla iş ve kader birliği yapan toplumcu aydınlara ve emekçi halk yığınlarına büyük ve ağır sorumluluk düşmektedir.

Halkçılığın devlet ve hükümet şekli, Cumhuriyettir. Cumhuriyetçilik, fert ve zümre hâkimiyetine, saltanat fikrine karşı durur. Türkiye İşçi Partisi, Kurtuluş Savaşı Türkiye'si'nin bu iki temel ilkesine candan bağlıdır.

V. Devrimcilik

Halkçılık, emekten yana plânlı devletçiliği ve devrimciliği zorunlu kılar. Başka bir deyişle, halkçılığı emekten yana plânlı devletçilik sistemiyle devrimci bir

toplum görüşü ve devrimci bir davranış tamamlar.

Devrimcilik, geri kalmış bir toplumu ileri bir toplum hâline getirmek ve ileri toplumlara durmadan daha çok ilerletmek için, bilim ışığında, köklü reformlar yapmaktır. Bu reformların başında, toplumun geri kalmış üretim kuvvetlerini çağdaş seviyeye çıkarma işi gelir. Bunun için de, gerici ve tutucu ekonomik, sosyal ve politik ilişkilerin Anayasamızın da öngördüğü gibi, değiştirilmesi gerekir.

Devrimcilik, hayatın yaratıcılığına ayak uydurmak, gericilikle, tutuculukla savaşmak demektir.

V. Milliyetçilik

Türk milliyetçiliği, yüzyıllardır bir yarı sömürge olarak yaşamış halkımızın yabancı boyunduruğuna, sömürgeciliğine ve sömürücülüğe karşı tepkisinin ideolojik plânda ifadesidir.

Kişiliğini Kurtuluş Savaşı'nda bulmuş olan Türk milliyetçiliği, halkçılıktan ayrı düşünülemez. Türk Devleti'ne yurttaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk'tür. Türk milliyetçiliği, ulusun bütün fertlerini kâderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün sayar; milletimizi, dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip, kişiliği olan bir üyesi olarak, bilimde, teknikte, kültürde, ekonomide ve toplum hayatının her alanında daima yüceltmeyi amaç bilir. Türk milliyetçiliği, başka milletleri aşağı gören, ırkçı, saldırgan ve sömürücü bir ideoloji asla değildir. Batıda sömürgeci ve saldırgan çevreler, milliyetçiliği, dış sömürücülüğün elinde saldırgan ve başka milletleri küçük gören bir ideoloji haline getirmişlerdir. Türk milliyetçiliği, milletlerin özgürlük ve kardeşçe dayanışma içinde yaşamaları esasını benimsediği için insancıldır. Türk milliyetçiliği, ırkçılık ve ona bağlanan bütün gerici, tutucu görüş ve sonuçları kesinlikle reddeder. Türkiye Cumhuriyetine yurttaşlık bağı ile bağlı herkesi Türk sayar ve yurttaşlar arasında din, dil, ırk, mezhep ayırımı ve eşitsizlik gözetmez.

VII. Her Türü Sömürücülük ve Sömürgeciliğe Karşı Olmak, Barışçılık

Kurtuluş Savaşı ile yeniden doğan Türkiye'nin bağımsız yaşaması, çağdaş uygarlığa bir an önce ulaşması, her türlü sömürücülüğe ve sömürgeciliğe kesinlikle karşı olmasına bağlıdır. Kendimiz için olduğu kadar, başka milletler ve halklar için de sömürgeciliği ve sömürücülüğü reddederiz. Bütün milletlerin hürriyete kavuştukları bir dünyada barış düzeninin kurulması ve korunması en yüce dileğimizdir.

VIII. Vicdan, Din, Mezhep ve Düşünce Hürriyetleri, Lâiklik İlkesi

A. VICDAN, DİN, MEZHEP VE DÜŞÜNCE HÜRRIYETLERİ

Türkiye İşçi Partisi yurttaşın vicdanı, ve felsefi inanç ve hürriyetine içtenlikle saygılıdır ve herkesin de mutlaka saygı göstermesini ister.

Kamu düzenine, genel ahlâka, veya bu amaçlarla çıkarılan kanunlara aykırı olmayan her türlü ibadet, âyin ve dini tören serbesttir. Hiç kimse, ibadete, dini âyin ve törenlere katılmaya, dini ve felsefi inancını açıklamaya zorlanamaz. Hiç kimse, dini ve felsefi inançlarından dolayı kınanamaz ve baskı altına alınmaz.

Türkiye İşçi Partisi düşünce ve söz hürriyetini demokratik hayatın temel şartlarından sayar ve bu hürriyeti halkın günlük hayatında gerçekten yararlandığı bir hak hâline getirmeyi taahhüt eder.

Herkes felsefi, siyasi ve ilmi; kısacası her türlü düşüncesini söz, yazı, resim veya başka yollarla, tek başına ve toplu olarak açıklayabilir ve yayabilir.

B. LÂİKLİK İLKESİ

Gericilik ile savaşta lâiklik, yeni Türkiye'nin vaz geçilmez bir ilkesidir. *Türkiye İşçi Partisi gericilik ile mücadeleyi asla din ile mücadele şeklinde anlamaz; bu-*

nunla beraber Devleti din temellerine dayanan geri bir toplumun, çağdaş uygarlığa ulaşmak için gerekli düşünce ve hukuk sistemine kavuşamayacağı da bir gerçektir. Bu sebeple dinin, devlet işlerinin temel olmaktan çıkarılmış ve kişilerin vicdanında kutsal ve gerçek yerini bulmuş olması Cumhuriyetimizin dayandığı temel bir devrimdir.

Kimse, devletin sosyal, iktisadî, siyasi veya hukukî temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma, politik veya şahsî çıkar veya nüfuz sağlama amacı ile, her ne suretle olursa olsun, dinî ve ya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz.

C. MÜSLİM VE GAYRİ MÜSLİM CEMAATLERİN DİYANET İŞLERİ

Müslüman cemaatin diyanet işleri, genel idare içinde yer alan Dinayet İşleri Başkanlığı'nca yürütülür. Diyanet İşleri Başkanlığı, Müslüman cemaatin diyanet işlerini görürken, mezhepler arasında sünî - âlevî gibi bir tefrik asla yapmayacak, din ve mezhep hürriyetine tam bir saygı göstererek tarafsızlıkla hareket edecektir.

Gayrimüslim cemaatlerin diyanet ve vakıf işleri, uluslararası anlaşmalara ve Anayasamızın vicdan ve din hürriyeti ilkelere uygun olarak bu cemaatlerce yürütülecektir. Okul, ibadet yeri, hastahane, mezarlık gibi gayrimüslim cemaat vakıflarının mülkiyet hakkına tam bir saygı gösterilecektir.

IX. Mülkiyet

Türkiye İşçi Partisi mülkiyet ve miras hakkını tanır. Bu haklar ancak kamu yararı amacı ile kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması, toplum yararına da olmak gerekir; çünkü mülkiyet hak sahibine ödevler de yükler.

Millî ekonominin kilit taşı durumunda olan büyük üretim araçları, (büyük topraklar, demiryolu şebekeleri, büyük fabrikalar, ormanlar, madenler v.b.) özel mülkiyet konusu olduğu takdirde, böyle bir

sistem, insanın insan tarafından sömürülmesine; ilerlemeyi zorlaştırıp aksatan ekonomik buhranlar ve işsizlik gibi türlü sosyal âfetlerin meydana gelmesine yol açtığı ve halk kitlelerinin mal mülk edinmesine, refaha kavuşmasına engel olduğu için, Türkiye İşçi Partisi, büyük üretim araçlarının özel mülkiyet konusu olmasına prensip itibarıyla karşıdır. Bunun dışında, *Türkiye İşçi Partisi'nin amacı, yurttaşı daha çok mal, mülk sahibi edebilmektir.*

X. Her Şey İnsan İçin

Tarihin akışı: içinde insan varlığı, kendinde ve kendisi için bir değerdir. Bundan ötürü, eşitlik ve hürriyet, insan varlığının ayrılmaz nitelikleridir. Türkiye İşçi Partisi, insanın fizik ve moral gelişmesini destekleyen ekonomik, sosyal, politik bütün engelleri kaldırmayı, mutlaka gerçekleştirilmesi gereken bir amaç bilir.

İnsan, kula kul olamaz; insan sömürülemez. Türkiye İşçi Partisi, insan hak ve hürriyetlerine, sosyal adalet ilkesine gönülden bağlıdır.

Her şey insan için olduğu gibi, maddi ve manevî bütün zenginliklerin yaratıcısı da insandır, onun üretici emegidir; bunun için emek toplumda en yüce değerdir. Bütün nimetler emeğe göre paylaşılır, yetkiler emeğe göre edinilir. ATATÜRK'ün deyişiyle: *«Çalışmak sayesinde bir hakkı iktisap ederiz. Yoksa arka üstü yatmak ve hayatını sayiden muarrâ geçirmek isteyen insanların bizim heyeti içtimamız içerisinde hakkı yoktur, yeri yoktur.»* Bunun için, Türkiye İşçi Partisi, millî geliri, *«Emeğe göre gelir»* ilkesinin ışığı altında kişiler, sınıflar ve bölgeler arasında hakça paylaşacaktır.

Emeğin en yüce değer tanınması; insanın kendine özgü kabiliyetlerini tam geliştirememesi, her yönüyle bütünleşmiş olgun bir kişiliğe kavuşamaması, dış sosyal ve ekonomik şartların baskısı altında maddî bakımdan olduğu kadar manevî bakımdan da ezilmesi ve insanlığından kaybetmesi haline, insanın «yabancılaşması» na son verecektir. Emeğimizin ürünleri, bize karşı, bize yabancı şeyler, bizi köleleştirecektir.

ren şeyler olmaktan çıkacaktır; işimiz, bizi köleleştiren, bize yabancı, sevmeyeceğimiz bir faaliyet olmaktan çıkacaktır. Emekçi varlığımız, yaratıcı varlığımız, bize yabancı, hayvanî varlığımızın tutsağı olmaktan çıkacaktır. Ve yabancılaşmaktan kurtulan insan, kişiliğini serbestçe geliştirmek imkânına kavuşacaktır. *Emek, sadece ekonomik bir değer değil, aynı zamanda ahlâki bir değerdir.*

Emeği en yüce değer sayan bir toplum düzeninin kurulması, kardeşçe dayanışma ve işbirliği esasına dayanan yepyeni bir ödev ve görev anlayışı, yeni bir insan anlayışı getirecektir. Sosyal ilişkiler, insan saygısı üzerine kurulmuş yaratıcı bir öz kazanacaktır. Toplumun maddî yapısının değişmiş olması, emeği çıkış noktası olarak kabul eden yeni bir ahlâkın doğmasına yol açacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

VATANDAŞLARA NELER GETİRECEĞİZ

I. EKONOMİ

A. TARIM

1. Tarımın Önemi

Geri kalmışlıktan kurtulup ileri bir toplum olabilmek için, millî ekonomimizin ağırlık merkezinin tarımdan sanayie kaydırılması şarttır. Bütün ileri ülkeler sanayi ülkeleridir. Ancak tarımdan sanayie kayış, tarımın ihmal edileceği anlamına gelmez. Tam tersine, sanayie gerekli önemin verilmesi, tarım kesiminin hızla gelişmesi sonucunu doğuracaktır. Çünkü tarımın gelişmiş bir seviyeye ulaşabilmesi, ancak gerekli modern araçları sağlayacak ileri bir sanayiî kurulmasına bağlıdır. Modern tarım gelişmiş bir sanayi ile mümkündür. Esasen tarımın modernleşmesini sağlayan (traktör, biçer - döğer, motopomp, santrifüj, ilaç, sunî gübre v. b. gibi) temel araçların hepsi ileri sanayiî olan ülkelerde imâl edilebilir.

Bununla beraber, kalkınma dâvası bir

bütündür; Sanayileşme ile tarımın geliştirilmesi işi birlikte ele alınıp yürütülecektir. Bu iki kesiminin karşılıklı etki ve etkileri hiçbir zaman gözden kaçırılmıyacaktır. Plânî kalkınma düzeninde, bundan başka türlü bir yol izlenmesi de düşünülemez. Meselelere bu açıdan bakılınca, ilk amaç hızla sanayileşmek olduğu hâlde, geri kalmış bir toplum olarak toprak ve tarım reformlarını ilk ağızda ele almak zorundayız. Sermaye bakımından yoksul, emek bakımından ise zengin olduğumuz, kalkınmamızı ilk ağızda ucuz araçlarla donatılmış emek gücünü harekete getirerek gerçekleştirmek zorunda bulunduğumuz için, emeği tarım ve bayındırlık kesimlerinde değerlendirmeye çalışacağız. Böylece tarımdan sağlanacak üst - kazançları sanayiî geliştirilmesinde kullanmak fırsatını bulmuş olacağız.

Tarım dâvası, aşağıdaki nedenlerden dolayı geciktirilmeksizin ele alınıp, köklü toprak ve tarım reformlarıyla çözümlenmesi gereken başlıca meseledir:

— Memleketimizin sosyal yapısıyla ilgili bölümde belirtildiği gibi nüfusumuzun çok büyük bir kısmı tarım alanında toplanmış ve bu nüfus bir yanda büyük toprak sahipleri, öbür yanda da çok sayıda cüce işletme sahipleri ve topraksız köylü kitleleri halinde bölünmüştür. Büyük çoğunluk, insanca yaşama şartlarından yoksun bulunmaktadır. Bu çoğunluğun yaşama şartları, ancak tarım meselesinin gerçekçi bir açıdan ele alınıp çözülmesiyle iyileşebilecektir.

— Tarımımız bugünkü üretim durumu ile halkımızı besliyememekte ve dışarıdan yiyecek maddeleri ithal zorunlu olmaktadır. Ayrıca nüfusumuz, yılda yüzde 2,8 gibi yüksek bir oranda hızla artmaktadır. Bundan dolayı da halkın beslenmesi her yıl daha da güçleşmektedir.

— Memleketimizin bugünkü durumunda, özellikle sanayileşme programında, bu programın gerçekleşmesi için gerekli olan yatırımların önemli kısmı tarımdan sağlanacaktır.

— Memleketin genel kalkınması için temel faktör olan sanayileşme de, ancak iç pazarın genişlemesiyle mümkün olabile-

ceğinden, nüfusumuzun çoğunluğunu teşkil eden köylü kitlelerin satın alma güçlerinin artması şarttır.

— Bugün memleketimizde çok yaygın olan açık ve gizli işsizliğin giderilmesi, bir yandan sanayileşmeye, öbür yandan da köklü toprak ve tarım reformlarıyla tarımın kalkınmasına bağlıdır,

Büyük toprak sahiplerinin demokratik rejimi aksatan, sosyal ve kültürel gelişmeyi frenleyen, sosyal adalet ve güvenliğe karşı zararlı nüfuz ve hâkimiyetlerini önlemek için bugünkü geri tarım işletmeciliğinin sosyal - ekonomik bir sistem olarak aşılması mutlaka gerekmektedir.

2. Toprak ve Tarım Reformundan Ne Anlıyoruz

Genellikle kalkınma bakımından ve özellikle tarımın kalkınması bakımından, hem toprak reformu, hem de tarım reformu aynı derecede önemlidir. Tarımsal kalkınma, dolayısıyla de memleketin tüm kalkınması, her iki reform bir arada ve birbiri ne bağlı olarak ele alınmazsa başarısızdır. Yalnız şurası muhakkaktır ki, *köklü bir toprak reformu yapılmadan, halkın yararına tarım reformu gerçekleştirilemez.* Yani tarımsal üretim ve gelir, gerektiği derecede ve biçimde artırılmaz. Dâva, tarımın şimdiki seviyesinden herhangi bir derecede kalkınması, tüm tarımsal gelirin herhangi bir derecede artması değildir. Dâva kalkınmanın bütünlüğü daima gözönünde bulundurulurken, tarımın en büyük hızla gelişmesidir. İkinci şart, bu tarımsal kalkınmanın yoksul köylü yararına gerçekleşmesidir. Derebeylik düzeni artığı toprak ağalarının bir bölümünün büyük kapitalist işletmeciler hâline gelmesi tüm tarımsal gelirde belirli bir artışa sebep olabilir. Ama bu, tarımda zenginle fakir arasındaki kutuplaşmayı, uçurumu daha da derinleştirir, vahim ekonomik - sosyal meseleler yaratır ve âhenki bir kalkınma, sağlam bir ekonomi düzeni sağlamaz. Memleketi mümkün olan en büyük hızla, sosyal adalet içinde, sağlam, uyumlu bir ekonomi ile kalkındırmayı hedef bilen ve bu kalkınma yolunun kapitalist bir yol olma-

dığına inanan Türkiye İşçi Partisi, büyük toprak sahipleri yararına işleyecek bir tarımsal gelişmeyi gerçek bir kalkınma olarak kabul etmez. Ancak köklü bir toprak reformuna bağlı tarım reformunun emekçi kitlelerin menfaatine uygun bir kalkınma sağlayacağına inanır.

Türkiye İşçi Partisi toprak reformunu, topraksız ya da yeteri kadar toprağı olmayan köylüyü toprak sahibi etmek ve sömürücü toprak mülkiyetini sınırlamak anlamında kabul eder. Nitekim, Anayasa' mızın 37. maddesinde «Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini gerçekleştirmek ve topraksız olan veya yeteri kadar toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlamak amaçlarıyla gereken tedbirleri alır. Kanun, bu amaçlarla değişik tarım bölgelerine ve çeşitlerine göre toprağın genişliğini gösterebilir. Devlet, çiftçinin işletme araçlarına sahip olmasını kolaylaştırır,» denilmektedir. Kamulaştırılan topraklar için ödenecek tazminat miktarı ve ödeme biçimi kanunla gösterilecektir. Anayasa uyarınca kamulaştırılan topraklar, öncelikle üzerinde çalışan topraksız veya yeteri kadar toprağı olmayan köylüye dağıtılacaktır. Dağıtılacak toprakların, tarım bölgelerine göre bir ailenin geçimini sağlaması, Köy Kurulları'na gözetilecektir. Topraklar köylüye *parasız olarak* dağıtılacaktır. Dağıtılan topraklara mülkiyet ve miras hakları tanınacaktır. Ancak bu topraklar, dağıtımdan faydalanan köylünün ölümüne kadar satılamıyacak, borcu için haciz edilemeyecek ve ipotek gösterilemeyecektir. İrtifak ve intifa hakkı ve gayrimenkul mükellefiyeti de yükletilemeyecektir. Dağıtılan topraklar bizzat sahipleri tarafından işletilecek, kiraya veya ortakçaya verilemeyecektir.

3. Toprak Reformu Nasıl Uygulanacak

Toprak reformu demokratik yoldan gerçekleştirilecektir. Şöyle ki: Toprak reformu merkezi teknik bir teşkilâtın planlaması ve öncülüğü altında ilgili köylü kitlelerinin aktif iştirâkiyle demokratik bir şekilde gerçekleştirilecektir. Toprak re-

formunun bilgi ve uzmanlığa dayanan teknik yanı ve bütün memleketi içine alan genel cephesi, merkezi bir teşkilâtı gerektirir.

Meselenin bir de sosyal - politik yanı vardır: Şimdiye kadar yapılan toprak dağıtımlarında olduğu gibi, toprak reformunun yüzeyde ve biçimde kalmaması için, bu reformun mutlaka topraksız veya yeteri kadar toprağı olmayan köylünün toprak ihtiyacını kesinlikle karşılayacak nicelik ve nitelikte olması şarttır. Yukarıdan aşağı bir mekanizma ile girilen toprak dağıtımında, merkezi idareyi temsil edenlerin mahalli nüfuzularla birleşerek fakir köylüyü mağdur etmeleri, reformu temel amacından saptırmaları tehlikesi vardır. Bunu önlemek ve toprak reformunu gerçekten demokratik bir usulle gerçekleştirmek amacıyla, köylüler, toprak reformunun uygulanmasına iştirâk ettirileceklerdir. Bu maksatla Köy Kurulları kurulacaktır. Köy Kurulları'nı topraksız küçük ve orta toprak sahibi köylüler kendi aralarından serbest seçimle seçeceklerdir.

Merkezdeki uzmanlardan kurulu teşkilât ile Köy Kurulları, çeşitli bölgelerde, toprağın niteliğine ve yapılmakta olan veya yapılması mümkün tarım şekline göre, kamulaştırılacak büyük mülkleri, bu mülklerden her birinde en fazla ne kadar toprağın mülk sahibine bırakılacağını ve bir aileyi geçindirmeye yetecek toprak yüzölçümünün ne olacağını tesbit edeceklerdir. Ancak toprağı kamulaştırılan toprak sahibine bırakılacak azami miktar 500 dönümden yukarı olamaz.

Dağıtılacak topraklar başlıca şu kaynaklardan elde edilecektir: Tavan sınırı aşan büyük özel mülk toprakları, devletin hüküm ve tasarrufu altında olup da işlenmeyen veya büyük mülk sahipleri tarafından işlenmekte olan topraklar, kamu tüzel kişilerinin özel mülkiyetinde olup özel kişilere kiraladığı topraklar. Devlet üretme çiftliklerinin toprakları dağıtılmıyacak, örnek işletmeler hâline getirilerek geliştirilecektir. Ancak Devletin Üretme Çiftliklerinin rasyonel işletme bakımından fazla olan toprakları da topraksız veya ye-

teri kadar toprağı olmayan köylünün ihtiyacını karşılamak üzere dağıtılacaktır.

Toprak reformunun sürüncemede kalmaması, bir an önce gerçekleşmesi için aşağıdaki tedbirler alınacaktır:

a. Reforma bölge bölge değil, memleket genişliğinde aynı zamanda girişilecek ve reformun tamamlanması için en uzun müddet kanunla tesbit edilecektir.

b. Kadastro işlerinin bir an önce tamamlanması için modern ve sür'atli sonuç veren usul ve araçlardan ve ilgili bölgenin Köy Kurulları'ndan yararlanılacaktır.

c. Reformun uygulanmasına geçilinceye kadar büyük toprak sahiplerinin hilleli ve danışıklı yollara başvurmalarını önlemek üzere gerekli bütün tedbirler alınacaktır.

4. Tarımsal Üretim Düzeni

Yukarıda ana çizgileri belirtilen toprak reformu tarımda şöyle bir üretim düzeni meydana getirecektir:

a. Özel Mülk ve İşletmeler

aa) Dağıtım sınırı altında kalan mülk ve işletmeler

Bunlar yeteri kadar toprağına sahip, ekonomik bakımdan az çok kuvvetli işletmelerdir. Küçük toprak birimleri üzerinde çalışan işletmeler kadar devlet yardımına muhtaç değillerdir. Bununla beraber, bu işletmelerin modern teknik ve araçlar kullanan, rasyonel usullerle üretimde bulunan işletmeler durumuna gelmeleri tarım reformunun amaçları arasındadır. Devlet bunlara da yardımcı olacaktır.

bb) Küçük mülk ve işletmeler

Tarım reformunun temel amacı özel küçük mülkiyete dayanan işletmeleri kalındırmak, bir yandan bol emek gücünden tam faydalanarak bunların her birinin toplam üretimini artırmak, öbür yandan da bunları modern teknolojiye kavuşturarak emeğin verimliliğini yükseltmektir. Bu küçük işletmelerin her biri kendi başına modern araçlara sahip olabilecek kudrette ve bu araçları rantabl bir şekilde kullanabilecek büyüklükte olmadıkları için, bu

işletmeleri Bölge Tarım İstasyonları etrafında guruplaştırmak ve işletmelerle istasyonların arasındaki münasebetleri teşkilâtli bir düzene bağlamak gerekecektir.

b. Tarım Kooperatifleri

Küçük işletme sahiplerinin kendi ortak meselelerini gözmek ve işlerini görmek amacıyla serbest kooperatifleşme hareketlerine girmeleri teşvik olunacaktır. Kooperatif kurma konusunda iki nokta üzerinde önemle durulacaktır: Bu noktaların birincisi, kooperatiflerin üreticiler tarafından kendi arzularıyla kurulması, köylülerin kooperatif kurmaya veya mevcut olanlara girmeye hiç bir şekilde zorlanmamasıdır. İkincisi, kooperatiflerin demokratik esaslar içinde kurulup işletmesinin sağlanması, bunların daha güçlü üreticilerin nüfuzu altına girmelerinin önlenmesi ve her hâlde küçük üreticiler çoğunluğunun yararına işlemelerinin sağlama bağlanmasıdır. Toprak dağıtımına tabi büyük işletmelerin donatım ve modern araçları, sahibinin ihtiyacı ayrıldıktan sonra, Devlet Bölge Tarım İstasyonlarının bedeli karşılığı satın alınacaktır. Belirli sınırlar üstünde bölüşülen topraklar, özel mülk olarak işletilecektir. Bu yeni mülk sahipleri Devlet Bölge Tarım İstasyonlarından gereken teknik yardımı görecektir.

c. Devlet Üretim Çiftlikleri

Bunlar muhafaza edilecek, rasyonel, rantabl örnek işletmeler haline getirilecektir. Bununla birlikte bazı devlet üretim çiftliklerinin yüzölçümü, işletmeciliğin en iyi şekilde yürütülmesini aksatacak ve bürokrasiye yol açacak kadar büyük olabilir. Devlet üretim çiftliklerinde, rantabl bir işletmecilik yönünden optimum bir büyüklük kabul edilecek, fazla topraklar toprak reformuna tâbi tutulacaktır.

Devlet sanayi işletmeleri gibi Devlet üretim çiftlikleri de demokratik esaslar içinde tarım işçilerinin çiftlik işlerinin yürütülmesinde söz ve karar sahibi olmalarını sağlayacak biçimde yeniden düzenleneceklerdir. Tarım işçileri de sanayi işçilerinin sahip oldukları haklara sahip olacaklardır.

d. Devlet Bölge Tarım İstasyonları

Memleket, coğrafi şartlara ve tarım üretimi çeşidine göre bölgelere bölünecek, her bölgede bir tarım istasyonu kurulacaktır. Bu bölgelerin yüzölçümü, mevcut şartlar altında belli bir istasyonla, onun hizmet ettiği çevredeki üreticiler arasında karşılıklı münasebetlerin kolayca kurulup yürütülmesi kısıtına göre tesbit edilir. Bütün tarım üreticileri bu istasyonlardan faydalanabileceklerdir. Bununla beraber, tarım istasyonlarının temel amacı ve görevi, küçük üreticileri kalkındırmak ve onları modern tarım teknolojisine kavuşturmadır. Bu istasyonların hepsini başlangıçta modern araç ve tesislerle donatmak ve hizmet ettikleri üreticileri, kısa sürede, makineleşmiş tarıma geçirmek mümkün olmayacaktır. Ama bundan dolayı istasyonların peyderpey kurulmasına gidilmeyecek, pilot bölge gibi usuller uygulanmayacak, bütün memleket genişliğinde tarım işletmecileri tarım istasyonları etrafında gruplandırılacaktır. Tarım istasyonları, gerekli modern araç ve tesisler sağlanıncaya kadar daha basit âletleri köylüye bol miktarda sağlamak veya bunları kendisinin yapmasını öğretmek; özellikle eldeki âletlerle mümkün olan en yüksek üretim şeklini göstermek; araçlardan ziyade usullerde yenilikler öğretmek ve uygulamak vazifelerini görecektir.

Tarım üreticilerinin iyi tohumluk, sun'i gübre ve tarım ilaçları ihtiyacı da tarım istasyonlarınınca karşılanacaktır. İstasyonlar tarımsal mücadele ve erozyon meselelerinin teknik taraflarının çözümünü üzerlerine alacaklardır.

5. Tarım Reformu ile İlgili Tedbirler

a. Devlet Satınalma Müesseseleri

Devlet fakir köylünün tarım ürünlerini gerçek değeriyle sattırmak ve satış bedelini çeşitli araçlarla kaptırmadan üreticinin eline geçirmek ile görevlidir. Dış ticaret devletleştirileceği için tarım ürünlerini satın alan devlet kurumlarının sayısı ve çeşidi çoğaltılacaktır. Gerek mevcutları, gerekse yeniden kurulacak olanları,

mutlaka küçük toprak sahibi köylüler yararına da işler hale getirilecek ve her halde bu kurumların işleyişi köylünün doğru-
dan doğruya denetimine bağlanacaktır.

b. Kredi Müesseseleri

Köylüleri, herhangi bir ihtiyaçları için özel şahıslara, murabahacılara başvurma zorunluluğundan mutlaka kurtarmak amaç-
tır. Fakat köylüyü gerek üretim sırasında, gerekse satış öncesi safhasında sıkıttan kurtarmak için bütün kredi kolaylıkları sağlanacaktır. Esasen bankacılık devletleş-
tirileceğine göre devlet, tarımın finans-
manı meselesini önemle ele alacak ve dev-
let, kredilerini şimdiye kadar olduğu gibi küçük bir azınlığı zengin etmek için de-
ğil, büyük çoğunluğu kalkındırmak için kullanacaktır.

c. Teknik Tedbirler

Yukarıda tarım istasyonları konusun-
da sözü geçen teknik tedbirlerden başka, sulama, tarımsal mücadele ve erozyon konularında da mali yükü devlete ait ol-
mak ve küçük üreticiler faydalanmak üze-
re bütün teknik tedbirler alınacaktır. Kü-
çük üreticilerin modern tarımın gereklerini yerine getirebilmeleri için bir yandan ta-
rımsal yayın servisleri kurulacak, öbür yandan da tarım okulları ve çeşitli süre-
lerde kurslar açılacaktır.

d. Kiracılık ve Ortakçılık

Toprak ve tarım reformu yapıldıktan sonra, tarımda kiracılık ve ortakçılık ta-
mamiyle ortadan kalkmış olmayacaktır. Çünkü bu çeşit işletmecilik sadece büyük mülklere özgü değildir; toprak reformun-
dan sonra da reformun kapsamı dışında kalmış orta ve hattâ küçük toprak sahi-
plerinin topraklarını kiraya veya ortakçıya vermeleri hâllerine rastlanacaktır. Kendi toprağından gayri başkasınınkini kirala-
yıp işlemek isteyenler de bulunacaktır. Bu sebeple:

— Mal sahibi ile ortakçı veya kiracı arasındaki münasebetler örnek bir sözleşmeye bağlanacaktır. Bu örnek sözleşme ile, asgari süre, azami kira bedeli veya aynı hisse ve her iki tarafın hak ve yüküm-

leri açıkça tesbit edilerek ortakçı ve kira-
cının hakları korunacaktır. Ortakçı veya kiracı, mal sahibi yararına aynı yardım veya onun işlerini karşılıksız görme veya angarya gibi yükümler altında bırakılmayacaktır.

— Ortakçılık veya kiracılık adı altında daha büyük işletmelerin daha küçük işletmeleri ile geçirmeleri ve böylece hukuk-
ken değilse bile fillen yine büyük toprak-
lara sahip toprak ağalarının türemesini önlemek maksadı ile toprak mülkiyeti için konulan sınır, işletme sınırı olarak da kabul olunacaktır, daha büyük özel işletmelerin meydana gelmesi yasaklanacaktır.

6. Ormancılık

Ormancılık meselesinin iki ayrı cephesi vardır: Birincisi, ormanların işletilmesi, korunması, islahı gibi teknik ekonomik cephesi; ikincisi de ormanların içinde ve kenarlarında yaşayan nüfusun kalkındırılıp ormanla münasebetinin düzenlenmesi gibi sosyal cephesi.

Ormanlar, erozyon ve iklim şartları gibi memleketin bütünü için hayati önemde meselelerle ilgili bulunduğu ve bu meselelerin çözülmesi ancak hepsini içine alan rasyonel ve tutarlı bir politikanın uygulanması ile mümkün olduğundan, Türkiye İşçi Partisi ormanların kamulaştırılması gerektiğini savunur.

Türkiye'de ormanların nisbeti diğer memleketlere kıyasla düşüktür. Ormanca fakir olduğumuz ve topraklarımızın bir yandan gittikçe aşındığı öbür yandan da çoraklaşıp çöle döndüğü göz önünde bulundurularak memleketi ormanlaştırmak önemle ele alınacaktır.

Ormanlarımızda ilkel bir işletmecilik hâkimdir. Ormanlarımızın memleket kalkınmasına yardımını sağlayabilmek için, modern usullerle devlet işletmeciliği yapılacaktır.

Ormanlarımızın tahripten kurtarılması etkili olmayan yasaklar ve cezalardan çok bu tahriplere yol açan sebepleri ortadan kaldırmak suretiyle sağlanacaktır.

Mevcut köylerimizin % 58 i ve genel köy nüfusumuzun % 52 si orman içinde ve kenarda yaşamaktadır. Bunların toprak-

ları kayalık ve verimsiz olduğundan köylüler geçinebilmek için ayrıca hayvancılık ve odun kaçakçılığı yapmak zorunda kalmaktadırlar. Bu da birçok orman suçlarına yol açmaktadır. Bu davanın kökünden çözümünü şu iki temel reforma dayanmaktadır.

Toprak ve Tarım Reformu, Memleketin Sanayileşmesi

Bu köylerin kalkınması, ormanların mevcut nüfus baskısından kurtulması, toprak ve tarım reformunun yapılmasına ve orman içindeki ve kenarındaki fazla nüfusun sanayiye aktarılmasına bağlıdır.

7. Hayvancılık

Memleketimiz hayvan mevcudu bakımından zengindir, otlak olarak da geniş alanlara sahiptir. Ancak bu geniş imkânlarla rağmen hayvancılığımız, işletme sistemi olarak hâlâ ilkçağların çobanlık devrini aşamamış durumdadır. Hayvancılığa dayanan ilkel bir ağılık sistemi, hayvancılık alanında her türlü ilerlemeyi daha baştan önlemektedir. Büyük sürü sahipleri, gerek devlet ve gerek orta malı otlakları hiçbir bakım ve ıslâh kaygısı taşımadan tahrip etmektedirler. Bununla kalmıyarak yayla ve ormanlık yerlerdeki devlet otlaklarını fiilî tasarrufları altında bulundurmakta ve hatta bazı illerimizde köylünün verimli topraklar üzerinde tarla ziraatına geçişini önlemektedirler.

Memleketimizin hayvan mevcudu bakımından zengin ve otlaklarımızın geniş bulunması, hayvan üretimi alanında geniş imkânlarla sahip olduğumuzu göstermektedir. Ama, bu imkânların gerçekleştirilmesi, yani hayvancılığımızın bugünkü düşük verimden kurtarılması, memleketimizde hayvancılığa dayanan ilkel ağılık sisteminin aşılmasına bağlıdır. Bu da ancak toprak ve tarım reformlarıyla mümkündür. Çünkü bu şekilde ilkel bir hayvancılıktan, modern ve entansif bir hayvancılık sistemine geçmek kabil olacaktır.

Onun için Türkiye İşçi Partisi, hayvancılığımızın gelişmesi için, hayvancılık alanında mevcut ilkel işletme sisteminin aşı-

lması yolunda gereken tedbirlerin alınmasını gerekli bulur. Memleketin bazı bölgelerinde zorla otlak olarak kullanılan verimli topraklar, topraksız köylüye veya yeteri kadar toprağı olmayan köylüye dağıtılacaktır. Bu topraklar üzerinde tarla ziraati ve entansif hayvancılık teşvik edilecektir. Büyük hayvan sahiplerine bırakılacak hayvan miktarı Köylü Kurullarınca tesbit edilecek ve bu miktarın üzerinde kalanlar değeriyle satın alınıp bunlardan en yüksek verim (ürün) sağlayacak işletmelere (küçük üreticilere ve kooperatiflere) verilecektir.

Hayvancılığımızın ilkel bir düzen içinde bulunması dolayısıyla bu alanda devlete büyük yükümler düşmektedir. Hayvancılığa dayanan ilkel ağılığın aşılması, memlekette hayvancılık alanında aranan hızlı kalkınmanın ekonomik ve sosyal şartlarını meydana getirecektir. Devlet, hazineye ait ve orta malı otlakların gerek verim ve gerek kalite bakımından ıslâhını üzerine alacaktır. Islâh edilmiş otlaklar üzerinde Devlet, hayvan üretim çiftlikleri kuracak ve hayvan üretme kooperatiflerinin kurulmasını teşvik edecektir. Devlet seleksiyon, melezleme, sun'î tohumlama tedbirleriyle hayvancılığımızın niteliklerini ve verimini yükseltecektir. Hayvan hastalıkları bugün köylümüz için gerçek bir felâket haline gelmiştir. Devlet, hayvan hastalıklarıyla mücadeleleri üzerine alacak ve bu alanda teknik personelin yetiştirilmesine ve köylünün eğitilmesine gereken önemi verecektir. Irkın ıslâhı için damızlık hayvan üretilecek ve araştırma merkezleri kurulacaktır. Devlet üretme çiftlikleri ve devlet haraları bu alanda örnek işletmeler haline getirilecektir. Hayvan ürünlerinin değeriyle satışı için alım müesseseleri, muhafaza, taşıma ve işleme tesisleri kurulacaktır. Devletin bütün koruyucu tedbirlerinden küçük üreticilerin yararlanmaları sağlanacaktır.

B. SANAYİ, MADENCİLİK, ENERJİ

1. Sanayi

Halkın refahının kısa zamanda sağlanması, ancak her yurttaşın bir iş sahi-

bi olması ve gelirinin, her yıl ,düzenli olarak artması ile mümkün olur. Herkese iş bulmak ve her yıl gelirlerde tatmin edici artışlar sağlamak ,geniş ölçüde tarıma dayanan bir ekonomide imkânsızdır. Çünkü tarımdaki iş imkânları hem azdır, hem de zaman geçtikçe azalma eğilimindedir. Memleketimizde her yıl 400 bin insan iş isteme çağına girmektedir. 10-15 yıl sonra her yıl bir milyon insan iş isteme durumuna gelecektir. Oysa tarım sektörü, daha bugünden üzerinde yaşayanlara iş ve yaşama imkânları sağlayamamak tadır. Gerçi Türkiye İşçi Partisi'nin yapacağı toprak reformu bugünkü işsizliğe kısmen bir çare teşkil edecektir. Ama yine de işsizliğin gerçek çaresi hızlı bir sanayileşmedir. Öte yandan, tarım gelirlerinde her yıl tatmin edici ve kararlı bir artış sağlamak çok güçtür. Çağımızda yalnız tarımcı bir ulus, fakir kalmıya mecbur bir ulustur.

Yalnız tarımcı olan bir ulus, ekonomik yaşayışını sürdürmek için, başka uluslara bağılıdır; tarımcı bir ulusun ihtiyaçlarının büyük kısmı sanayici uluslar tarafından karşılanır. Sanayide belirli bir yeri olmayan bir ulus, yeni tekniklerden, bilimsel ilerlemelerden, çağının özelliklerini meydana getiren yeniliklerden habersiz ve bunların sağladıkları yararlardan yoksun yaşamak zorundadır.

Tarihin başlangıcından beri aşağı yukarı duraklıyan ya da çok yavaş ilerleyen ekonomik ve sosyal seviyenin, sanayiin girdiği memleketlerde 19. yüzyıldan sonra büyük bir hızla yükselmiş olması, sanayiin ekonomik gelişme oluşumundaki önemli rolünü açıkça belirtmektedir.

Az gelişmiş bir ülke durumundan kurtulmak Türkiye için tarihi bir zorunluluktur. Bu dönüşümün gerçekleşmesi ise ülkemizin ekonomik bakımdan gelişmesine bağlıdır. Ekonomik gelişme ancak tarımsal kalkınma ile desteklenen yüksek bir hadde sanayileşme ile mümkündür.

Hızlı bir sanayileşme için memleketimizde yenilmesi çok güç olan engeller yoktur. Türkiye, nüfusu, tabii kaynakları coğrafi durumu dolayısıyla hızla sanayileşmesi mümkün ve oldukça kolay bir memle-

kettir. Türkiye'den çok daha dar bir pazarı olan, çok daha kıt tabii zenginliklere sahip bulunan sanayileşmiş memleket örnekleri herkesçe bilinmektedir.

Türkiye'nin, pazarı yetersiz veya sermayesi kıt olduğu için veya teknik bilgiye sahip bulunmadığı için sanayileşmekten vazgeçmesi gerektiğini ileri sürenler, Türk ekonomisinin bağımlı bir ekonomi, pasif bir pazar, bir nüfuz bölgesi olarak kalmasını isteyenlerdir.

Bir memleketin teşkil ettiği pazarın genişliği, halkın gelir seviyesine bağlıdır. Sistemli, adil ve enerjik bir tasarruf ve vergileme politikası çok kısa zamanda büyük yük sermaye birikimini mümkün kılar. Modern sanayiın aynı zamanda ne büyük bir sermaye biriktirme mekanizması olduğunu birçok örnekler ispatlamıştır. Teknik bilgi bakımından Türkiye sanıldığı kadar geri olmadığı gibi, geri olduğumuz alanlarda da söz konusu olan sadece birkaç yıllık bir eğitim seferberliğidir.

Sanayileşmek için eksik olan, sadece gerçek ve halka dayanan politik karardır. Bu politik kararın eksikliğine bağlı olarak hızla sanayileşmeyi mümkün kılacak temel yapı reformları yapılamamış, gerekli teşkilatlanma ve eğitim sağlanamamıştır. Halka dayanan ve yalnız halk yararını düşünen Türkiye İşçi Partisi bunları gerçekleştirecektir.

Türkiye İşçi Partisi, Türkiye'nin ekonomik hayatının, uzunca bir süre karma bir ekonomi çerçevesi içinde yürütülmesi zorunluluğunu kabul eder. Ancak, bu karma ekonomide, yönetim ve denetimine emekçilerin de katıldığı emekten yana plânlı bir devletçilik hâkim kılınacak; özel sektör bu plânlı devletçiliğin önemi gittikçe azalan bir yardımcı durumuna getirilecektir. Böylece, piyasa mekanizmasının düzenleyici rolü de tedricen ortadan kalkacaktır.

Ekonomik gelişmemiz için şart olan bu yeni sistemin nedenleri açıktır. İlkın, bütün az gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de özel teşebbüs, işletmelerini ancak «para ile beslenen talep» in bulunduğu alanlarda kurmaktadır. Böylece sanayileşme sadece kâr getiren dallarda ger

çekleşmekte ve bu, gelişmeye önayak olacak dalların ihmal edilmesi sonucunu doğurmaktadır. Oysa plânlı devletçilik, ekonomik gelişmeyi bir plân çerçevesi içinde göreceğinden bu mahzuru ortadan kaldıracaktır. Öte yandan, piyasa mekanizması ne kaynakların mükemmel dağılımını baharmakta, ne de gelirin sosyal adalete göre bölüşümünü sağlamaktadır. Bunun için, memleketimizde büyüme ve dağılım meselelerinin plânlı çözüme kavuşturulması kaçınılmaz olmaktadır.

Türkiye İşçi Partisi, benimsediği bu devletçi ve plânlı sistemi Türkiye'nin içinde bulunduğu tarihi şartlara göre değerlendirebilir. *İçinde yaşadığımız tarih döneminde «Karma Ekonomi» bu sistemin belirgin bir niteliğidir.* Bundan dolayı karma ekonomi gerekleri içinde yeni sistem şu iki temel taşı üzerine oturtulacaktır. Emekten yana Devletçilik ve Plânlama.

a. Emekten Yana Devletçilik

Türkiye İşçi Partisi'ne göre Türkiye'de ekonomik gelişmenin özel teşebbüsle gerçekleşeceğini beklemek boşunadır. Nitekim günümüzde bütün az gelişmiş ülkelerde ve memleketimizde görülen kalkınma hamleleri devletçe yürütülmektedir. Kamu yatırımları ile ağır sanayide kilit taşı vazifesi gören işletmelerin kurulması ancak devlet teşebbüsü ile mümkün olmaktadır. Ne var ki *ekonomik gelişmede devletçiliğin çıkar yol olarak ileri sürülebilmesi için bunun halk yararına ve halkın denetimini ile işliyen emredici plânlama ile desteklenmesi gerekir. Yoksa devletçilik özel teşebbüs yararına işliyecek bir devlet kapitalizmi biçimini kolaylıkla alabilir.*

Emredici plânlamada ekonomiyi yöneten ve denetliyen merkezi plânlama bürosu olduğuna göre plânın amaçlarını yerine getirmekle görevli olan kesimin devlet kesimi olması tabiidir. Özel teşebbüs ise devlet işletmeciliğinin dolduramadığı amaçları üstüne alacaktır; başka bir deyişle, ekonomide doldurulamayan amaçları başardığı oranda özel kesime yer verilecektir.

Türkiye İşçi Partisi, plân amaçlarının

gerçekleştirilmesi görevini devlet kesimine verdiği için, devlet kesiminin sınırını ve sızma alanını genel ve uzun süreli kalkınma plânıyla tesbit edecektir. Bu bakımdan memleketimizde devlet ile özel kesimi birbirinden ayıran çizgiyi ancak planlama belirleyecektir. Türkiye'de devlet kesimindeki sanayi dallarının neler olacağı aşağıdaki kıstaslara göre belirlenecektir.

aa) Plânlamanın ön şartı olarak devletçiliğe uygun durumlar

Genellikle bütün temel yapı yatırımları (Yol, baraj ve elektrik gibi) ve özellikle ağır sanayi dalları (Madenler, makine ve kimya sanayii gibi) bu kategoriye kendiliklerinden girmektedirler.

bb) Ekonomik bakımdan devletçiliğe uygun durumlar

Azalan maliyetlerle çalışan bütün sanayi dallarında yapılacak yeni yatırımlarla optimum bir iriliğe erişmek mümkündür. Böylece o sanayi dalında üretim miktarı arttırıldığı gibi maliyetler de düşmüş olacaktır. Azalan maliyetlerle çalışan sanayilerde monopol ya da oligopol durumu varsa, yani bir ya da birkaç firma birbirine benzeyen ya da birbirine ikame edilebilen mallar üretiyorsa, kâr amacıyla hareket eden özel teşebbüs üretim miktarını kısıp fiyatı yüksek tutacaktır. Memleket ekonomisi için zararlı olan bu durumu ortadan kaldırmak üzere bu alanlarda devletçiliğe gidilecektir.

cc) Refah dağılımı bakımından devletçiliğe uygun durumlar

Bunlar iki ayrı nitelik göstermektedir: Birinci durumda, üretimi monopol biçiminde olan bazı sanayi dalları, ikinci durumda ise zararına çalışan bazı sanayi dalları —korumak amacıyla— devletleştirilecektir. Her iki durumda da millî gelir bazı grup ve sınıflar arasında yeniden bölüşülmüş olacaktır. Birinci durumda devlet, mal ve hizmete yüksek fiyat verenlerden gelir elde edip bunu başka kamu işlerinde kullanacaktır. İkinci durumda ise devlet, aldığı vergileri belirli bir grup ya da sınıf yararına sarfedecektir. Her iki durumda da devlet kanalıyla reel gelir ba-

zı grup ve sınıflardan başka grup ve sınıflara aktarılmış olacaktır,

*dd) İthalât ikamesi bakımından dev-
letçiliğe uygun durumlar*

Yeni ekonomi politikasının uygulanmasının ilk zamanlarında dış ödeme güçlüklerini yenebilmek için, ithal edilen bazı makine ve araçların yurt içinde üretilmesi gereklidir. Bu gibi üretim alanlarında fabrikalar kurmak devletin kaçınılmaz bir görevi olacaktır.

b. Ekonomik Planlama

Ekonomik bakımdan gelişebilmek için yüksek bir hadde sanayileşmemizin ekonomik bir imkân meselesi olduğu, bu gelişmenin yurdumuzun mevcut ekonomik potansiyeli ile kısıtlandığı öteden beri ileri sürülmektedir. Az gelişmiş bir ülke olan Türkiye'de sermaye donatımının kıt olduğu ve donatımdaki herhangi bir artışı destekleyecek tarımsal ürün fazlalığının da pek bol olmadığı bir gerçektir. Bununla birlikte şimdiye kadar kendi haline bırakılmış bir ekonomi için geçerli olan bu gözlemin, planlı bir ekonomi için geçerli olmayacağı da bir gerçektir. *Memleketimizde sermaye donatımının artırılması (birikim) ve gerekli tarımsal fazlalığın sağlanması Türkiye İşçi Partisi'nin planlı kalkınma politikasıyla gerçekleşecektir.*

Ekonomik planlama ile güdülen hedef, son bir çözümlemede, teker teker her vatandaşın istihlâk seviyesini, ya da başka bir deyimle refahını yükseltmektir. Bu hedefe varmak için bir yandan millî gelirin artması, öte yandan bu gelirin hakca-sına bölüşülmesi gerekmektedir.

Türkiye İşçi Partisi ekonomik büyümeden şunu anlamaktadır: Az gelişmiş bir ülkede yüksek bir büyüme haddi elde etmek için gelişme süresince hafif sanayi (istihlâk malları üreten kesim) yerine ağır sanayi (madenler, demir-çelik, kimya, elektrik ve makine sanayii) öncelik tanınacaktır. Böylece gelecekte makine imâl edecek makinelerin artırılması mümkün olacaktır. Bunun sonucunda da, istihlâk malları üreten makineleri imâl edecek

makinelerin şimdiden üretilmesi gelecekteki istihlâk seviyesini yükseltecektir.

Sanayileşme hareketinde ağır sanayiye öncelik tanınması hiçbir zaman bugünkü istihlâk malları üreten kesimin ihmâl edilmesi demek değildir. Belli bir dönemde ağır sanayi yatırımlarının artırılması, hafif sanayide de yatırımların arttırılmasını gerektirecektir. Çünkü ağır sanayide çalışan emek gücü beslenmek, giyinmek ve barınma ihtiyaçlarını gidermek istiyecek, böylece istihlâk kesiminde de makineleşme başlayacaktır. Hafif sanayide başlayan bu makineleşme hareketinin ağır sanayiye büyümesine engel olacağı sanılmamalıdır. Selir bölüşümünde yapılacak adilâne değişikliklerle, ağır sanayiye büyümesine köstek vurmadan, hafif sanayiye gelişme imkânları yaratılacaktır. Ağır ve hafif sanayi kesimleri arasındaki oran ve her iki kesimin büyüme hadlerinin ayrı ayrı tesbiti planlamanın görevidir. Planlama, uzun sürede, memleketin ekonomik kaynaklarını optimum bir biçimde iki kesim arasında dağıtarak ekonomi için azami bir büyüme haddi elde edecektir.

Ağır sanayiye öncelik tanıyan bir sanayileşme süresinde, millî gelirin büyük bir kısmının tasarruflara ya da başka bir yönden yatırımlara ayrılmasına karşılık, halkın istihlâkinin asgariye indirilmesi söz konusu değildir. Hele memleketimiz gibi halkın istihlâk seviyesinin çok düşük olduğu bir toplumda yatırımlar uğruna istihlâki daha da azaltmak düşünülemez. Ne var ki her az gelişmiş bir ülkede ekonomik büyümenin gerçekleşebilmesi için ulus tan eşitçe bir fedakârlık beklemek gerekir. Bu fedakârlık da şudur: *Millî gelirin büyüme süreci sırasında ekonomide artan gelirin büyük bir kısmını tasarruflara, yani yatırımlara ayırmak; geriye kalan daha ufak kısmını halkın istihlâkine eklemek. Türkiye İşçi Partisi, bu yoldan, halkın istihlâkine kısmayıp, tersine çoğaltarak, yatırımları arttıracaktır.*

Ağır ve hafif sanayi kesimleri arasında olduğu gibi yatırımlarla halkın istihlâki arasındaki bağıntıyı da planlama tesbit edecektir. Böylece planlama, bir yandan üretim ve istihlâk kesimleri arasında-

ki oranı kurarken, öte yandan halkın istihlakını hesaba katıp optimum bir yatırım hacmini tesbit edecektir.

Türkiye İşçi Partisi'nin ekonomik planlama anlayışı, planlamanın emredici bir nitelikte olduğudur. Emredici planlamaya göre öngörülen plan hedeflerinin gerçekleşmesi için seçilen ekonomi politikasının ve plan araçlarının emekçilerin de katıldığı demokratik merkezi bir teşkilât tarafından yönetilip denetlenmesi gerekmektedir. Bu sistemde ekonomideki kaynakların dağılımı piyasa mekanizması yerine planla düzenlenecektir. Merkezi planlamanın müstehlikelere danışmadan üretim ve yatırım kararlarını alışı, müstehlikelerin tercihlerinin «piyasa» da yansıtılmaması demek değildir. Belirli bir süre için hazırlanmış olan planda her an revizyon imkânı olduğundan planlama müstehlikelerin istemedikleri bir malın üretiminden vazgeçebilecektir.

Ekonomik plânlama için tasarrufların ne kadar önemli olduğu apaçıktır. Yatırımın kaynağı olan tasarruf, ekonomik büyümenin gerçekleşmesi için ön şarttır. Tasarruflar iç ve dış kaynaklardan sağlanabilir. Türkiye İşçi Partisi, Türkiye'nin ancak kendi öz kaynaklarını seferber ederek kalkınabileceğine inanmaktadır. Bir ulusun kendi kalkınma davasını yabancılarla yüklemesi, dışardan gelecek etkilere bağlanması gereksiz bir zaman kaybıdır. Bunun için ATATÜRK devrinin «kendi yağı ile kavrulmak» politikası kalkınma davamızda yol gösterici olacaktır. Temel ilkelere açıklandığı biçimde yabancı sermayeye ve mülleterarası işbölümüne gereken önemi vermekle birlikte, kalkınmayı ancak ulusumuzun öz kaynaklarını seferber ederek, halkımızın şevkli ve inançlı çabasına dayanarak gerçekleştirebileceğimize inanıyoruz.

Avrupa Ekonomik Topluluğu (Ortak Pazar), yukarda sayılan hedeflerin gerektirdiği şartlarla çatişma durumunda olduğu için, Ortak Pazar'a üyelik ciddi bir sanayileşme programı ile gelişme halindedir. Türkiye İşçi Partisi, ekonomik kalkınmamızı önliyecek, Türkiye'yi bir yarı sömürge ekonomisi şartları içinde yaşamıya

mahkûm edecek Ortak Pazar'a, bu nedenlerle yüzde yüz karşıdır. Türkiye İşçi Partisi, henüz «çocukluk çağı» nda olan sanayimizi, yabancı sermayenin baskısına karşı, gümrük duvarlarıyla korumakta kararlıdır.

Tasarrufların iç kaynaklarla sağlanması, millî gelirin hakcasına bölüşülmesine bağlıdır. Ekonomik gelişmemizin adil bir gelir bölüşümü olmadan gerçekleşmeyeceği şu düşünceye dayanmaktadır: Millî gelirin büyümesini sağlamak için artan gelirin büyük bir kısmını tasarruflar yolu ile yatırımlara ayırmak şarttır. Büyüme süreci içinde tasarrufların millî gelire oranını tayin etmek, ekonomik plânlamanın işidir. Türkiye gibi az gelişmiş bir ülkede kişisel tasarruflarla meydana gelecek birikimler hızlı kalkınmanın gerektirdiği orana erişemeyeceğinden plân hedeflerinin yerine gelebilmesi için gerekli tasarruf adil bir vergileme politikasıyla gerçekleştirilecektir. Ekonomik mahzur yaratmadan (Enflasyon) uygulanabilecek tek etkin tasarruf biçimi vergilemedir. Vergileme ise reel gelirin iktidarı olandan, iktidarı olmayana aktarılması demektir. Vergileme ile halkın zaman içindeki istihlak tercihlerine müdahale edilerek bir yandan sermaye birikimi için gerekli tasarruflar elde edilirken, öbür yandan gelirin daha adil bir biçimde yeniden bölüşümü yapılması olacaktır.

Türkiye İşçi Partisi'ne göre sanayileşme, ekonomik bağımsızlığı gerçekleştirmek ve halk ihtiyaçlarını en kısa zamanda en yüksek seviyede karşılamak için en önemli araçtır. Fakat ciddi bir sanayileşme politikası, içinde bulunduğumuz bugünkü uluslararası şartlar sebebiyle, ilk yıllarda, başbaşa bir hedef gibi yürütülecektir. Bu sebeple ilk plânda temel sanayie öncelik verilecektir. İkinci safhada da ihracata yönelen imalât sanayileri belirli bir öncelik alacaktır. Bu suretle ortaya çıkacak olan millî sanayi, kendi kendini yaşatabilir ve ekonomik mal edilmiş, millî yapıyla bağdaştırılmış olacaktır. İstemediğimizi sey, gözü dışarıya dönük, menfaati yurt dışında, memleket ekonomisinin yanında gelişen, fakat onun-

la bütünleşmemiş olan bir sanayidir.

Bu sebeple imalât sanayii, başlangıçta, daha çok yurt için ham maddelerini mamûl hale getiren bir imalât sanayii olacaktır, sonra zamanla bir yandan yeni yöntemler ve buluşlarla yurt içi ürünlerini değerlendirirken bir yandan da dış ticaret yoluyla uluslararası alışverişlerde rol oynayacak duruma gelecektir.

Devletin bütün ekonomik politikası ilk on-onbeş yıllık dönemde, tamamiyle sanayileşme hedefine yöneltilecektir. Devletin seferber ettiği tasarruflar, ithalât ve kredi politikası, tüm sanayileşme hedefinin gerçekleşmesine hizmet edecektir. Eğitim politikası da temel yapı yatırımları ile bu hedefe bağdaşık biçimde yürütülecektir.

Sanayiye en ileri ve en yüksek verimli üretim usulleri kullanılacaktır. İşsizliğin ortadan kaldırılması bahanesiyle geri ve ilkel yöntemlerin sistematik olarak kullanılması hoş görülmez. İşsizlik, düşük seviyede gelir yaratan çok sayıda ilkel işyeri yaratmak suretiyle değil, modern, yüksek seviyede gelir yaratan, fakat aynı zamanda kendi kendini yaratmak genişletmek yeterliği olan sanayi ile ortadan kaldırılır. *Söz konusu olan, sefaletin âdil şekilde yapılması değil, refahın en kısa zamanda yaratılıp âdil şekilde paylaşılmasıdır.*

Fakat sanayileşme hareketinin başında, henüz gerekli sermaye birikimi ve teknik hüner miktarı sağlanmadan önce ve bazı bayındırlık işlerinde, çok insan gücü gerektiren basit teknik usuller kullanılabilir. Bu sebeple sanayileşmenin tam olarak meyvelerinin alınması nisbeten daha uzun sürecekse de işsizlik meselesinin halli daha kısa zamanda gerçekleştirilecektir.

Bölge plânlaması. Türkiye İşçi Partisi, genel plân çerçevesi içinde, geri kalmış bölgelerin tabii kaynak dağılımlarındaki adaletsiz durumuna son vermek için bölgesel plânlar yapacaktır. Böylece, kaynakların ve dolayısıyla milli gelirin memleket içindeki dağılımı daha optimum olarak yapılırken, o bölgenin ekonomik kalkınması sonucunda bölge halkının kültü-

rel gelişmesi de gerçekleşecektir.

Doğu kalkınması. Türkiye İşçi Partisinin memleket kalkınmasını gerçekleştiren hemen ve titizlikle göreceği hizmetlerden birisi olacaktır. Bugün doğu ve güneydoğu illerimiz büyük vatandaş ve memur kitlesi gözünde bir mahrumiyet bölgesidir. Kamu hizmetleri bu bölgede yok denecek kadar azdır. Bölgenin ekonomik geriliğine paralel olarak buradaki vatandaşlar sosyal ve kültürel bakımdan geri durumdadırlar. Üstelik bu vatandaşlarımızdan kürtçe ve arapça konuşanlar veya alevî mezhebinden olanlar bu durumları sebebiyle ayırma uğramaktadırlar. Bunun doğurduğu çetin meselelerle karşı karşıyayız. Ulusal menfaatlerimize en uygun, en insanca çözüm yollarını bulmak ihmal edilmeyecek bir yurt vazifesidir.

Bu yurttaşlarımız bugüne kadar genel olarak devlete vengisini ödemiş, yurt savunmasında kanını akıtmış ve emeğini esirgememiştir. Buna karşılık hak ettikleri yurttaşlık nimetlerinden tam olarak yararlandırılmamışlardır. Bu gerçekleri olduğu gibi kabul etmek meselenin yurt yararına ve yurttaş yararına çözümü için ilk şarttır.

Meseleyi bu gerçekçi yoldan ele alan Türkiye İşçi Partisi bu yurttaşlarımıza tam bir yurttaş muamelesi yapacaktır. Anayasa'da tanınan hak ve hürriyetlerden bu yurttaşlarımızın da yararlanmaları sağlanacaktır. Anayasa'mızın 12. maddesinde yurttaşlar arasında din, dil, ırk, sınıf ve zümre ayırımı gözetilmeyeceği yazılıdır; Anayasa'mızın bu emri harfi harfine yerine getirilecektir.

Türkiye İşçi Partisi Doğu ve Güneydoğu illerimizi bir mahrumiyet bölgesi olmaktan kurtaracaktır. Şimdiye kadar ihmal edildikleri de göz önünde bulundurulacak ilk ağızda okulun, fabrikanın, hastahanenin, kütüphanenin, tiyatrounun, yolun çoğu bu illerde açılacaktır.

Türkiye İşçi Partisi Anayasa'nın 3. maddesinde belirtildiği gibi Türkiye'nin, ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütün olduğunu ifade eder ve her türlü bölücülüğü ve bölgeçiliği kesinlikle reddeder.

2. Madencilik

Yurdumuzun jeolojik yapısı ve çeşitli jeolojik devirlerde teşekkül etmiş olması dolayısıyla toprak altı kaynakları oldukça zengindir. Yirmi dokuz çeşit maden çıkarılmakta ve yurt ihtiyaçları iç üretimle karşılanmaktadır. Metalurji sanayinin temel ham maddelerinden olan taş kömürü, linyit, demir, krom, borasitin bugün bilinen durumu dahi, memleket kalkınmasına sağlam temel teşkil edecek zenginliktedir. Ayrıca, bakır, kurşun, çinko, manganez, civa, antimon, zımpara, kükürt, amiyant, magnezit, pirit, lüle taşı, mermer ve kaya tuzu gibi ürünler gayet ilkel metodlarla çıkarılmasına rağmen yurt ihtiyacını aşmaktadır. Volfram, fosforit, potasyum gibi madenler de işletilmeye elverişlidir. Çok çeşitli maden suları ise yurdumuza ayrı bir zenginlik kazandırmaktadır.

Ancak, mevcut metalurji sanayimizin küçük çapta bulunması, ekonomik bakımdan ileri batı ülkelerinin ihracat konusuna madenlerimizin fiyatlarını düşürmek eğiliminde olmaları, madencilüğimizin gelişmesini baltalamaktadır.

Türkiye İşçi Partisi, madencilüğümüze ilkel üretim metodlarından kurtarıp metalurji sanayimizi geliştirerek yurdumuzun çeşitli ve zengin maden varlığını değerlendirecektir.

Bugün yüzde yetmiş beşi devlet elinde bulunan madenlerin tümünün mülkiyeti ve işletmeciliği tamamiyle devlete ait olacaktır. Çıkarılan madenler, prensip olarak yurt içinde değerlendirilecektir.

Maden Tetkik Arama Enstitüsü geliştirilecek ve ihtiyacı karşılayacak hâle getirilecektir. Özel sektöre maden arama ruhsatı verilmeyecektir. Kömür ve demir işletmeleri, devlet eliyle en rasyonel ve en rantabl şekilde sokulacaktır.

Petrol. Ekonomik bakımdan ileri ülkelerdeki petrol tekellerinin bütün baltalamalarına rağmen, uzun çabalar sonucunda Türkiye'nin zengin petrol yataklarına sahip olduğu anlaşılmıştır.

Türkiye İşçi Partisi iktidara gelince bugün yürürlükte bulunan Petrol Kanunu yürürlükten kaldıracaktır. Petrol arama ruhsatı yabancılara ve özel sektöre

verilmeyecektir. Türk petroleri devlet eliyle aranacak ve çıkartılacak, devlet eliyle rafine edilecek ve yine devlet eliyle denetlenerek piyasaya sunulacaktır.

3. Enerji

Bol ve ucuz enerji, ekonomik kalkınmanın başlıca şartlarından. Ayrıca enerji önemli bir istihlak maddesidir. Bu sebeple, Türkiye İşçi Partisi, kömür, petrol, su kuvveti gibi çeşitli temel enerji kaynaklarını devlet eliyle geliştirmek ve elektrik üretimine öncelik vermek kararındadır. *Yurdumuzun en ücra köşelerine (köylere) kadar elektrik ışığını ve gücünü götürmek, Türkiye İşçi Partisinin başlıca hedeflerinden.*

Yurdumuzda elektrik enerjisi potansiyelinin 53 milyar kilovat saat olduğu hesap edilmiştir. Türkiye İşçi Partisi, bu potansiyeli tam olarak kullanmak amaçlıdır. Ayrıca kömür (linyit) ile elde edilen elektrik enerjisi de ihtiyaç ile orantılı olarak geliştirilecek ve bu iki kaynaktan gelen elektrik enerjisi yurt ölçüsünde tek bir şebeke haline getirilecektir. Elektrik enerjisinin sanayide verimli ve ucuz şekilde kullanılması sağlanacaktır.

Halkın yakıt ihtiyacı, ekonomimize zarar vermeyecek biçimde yeniden ele alınacaktır. Bu arada tarımda gübre olarak kullanılanı gereken tezeğin yerine köylülere daha ekonomik ve sağlık şartlarına uygun yakıtlar sağlanarak gübre sanayii geliştirilinceye kadar tezeğin üretim alanında kullanılması yoluna gidilecektir.

Bugün için bize çok uzak görünen, fakat hayati bir önem taşıyan nükleer enerjinin barışçı amaçlarla kullanılması konusu da ciddiyetle ele alınacak ve bu konuda bilimsel araştırmalara hız verilecektir.

4. Sanayileşmenin Emekçilerimize Getireceklere

Türkiye İşçi Partisinin gerçekleştireceği sanayileşme, emekçilerimize başkalarını zengin etmek için değil, kendi mutluluklarını kurmak için çalışma imkânını getirecektir. İşsizlik, işsizlik tehlikesi ve korkusu ortadan kalkacak, sosyal güvenlik günlük yaşamının canlı bir kuralı durumuna girecek, halkımız çocuklu

ile birlikte yarın korkusundan kurtulacaktır. İnsanlık haysiyetine yakışır bir ücret sistemi uygulanacaktır. İşçiler yalnız hakları olan ücreti almakla kalmıyacaklar, emekten yalnız plânlı devletçiliğin uygulanmasına aktif bir şekilde katılacaklardır. Sanayileşmenin hızlanmasıyla işçi sayısı da artacak ve sayısı artan, niteliği yükselen işçi sınıfı, toplumumuzun gerçekten itici, ilerletici, sosyal kuvveti olacaktır.

C. KÜÇÜK SANAYİ VE EL SANATLARI

(Küçük Esnaf ve Zanaatkarlar)

Üretime ve dağıtımına kendi emeklerini de katan zanaatkarlarımızı ve küçük esnafımızı refaha kavuşturmayı amaç edinen Türkiye İşçi Partisi, küçük sanayide ve el sanatlarında çalışma şartlarını sosyal adalet ilkelerine göre düzenleyecektir.

Basit üretim araçlarına sahip ustaların tek başlarına, ya da idarî ve teknik yönetimleri altındaki kalfa, çırak veya aile fertleriyle birlikte, işe kendi hünerli emekleriyle de katılarak kazanç amacıyla yaptıkları imalât veya hizmet demek olan küçük sanatların, bütün az gelişmiş memleketlerin ekonomik ve sosyal hayatında doğduğu gibi, gerek işletme sayısı, gerek çalışanların sayısı, gerekse yaptıkları üretim ve hizmetler bakımından Türkiye'nin de ekonomik ve sosyal hayatında önemli bir yeri vardır.

Kapitalizme geçen, ya da sömürgeci veya sömürücü ülkelerin pazarı durumuna giren bütün ülkelerde olduğu gibi, Türkiye'de de küçük sanayi ve el sanatları kesimi, geçen yüzyılın başlarından beri gerek büyük sanayiın rebaketi, gerekse yaşayışımızda, geleceğe ve beğenilerimizde meydana gelen değişikliklerin etkisiyle birçok dallarını kaybetmiştir. Büyük işletmelerin rekabetine dayanabilen bir kısım dallar bile, uygun pazarlama tedbirlerinin alınmamasından ötürü kuruyup gitmiştir.

Türkiye İşçi Partisi, bu yıkımdan kurtulabilen ve varlıklarını bugüne kadar çeşitli zorluklar içinde sürdürebilen küçük

esnafımızı ve zanaatkarlarımızı bugünkü sıkıntı durumlarından kurtarmak ve kalmıyacak kararındadır.

Türkiye İşçi Partisi, emekten yana plânlı devletçilik sistemi içinde, zanaatkarları ve küçük esnafı korumak için şu tedbirleri uygulayacaktır:

— Küçük esnaf ve zanaatkarların kredi, ham madde ihtiyaçları ve pazarlama meseleleri önemle ele alınacak, en uygun ve en geniş biçimde çözüme kavuşturulacaktır.

— Küçük esnaf ve zanaatkarların üretim ve satış kooperatifleri biçimlerinde, ya da uygun başka biçimlerde teşkilâtlanması teşvik edilecek ve desteklenecektir. Ancak, küçük esnaf ve zanaatkarlar bu biçimde teşkilâtlanıp teşkilâtlanmamakta tamamiyle serbest olacaklardır.

— Kurulacak teşkilâtların, araya yabancı unsurlar karışmaksızın ve demokratik esaslara bağlı olarak, kendi kendilerini yönetmelerini sağlayacak kanun hükümleri konulacaktır.

— Emekten yana kalkınma plânının, emekten yana vergi ve iş mevzuatının ve eğitim, sağlık gibi öteki plânlara ilişkin mevzuatın objektif hükümleri dışında, devlet, küçük esnaf ve zanaatkarların teşkilâtlarına müdahale etmeyecektir.

— Devletin küçük sanayi ile ve el sanatları ile ilgili karar organlarında, en alt kademedeki yukarıya doğru seçile seçile gelen küçük esnaf ve zanaatkar temsilcilerinin söz sahibi olmaları sağlanacaktır.

— Çırak ve kalfaların mesleki ve kültürel eğitimleri, başarı gösterenlerin orta ve yüksek meslek okullarında parasız yatılı olarak okumaları sağlanmak yoluyla gerçekleştirilecektir.

D. TİCARET, BANKACILIK, SİGORTACILIK

Türkiye İşçi Partisi, dış ticaret, bankacılığı ve sigortacılığı, Türkiye'nin bugünkü tarihi şartları içinde tek çıkar yol olarak gördüğü «Kapitalist Olmayan Kalkınma Yolu» nun bütün ekonomiyi kapsayan bütünlüğü içinde ve emekten yana plânlı devletçiliği gerçekleştirecek zorun-

lu unsurlar olarak görür. Bunun için dış ticareti, bankacılığı ve sigortacılığı, iktidara gelince derhal gerçekleştireceği temel yapı reformları ile olan derin ilişkileri içinde ele alır. Ve dış ticaretin, bankacılığın, sigortacılığın devletleştirilmesini temel ilkeleri arasında sayar.

Bu faaliyet kollarını devletleştirmek, Türkiye İşçi Partisi için, millet zararına işleyen bir durumun millet yararına işler hâle getirilmesi demektir. İthalâtın, ihracatın, bankacılığın ve sigortacılığın belirli ellerde bulunması şu sonuçları doğurmak tadır:

— Türkiye'nin kalkınması, yâni yatırımların gerçekleştirilmesi için zorunlu olan iç sermaye birikimi önlenmekte, yabancı ülkelere kolaylıkla ve bol miktarda para kaçırılmaktadır.

— İthalâtçıların ve ihracatçıların çoğunluğu, büyük ölçüde vergi kaçırmakta ve devlet hazinesine zarar vermektedir.

— İhracatçılar, üretimi kitlelerin kredi ve pazarlama güçlüklerini sömürerek, onların olması gereken geliri, sermayeleri, kredileri ve teşkilâtlarıyla kendilerine mal etmektedirler.

— Özel bankacılık, ticaretin yardımcı bir kolu olmaktan öteye gidememekte, kalkınmamızın, yâni sanayileşmemizin olumlu bir aracı olamamaktadır.

— Sigortacılık kolay kazanç yolu olmaktan ve vergi kaçakçılığıyla hazineye zarar vermekten öteye gidememektedir.

Millet zararına işleyen ve bir avuç insanın çıkarına hizmet eden bu duruma son vermeyi Türkiye İşçi Partisi temel meselelerinden biri sayar.

1. Ticaret

a. Dış Ticaret

Türkiye İşçi Partisi

— Toprak ve tarım reformunu, sanayileşmeyi gerçekleştirmek;

— İhrac ürünlerimizi, bu ürünleri yatanlar ile milli ekonominin menfaatine uygun olarak değerlendirebilmek ve dış pazarlarda gerçek değerleriyle satabilmek;

— İthalâtımızı, kalkınmamızı gerçek-

leştirilecek programlara göre düzenlemek ithal fiyatlarını kontrol edebilmek;

— Dış ödeme açığını kapatmak;

— Vergi ve döviz kaçakçılıklarını önleyerek iç sermaye birikimini hızlandırmak, amaçlarıyla dış ticaretin büyük bir kısmını devletleştirecek ve devletleştirilmeyen kısmını da, devletin sıkı denetimine tâbi tutacaktır.

Dış ticaretin devletleştirilmesi, bu alanda kurulmuş ve uzmanlaşmış mevcut kamu kurumlarının yeniden düzenlenmesiyle ve gerekli yeni kurumların devlet eliyle kurulmasıyla gerçekleştirilecektir.

b. Dış Ödeme Açığı

Türkiye ekonomisini bağımlı duruma getiren ve kalkınmamızı yabancının isteğine bağlayan yanlış bir ekonomi politikasının meydana getirdiği dış ödeme açıklarını kapatmak için, dış ticaretin devletleştirilmesi yanında, gümrük resimleri de sanayileşmemizi geliştirecek biçimde yeniden düzenlenecek ve ihrac ürünlerimizi gerçek değerleriyle dış pazarlara satabilmek ve ithalâtımızı en uygun şartlarla sağalayabilmek için, hak eşitliğine ve karşılıklı menfaatlere dayanan bir sistem içinde ayırma yapmadan bütün devletlerle ticaretimiz geliştirilecektir. İhracata yönelmiş sanayimizi geliştirmek bakımından az gelişmiş ülkelerle ticaret ilişkilerimizi arttırmağa ayrıca önem verilecektir.

Dış ödeme açığının kapanması, uzun vadede, ancak Türkiye İşçi Partisi'nin düzenleyeceği genel kalkınma plânı içinde Türkiye'nin hızlı bir şekilde sanayileşmesiyle mümkün olabilecektir.

c. İç Ticaret

Toptancılık ve iç ticaret konuları, dış ticaret alanındaki yönetim ve denetlemenin varlığıyla âhenkli olarak, temel yapı reformları açısından yeniden düzenlenecektir.

Müstahsil ile müstehlîk arasındaki aracılardan ekonomik hâkimiyetine son verilecek, böylece müstahsilin emeği daha iyi değerlendirildiği gibi, müstehlîke de daha ucuza satmak mümkün olacaktır.

Belediye hizmetleri ve özellikle rıfâl'ler bu açıdan yeniden düzenlenecektir.

Küçük ticaret erbabı, malların müstehtlike ulaştırılması gibi çok önemli bir konuda faaliyetine devam ederken, müstehtlikin korunması için istihlâk kooperatifleri kurulması desteklenecek ve korunacaktır.

2. Bankacılık

Türkiye İşçi Partisi, kapitalist olmayan yoldan kalkınmayı gerçekleştirebilmek için, toprak ve tarım reformu, sanayileşme ve dış ticaret gibi temel meselelerimiz ile iç ilişkileri olmasın bakımından bankacılığı önem ve imkân sırasına göre devletleştirecektir. Böylece, ticarî krediler gibi geniş halk yığınlarının sömürülmesine yol açan ve millî gelirin artmasında önemli bir rolü olmayan spekülâtif mahiyette krediler kısılabilecek ve sınaî kalkınma ve yatırım kredileri ile tarım kredileri önemlerine uygun sıraları alacaklardır.

3. Sigortacılık

Yangın, nakliyat, kaza ve hayat dâhalarındaki bütün sigortacılık faaliyetleri bir «Genel Sigorta Kurumu» na bağlanarak devletleştirilecektir.

II. MALİYE VE KALKINMANIN FİNANSMANI

Büyük toprak sahipleriyle tüccar ve sanayicilerin âdil bir vergi sistemi içinde, sosyal tasarrufa katılmayışları, bir yandan Anayasa'mızın âdil vergileme ilkesinin, öte yandan da Beş Yıllık mütevazî hedefli kalkınma «plân» ının uygulanmasına imkân vermemiştir.

Gerçekten Anayasa'mıza göre her yurttaş ödeme gücü ile orantılı olarak Devlet giderlerine katılmakla yükümlü olduğu halde, 1963 yılı bütçesi giderlerinin yüzde 70 i ücretlilerin dar imkânları üzerine yüklenen vasıtalı vergilerle karşılanmıştır. Kaldı ki vasıtasız vergilerin yüzde 65 i de yine emekçiler tarafından ödenmektedir. Bu durumda, Millî Gelir'in sadece yüzde 37,2 sini alan ücretliler, Devlet Giderlerine yüzde 80 oranında katılmaktadırlar. Bu

duruma köklü bir çözüm ve düzeltme yolu aranmamakta, aksine yatırım indirimi gibi yollarla mütehtbislerin zaten az olan vergileri azaltılırken, halkın en zorunu tüketim maddelerine konmuş vergiler «Vergi Reformu yapılı» bahanesiyle artırılmaktadır. Yılda 8 - 10 milyarla Millî Gelir'e katılan toprak ağalarını vergilendirme çareleri ciddiyetle aranmamaktadır.

Halkın ağır vergilerle katıldığı devlet gelirleri, kamu hizmetlerinin en düşük standartlara uygun şekilde görülmesine bile yetmemektedir; vergi gelirleri kalkınmanın finansmanı için yeterli bir araç olmaktan da uzaktır, Vergi sistemimiz, kalkınma için gerekli himayeleri sağlamamakta; lüks tüketim malları ile yatırım mallarını yeteri kadar farklı şekilde ele almamaktadır. Bu olumsuz nitelikleriyle vergi sistemimiz Sosyal Adalet içinde demokratik, hızlı bir kalkınmaya elverişli olmaktan uzaktır.

Öte yandan dar gelirli halkımızın sıkıntıya düşerek ödediği vergiler, gereksiz harcamalarla israf edilmektedir. Devlet işlerinde lüks ve şatafat yıldan yıla artmaktadır. Gelir toplamakta bu kadar sıkıntı çekilen bir toplum hayatında bu derece israfı anlıyabilmek gerçekten zordur.

İktisadi Devlet Teşekkülleri, son derece düzensiz ve özel çıkarları koruyucu bir şekilde yönetilerek, ekonomiye gerekli faydaları ve kalkınma için gerekli fonları sağlama amacından uzak, Devlet Çiftlikleri ve bunların döner sermayeleri ise genellikle kuruluş amaçlarıyla ilgisiz olmayan bir uygulama içinde bulunmaktadır.

Bütün bunların sonucu olarak, şartlarına bakılmaksızın dış kredilere başvurulmakta, durumu daha da güçleştiren dış borçlanmalar kamuoyuna birer başarı gibi sunulmaktadır.

Türkiye İşçi Partisi iktidara gelince, Devlet işlerinde ve kişi hayatında sıkı tasarrufu, yönetim ve politikasının en önemli ilkeleri arasında sayacaktır. Gerek Devletin, gerekse kişilerin yaptığı harcamalarda toplumumuzun gelir düzeyi ile bağdaşmayan ve kalkınma ile doğrudan doğruya ilgisi olmayan giderler, ertelenecektir.

Devletin giderleri, rasyonel ve Plân

hedeflerini gerçekleştirmeye elverişli bir şekilde ele alınacaktır. Devlet giderlerinin kesimler itibarıyla ve coğrafi dağılışı, gelir dağılımını düzeltici nitelikte olacaktır. Devlet harcamaları hâksız zenginleşmelere sebep olmayacak, devlet büyük zorunluk olmadıkça işlerini ihale yoluyla görmeyecektir.

Vergilerin bugünkü adaletsiz dağılımının temel sebebi özel sektörün ve büyük toprak sahiplerinin etkiledikleri siyasi iktidarın bu sınıfları âdil bir vergilemeye tâbi tutmamasıdır. Türkiye İşçi Partisi iktidara gelince, ekonomide Devlet sektörü hâkim sektör hâline geleceğinden bu engel ortadan kalkmış olacaktır. Dış ticaret, bankacılık ve sigortacılık gibi önemli faaliyet dallarının devletleştirilmesi, bir yandan devlet gelirlerini artırırken, öte yandan ekonominin diğer kesimlerinde vergi kontrollerini de önemli bir derecede kolaylaştıracaktır. Bu iki yolla devlet gelirleri kısa zamanda önemli bir artış gösterecek, Anayasa'mızın da ön gördüğü gibi, varlıklı kişilerin gerçek ekonomik güçlerine göre vergi ödemeleri sağlanacak; buna karşılık, en az geçim ve götürü ücret indirimleri artırılarak yıllar boyunca devletin malî yükünü hemen hemen tek başına taşıyan ücretlilerin vergileri hafifletilmiş olacaktır.

Diğer taraftan, gelir vergilendirildiği gibi, bir ödeme gücünü temsil eden servet ve servet unsurları da, hem gelir vergisinin kontrolünü sağlamak, hem de Sosyal Adalet amacına ulaşmak üzere vergilendirilecektir. Bir servet vergisi olan Veraset ve İntikal Vergisi aynı kuşak içinde fırsat farklarını azaltacak şekilde yeniden ele alınacaktır. Arazi vergisi köylerde rasyonel tarımsal işletmeyi teşvik edecek, şehirlerde ise lüks konut yapımını önleyecek şekilde düzenlenecektir.

Yukarıdan beri anlatılan vergileme tedbirleriyle vasıtasız vergiler artacak ve bu suretle fakir halkın geçimini son derece zorlaştıran gider vergilerinin hafifletilme imkânı ortaya çıkacaktır. Vasıtasız vergiler Kalkınma Planı hedeflerine varmayı kolaylaştıracak şekilde ele alınacak,

Gümrük vergileri millî sanayiî koruyacak şekilde düzenlenecektir.

İktisadi Devlet Teşekkülleri, halktan yana bir devletçilik amacına uygun olarak, rasnoyel çalışmayı sağlayacak tarzda reorganize edilecek ve yönetilecektir.

Bir yandan sanayileşmemiz, öte yandan devlet eliyle dış ticaretin halka yararlı bir şekilde yönetilerek döviz kayıplarının önlenmesi, dış finansman açığını ve dış yardım ihtiyacını azaltacaktır. Bu suretle, dış politikada, dış yardım ve kredilerden tam bağımsız kalmak mümkün olacak ve ödeme şartları elverişli olanlarını seçme imkânı ortaya çıkacaktır. Kalkınmamızın temel felsefesi kendi öz kaynaklarımızı seferber etmek ve halkımızın şevkli ve inanlı çabasına dayanmakla beraber bu nitelikteki dış krediler de Planlı kalkınmanın finansmanında yardımcı bir kaynak olacaktır.

III. ADALET

Türkiye İşçi Partisi, işlenen suçlarda ekonomik - sosyal sebeplerin başta geldiğine ve ekonomik - sosyal meseleleri çözüm yoluna girmiş bir toplumda suçluluğun azalacağına inanır.

Türkiye İşçi Partisi, temel ilke olarak, yargı birliği ilkesini savunur; herkes tabii hâkiminin önünde yargılanacaktır.

Türkiye İşçi Partisi, adaletin dağıtımında, halkın karşılaştığı malî - ekonomik engelleri kaldıracak; adaletin dağıtımından halkın en kolay şekilde yararlanmasını sağlayacaktır. Bugün köylerin çok sayıda olması ve mahkemelerin ancak uzak ilçe merkezlerinde bulunması, yoksul köylünün adaletin nimetlerinden yararlanmasını zorlaştırmaktadır. Bu durum, kişisel öc alma ve bizzat ihkaki hak eğilimi gibi pek zararlı sonuçlar da doğurmaktadır. Bundan dolayı hukuk ve ceza yargılama kanunları, adaletin hızla dağıtılması için yeniden düzenlenecek ve halkın ihtiyacını karşılayacak sayı ve nitelikte mahkemeler kurulacaktır.

Türkiye İşçi Partisi, yargı işinin ancak yargıç niteliği olan kimselerce görüleceği ilkesine inanır. Bundan dolayı, bu

İlkelere aykırı düşün, eskimiş, «Memurin Muhakemat Kanunu» kaldırılacaktır. Yine bu ilkeye aykırı düşün il ve ilçe idare heyetlerinin ve vergi itiraz ve temyiz komisyonlarının idari ve mali yargı yetkileri kaldırılarak bu görev yargıç niteliği olan kimselerden kurulu mahkemelere verilecektir. Böylelikle, yurttaşlar, buldukları yerlerdeki, idari - mali mahkemelerde haklarını kolayca ve daha büyük bir teminat ile elde edebileceklerdir.

Türkiye İşçi Partisi, insanlık onuruna aykırı, yaşama hakkının özünü yok eden ölüm cezasını kaldıracaktır.

Demokratik ülkelerin ceza kanunlarında bulunmayan ve Faşist İtalyan Ceza Kanunundan aktarılan suçlar Ceza Kanunundan çıkarılacaktır.

Sıkı yönetim Anayasa'mızın hukuk devleti ilkelerine göre yeniden düzenlenecektir.

İcra hukuku, hakkın alınmasını çabuk sağlayacak biçimde değiştirilecektir.

Anayasa'mızın 135. maddesinin son fıkrasındaki bütün mahkeme kararlarının gerekçeli olacağı kuralının eksiksiz uygulanması sağlanacaktır.

Yargıtay ve Danıştay gibi yüksek mahkeme kararları resmi olarak yayınlanacaktır.

Türkiye İşçi Partisi, sanığın, hükmün kesinleşmesine kadar suçlu sayılamayacağına inandığından:

Anayasa'nın 33. maddesinin 4. fıkrası gereğince, soruşturmanın bütün safhalarında, özellikle polis ve jandarmanın yaptığı soruşturmalarda sanığı ikrara zorlamak için, sanığın irade hürriyetine dayak, ilâç zerki, işkence gibi cismanî eza ile veya hile, vaad veya tehditle zarar verilmesini, böyle yollardan sanığın hafıza ve idrâk yeteneğinin sarsılmasını kesinlikle önliyecek;

Ceza Usul-ü Muhakemeleri Kanununun, Anayasa'nın 30. maddesine aykırı olan 104. maddesindeki «Devlet veya hükümet nüfuzunu kıran, asayiş bozan ya da âdaba aykırı olan» suçlarda tevkif yetkisi veren hükmünü kaldırarak ve ağır cezalı suçlarda yanlış olarak, tevkifin mecburî sayılmasına yol açan hükmünü

de, tevkifin amacına uygun, açık seçik bir hâle getirecektir.

Tevkif edilen sanığın suçsuz olduğu anlaşılınca, bu yüzden uğradığı zararın tam karşılığı, devlete ödenecektir.

Cezaevleri, insanlık onuruna aykırı durumundan çıkarılacak, çalışmaya dayanan ve hükümlüyü topluma kazandıran bir infaz sistemi kurulacaktır.

Suçlu ve suça yönelmiş çocuklar konusu, ayrıca önemle ele alınarak bunların ıslah ve eğitimi gerçekleştirilecektir.

Cezasını çekmiş olan mahkûmların topluma yeniden kazandırılmaları için her türlü tedbir alınacak, özellikle işe ve mesurluğa alınmakta sabıkalı - sabıkasız ayırımı gözetilmeyecek, Memurin Kanunu'nda buna ait hüküm kaldırılacaktır.

Yargıçlara, bilgilerini ve görgülerini artırmak için, özel yolculuk ve araştırma imkânları sağlanacak ve hukuklarını aldığımız batı ülkelerinin ana hukuk kitapları ile yüksek mahkeme kararları sür'atle dilimize çevrilecektir.

Avukatlık mesleği, «âmme hizmeti» amacına uygun olarak, yeniden düzenlenecek ve sosyal görevini eksiksiz yerine getirebilmesi için sosyal hizmet karakterine kavuşturulacaktır. Avukatların hastalık, ihtiyarlık, kaza, işsizlik v. b. sigortalardan yararlanmaları için gerekli bütün sosyal güvenlik tedbirleri alınacaktır.

IV. ÇALIŞMA

Türkiye İşçi Partisi, emeği en yüce değer sayar. Bunun için toplum hayatını, gerek ekonomik, gerek ahlâkî bakımdan emeğin en yüce değer olduğu ülkesine göre düzenleyecektir.

Toplumun kalkınmasına, maddî - manevî bütün değerlerin yaratılmasına emeğiyle katılmak, her yurttaşa hak ve onur kazandıran başlıca ödevidir.

Türkiye İşçi Partisi, işsizliği doğuran ekonomik ve sosyal sebepleri ortadan kaldırarak tam çalışmayı gerçekleştirmekle; çalışmaya yeterli ve istekli herkese iş bulmakla devleti yükümlü tutar.

A. SENDİKACILIK, TOPLU SÖZLEŞME, GREV

Türkiye İşçi Partisi, emekçilerin hak ve hürriyetlerini, sendikaları, gösteri yürüyüşü, miting kapalı yer toplantısı, açık oturum, konferans, toplu sözleşme, grev gibi teşekkül ve araçlarla korunmalarını eksiksiz sağlayacaktır.

1. Sendikacılık

Sürekli ilerlemenin vazgeçilmez şartı, genel ve sağlam barışın temel unsuru olan ve Anayasa'mızın 46. maddesinde yer alan sendika, birlik ve federasyon kurma; uluslararası teşkilâtlar kurma ya da kurulmuş olanlara katılma veya ayrılma hakkını kısıtlayan bütün kanun, kararname, tüzük ve yönetmelikler yürürlükten kaldırılacaktır. Böylece, tarım işçilerimiz ve memurlarımız sendika kurma hakkına kavuşacaklardır. Sendika kurma, meslek, ırk, cins, renk, din, dil, politik görüş, felsefi inanç, milliyet, kamu sektöründe ya da özel sektörde çalışma gibi ayrımlarla kısıtlanamayacaktır.

Sendikalar, üyelerini, çalışma alanlarına giren her konuda, bütün idari katlar ile kanunî mereller önünde temsile yetkili kılınacaktır.

Az gelişmiş, ama kurtuluş yoluna girmiş ülkelerde olduğu gibi, Türkiye'de de, sendikalar, millî gerçeklerden hareket etmek; emekçi halk yığınlarını (siyasî bağımsızlığı koruma, ekonomik ve sosyal kalkınmayı hızlandırma, sömürmeye engel olma gibi) millî amaçlar yönünde birleştirerek, toplumun temel yapısının demokratik yoldan değişmesinde, ilerici ve ilerletici büyük bir güç hâline getirmek zorundadır.

Unutmamak gerekir ki, yeni Anayasa'mızın kendisine tanıdığı haklarla güçlenen Türk işçi sınıfının karşısında, işveren çevreleri ve sermayeci gruplar, kendi teşkilâtları ile yer almakta ve:

- İşçi sınıfının bilicli teşkilâtlanmasını durdurmak;
- Kurulu işçi teşkilâtlarını parçalamak;
- Sendikalaşma hareketini soysuzlaş-

tırarak işçiye yararlı olmaktan çıkarmak, sendikaları göstermelik kuruluşlar hâline sokmak;

— Sendika yönetici kadrolarını kendi ekonomik, sosyal ve politik eğilimleri içinde eritmek, sendika yöneticilerini kendi sınıflarından kopararak, emekçilerin menfaatlerine karşı çıkarmak;

— Tutucu geleneklerden, demagojik deyimlerden, çeşitli propaganda ve eğitim metodlarından yararlanarak kendi dünya görüşlerini, düşüncelerini, sendikacılara, işçilere benimseterek, işçi teşkilâtlarını kendi denetimleri altında tutmak için her çareye başvurmaktadırlar.

Sendikalarımız, yabancı ülkelerdeki örneklerle taklitçilikle ya da yardım alma kaygısı ile körikörüne bağlanmaktan sakınmalıdırlar. Tutucu geleneklerden uzak kalarak demokratik usul ve uygulamalarla gelişmelidirler.

Türkiye İşçi Partisi, sendikalarımızın, demokratik düzenimizin vazgeçilmez unsurları olduğuna ve işçi sınıfımızın bilinçlenmesinde önemli bir rol oynayacağına inanarak sendikacılığımızın bağımsızlık içinde gelişmesine bütün gücüyle yardım edecektir.

2. Toplu Sözleşme

Toplu sözleşme hakkı işçilere eksiksiz tanınacak, bazı şartlarla kısıtlanmayacaktır.

3. Grev

Türkiye İşçi Partisi, grevi, silâhsız ve saldırsız olmaktan başka şartlarla kısıtlamaz. Grevi gayesinden uzaklaştıracak, soysuzlaştıracak usuller koyan kanun, tüzük ve yönetmelikler yürürlükten kaldırılacaktır.

Grev hâlinde, işyerinin işçilerce elde tutulması, üretim araçlarının, ilkel ya da yardımcı maddelerin, mâmul malların işyerinden çıkarılmasının önlenmesi; işçilerin işyeri çevresinde topluca bulunması ve işyerine yeni işçiler alınmasına engel olunması gibi filler, grevin başarı ile yürütülmesi için gerekli olup grevin ayrılmaz unsurlarıdır; kamu düzenine, mülkiyet hakkına, çalışma hürriyetine, genel

ahlâka, millî güvenliğe aykırı olarak görülmemez, gösterilmemez. Bu sebeple, grevin kanuna uygunluğu, özel kanunlara değil, Anayasa'ya göre tesbit edilir.

Anayasa'mış, lokavtı, sosyal adalet, hukuk devleti ve demokrasi ilkeleri ile bağdaşmayacağından dolayı bir hak olarak tanımamıştır. Anayasa'nın tanımadığı bir hakkın, özel kanunla tanınması mümkün değildir. *Türkiye İşçi Partisi, Anayasa'nın 3, 10, 34 ve 41 inci maddelerine aykırı olan, kişilerin temel hak ve hürriyetlerini sınırlayan ve sosyal devlet ülkesiyle bağdaşmayan lokavtı yasaklayacaktır.*

B. SOSYAL GÜVENLİK

Türkiye İşçi Partisi, emekçilere, her bakımdan güvenlik içinde yaşamak; kişiliklerini dolu ve anlamlı yaşama şartları içinde geliştirmek imkânlarının sağlanmasında Devleti yükümlü sayar.

— Türkiye İşçi Partisi, toplumsal güvenliğin temel unsurlarından biri olan sosyal sigortaları (ölüm başta olmak üzere) işsizlik, ihtiyarlık, sakatlık, kaza, hastalık, analık sigortalarını) bütün şekilleriyle kuracak; kurulmuş bulunanların kapsamını plânlı olarak ve hızla geliştirecek, kuruluş ve işleyiş giderlerine devletin katılmasını zorunlu kılacaktır.

Türkiye İşçi Partisi, emeğiyle geçinen bütün sınıf ve tabakaların, özellikle henüz sosyal sigortaların kapsamına girmeyen ırgatlar, küçük topraklı köylüler, zanaatkarlar, küçük esnaf, dar gelirli serbest meslek sahipleri ve yüksek öğrenim gençliğinin sağlık ve sosyal güvenliğini korumak amacı ile gereken tedbirleri alacaktır.

— Türkiye İşçi Partisi, iş ve ücret güvenliğini gerçekleştirecek, «İşçiye uygun iş, işe uygun işçi» prensipini titizlikle uygulayacaktır; çocukları, gençleri, anneleri çalışma şartları bakımından ayrıca koruyacaktır.

Türkiye İşçi Partisi, yaşı ya da sağlık durumu dolayısıyla çalışamayacak halde olan her yurttaşın geçimini sağlamak için gereken yardımı yapacaktır.

— İlk öğretim çağındaki çocukların

çalıştırılması kesinlikle yasaklanacaktır. Bu çağın dışında kalan çocuklar, yarım gün çalışırlarsa, yarım gün meslek öğretimi yapan ve genel kültür veren okullarda eğitileceklerdir.

Doğumdan iki ay önce başlayıp iki ay sonrasına kadar her anneye tam ücretli izin hakkı tanınacaktır. İşçi kadınların altı yaşına kadarki çocukları için kreşler ve çocuk yuvaları açılacaktır.

Türkiye İşçi Partisi, ücreti, emeğin niteliği ve niteliğine göre ve çağdaş uygarlığın gerektirdiği insan onuruna yaraşır bir yaşama sağlayacak şekilde tesbit edecektir. Bütün iş kollarında uygulanacak olan genel asgari ücret, geçim endeksi hareketlerini takip edecek ve geçim seviyesinin altına indirilmeyecektir.

İşe alınmada ve ücret almada cinsiyet, yaş, din, dil, ırk, mezhep, politik inanç ve sınıfsal ayırımı gözetsmek yasaklanacaktır.

Eşit işe eşit ücret ödenecektir.

Hafta tatillerinde, millî ve dîni bayram günlerinde, çalıştıkları takdirde, işçilere çift gündelik verilecektir.

Emekçiler, yılda en az dört hafta ücretli dinlenme hakkına sahip olacaktır.

Türkiye İşçi Partisi, beş gün ve haftada kırk saat çalışma esasını kabul eder.

Eğitimden geçmemiş büyük sayıda işçiyi bir arada bulunduran işyerlerinde mesleki eğitimle beraber genel kültür veren kurslar ve okullar açılacaktır.

Fazla mesai yapanlar en az yüzde elli zamlı ücret alacaklardır. İşçilerin beş günden fazla üstüste gece çalışması yasaklanacaktır.

İşyerlerinde çalışma ve sağlık şartlarının yerine getirilmesinin denetimine sendikalar da katılacaktır.

İş içinde ve meslekte terfi (çırak, işçi yardımcısı, işçi, usta, ustabaşı) keyfi olmaktan kurtarılacak, kıdem ve sınav gibi kanunî ve objektif ölçülere bağlanacaktır.

Türkiye İşçi Partisi, köyde, kentte, bütün işyerlerinde fikren veya bedenen çalışanların (tek işçi çalıştırılrsa dahi) İş Kanunu kapsamına alınmasını; Anayasa'nın ve kanunların tanıdığı sosyal haklar-

dan eksiksiz yararlanmasını sağlayacaktır.

Türkiye İşçi Partisi, kamu sektörünün üretim ve idare faaliyetlerinde bütün sorumluluk ve yükü taşıyan memurların sosyal adalet ve sosyal güvenlik içinde, emeklerine, öğretim durumlarına, liyakatlerine ve kıdemlerine uygun bir maaş ve yolluk sistemine kavuşmalarını gerçekleştirecektir.

Memurların toplu sözleşme ve grev haklarından eksiksiz yararlanmalarını önleyen kanun ve kararnamele, Türkiye İşçi Partisi derhal yürürlükten kaldıracaktır.

Emekli, dul ve yetimlerin aylıkları, in-sanca yaşamlarını sağlayacak şekilde günün şartlarına göre yeniden düzenlenecektir.

V. EĞİTİM, KÜLTÜR VE SANAT

A. EĞİTİM

Eğitimin amacı sadece bilgili kişiler değil, aynı zamanda olayları objektif ve akılcı ölçülerle değerlendirebilen kişiler yetiştirmektir. Eğitim ile kişiye görüş bağımsızlığı, sosyal dayanışma anlayışı ve tam bir yurttaş olabilmek için gerekli yetkinlik kazandırılmalıdır.

Türkiye'de bugüne kadar uygulanan eğitim politikası, bir bütün olarak yürütülmeyişi ve plânlı olarak ele alınmayışi yüzünde, amacına ulaşmamıştır.

Eğitim politikası ile ekonomik ve sosyal faaliyetlerin gerektirdiği ihtiyaçlar arasında ilişki kurulmadığından, işgücünün çeşitli görevlere bölünmesinde dengesizlikler ortaya çıkmıştır. Bu dengesizlik, çeşitli eğitim kurumları ve kademeleri arasında de kendisini en yaygın şekilde gös termiştir.

Yeteri kadar öğretim kurumunu açılmayışi, öğretmen yetiştirilmesine önem verilmeyişi ve mevcut öğretmenlere de tatmin edici geçim imkânlarının sağlanmayışi yüzünden, öğrenim çağındaki milyonlarca yurttaş, okul imkânlarından yoksun kalmıştır. Okuma imkânını bulabilenlerin, bir kısmı da yetiştirildikleri alan dışında

çalışmak zorunda bırakılmakta, bu durum da büyük işgücü israfına sebep olmaktadır.

Toplumun çeşitli sınıf ve tabakaları arasında görülen eğitsizlik, eğitim alanında da kendini göstermektedir. Yoksul halk çocukları orta ve yüksek öğretim imkânlarından yoksun bulunmaktadır. İlk öğretim çağında olanların ancak yüzde 70 i; orta öğrenim çağında olanların ancak yüzde 32 si; yüksek öğrenim çağında olanların ancak yüzde 4 ü öğrenim görmektedir.

Türkiye İşçi Partisi, Türk ulusunun, eğitim ve öğrenimini eksiksiz sağlamak; altı yaşına kadar olanlar dışında öğrenimden geçmemiş tek yurttaş bırakmamak için bütün milli kaynakları kullanacaktır.

Çocuğa büyüğe, köylüye ve kentliye eşit eğitim imkânları sağlamak, çalışanlar için gece okulları, akademiler ve üniversiteler kurmak ve öğrenimi bütün derecelerde lâlâk olarak teşkilâtlandırmak amacı ile, bir Halk Eğitim Teşkilâtı kurulacaktır.

Eğitim gören yurttaşlar, sadece kitaptan öğrenmek durumunda bırakılmayıp, bir işbirliği sistemi içinde ve iş üstünde (yapacak) bilgi ve ustalık kazanacaklardır. Böylece yurttaşlar, sosyal dayanışma ruhu içinde, yurt imkânlarını son sınırına kadar geliştirilebilen üretici, aktif insanlar hâline getirileceklerdir. Her derecedeki okullar, imkânlar oranında iş eğitimi esasına göre düzenlenecek, ekonomik birer işletme hâlinde kurulup çalıştırılacaktır. Bütün okullar, toplumun ekonomik ve sosyal hayatı ile bağımlı ve ona uygun bir sistem içinde eğitim faaliyetinde bulunacaklardır. Böylece okullar, aynı zamanda plânlı kalkınmanın halka açıklanıp benimsetilmesi işlerinde de görevli olacaklardır.

Okullar, devletin malî imkânları geliştikçe, bütütin parasız hâle getirilecektir. Geniş bir burs sistemi uygulanacak, köyde ve kentte, yoksullukları yüzünden harcanıp giden, kabiliyetli halk çocuklarının eğitim imkânlarına kavuşması mutlaka sağlanacaktır. Ayrıca, bu amaçla, parasız yatılı bölge okulları kurulacaktır.

Çalışanları, iş yerlerinde eğitmek için mesleki eğitimle birlikte genel kültür veren dershaneler açılacaktır.

Türkiye İşçi Partisi, köyü bütünü ile kalkındırabilecek inançlı elemanları aynı ülkü içinde yetiştirmek amacı ile Köy Enstitülerini yeniden kuracaktır. *Türkiye İşçi Partisi, Köy Enstitülerinin, köyde eğitim meselesini çözmek için, memleket gerçeklerine en uygun ve yüzde yüz millî bir çözüm yolu olduğuna inanır.* Yeniden kurulacak bu Enstitülerde, eskiden olduğu gibi, iş eğitimi, demokratik eğitim, ilkelere uygulanacak ve bu okulların bölgelerinin meseleleri ile ilgilenen; bunlara çözüm yolları arayan kurumlar olmaları sağlanacaktır.

Köy Enstitülerine öğretmen yetiştirmek amacı ile, aynı ilkelere uygun olarak öğretim yapan, bir Yüksek Köy Enstitüsü kurulacaktır.

Orta öğrenim ile yüksek öğrenimi kapsayan ve bu öğrenimi beş yıla sığdıran Halk Akademileri açılacaktır.

Türkiye İşçi Partisi, orta öğretim çağındaki gençlerin teknik ve mesleki eğitim alanlarında yetiştirilmesini sağlamak amacıyla kalkınma çerçevesi içinde, sanayileşme hareketi ile bağlantılı bir teknik öğretim programı yürütecektir.

Üniversiteler gerçek bir bilim hürriyetine ve tam bir idari muhtariyete kavuşturulacak ve genç kabiliyetlerin yetişmesini önleyen her türlü engel kaldırılacaktır. Üniversite öğretim üyelerinin bütün faaliyetlerini bilimsel çalışmalara ayırmaları için gerekli imkânlar sağlanacaktır. Öğrencilerden harç alınmasına son verilecek ve öğrenci yurtlarının öğrenci ihtiyaçlarını her bakımdan karşılayacak hâle getirilmesi için gerekli tedbirler alınacaktır.

Her yurttaşın, başka bir dile muhtaç olmadan araştırma yapabilmesini sağlayacak yabancı bilim, kültür ve sanat eserleri türkçe'ye çevrilecektir. Bunların yurda girmesi ve satılması serbest olacaktır.

Spor ve Beden Eğitimi: Genel Eğitimin temel bir dalı olan Spor ve Beden Eğitimi işlerini, Türkiye İşçi Partisi cid-

diyetle ele alacaktır. Spor ve Beden Eğitimi, küçük bir azınlığın uğraştığı ve büyük çoğunluğun sadece seyircisi bulunduğu bir iş olmaktan çıkarılacaktır. Spor ve Beden Eğitimi işleri, memleket gençliğine ve halk kütlelerine beden sağlığı ve yüksek seviye kazandırmak olan asıl amacı göz önünde tutularak yeniden düzenlenecektir. Böylece Spor ve Beden Eğitimi, okulların, üniversitelerin programına ciddi bir disiplin olarak girecek ve halkın, işyerlerinde, köylerde bilfiil sporla ve Beden Eğitimi ile uğraşması için gerekli imkânlar sağlanacaktır.

B. KÜLTÜR VE SANAT

1. Sinema

Türkiye İşçi Partisi, halk kitlelerinin yetişmesi, insanları birbirlerine tanıtırıp sevdirmesi, hayatı her yönü ile gözler önüne sererek halk yığınlarını bilince ulaştırması bakımından sinemaya büyük önem vermektedir.

Türk filmciliğinin halk yararına gelişmesini sağlamak amacı ile özellikle aşğıdaki tedbirler alınacaktır:

— Sinema sansürü, geniş halk yığınlarının aydınlığa kavuşmasını önleyen bir engel olmaktan çıkartılacaktır.

— Bir sinema enstitüsü, bir sinema müzesi açılacak, bunların yanında büyük ve tam teçhizatlı bir film çekim stüdyosu ve laboratuvarı devlet tarafından kurulup işletilecektir.

— Öğretici ve yetiştirici nitelikte kısa metrajlı dokümanter filmlerin geniş ölçüde yapılması devlet tarafından finanse edilecektir.

— Kaliteli, uzun metrajlı filmlerin yapımını kolaylaştırmak üzere devletçe bir «kalite fonu ve ödül sistemi» kurulacak, kaliteli filmlere vergi indirimi uygulanacaktır.

— Yapımcı ile gösterici arasındaki işletmecilik sistemi devletçe düzenlenecektir.

— Ülkemizin her yerinde sabit ekranlı salonlarla, gezici ekranlar devletçe yaptırılacak, işletilecektir.

— Türkiye İşçi Partisi, bütün bunları denetleyip düzenleyecek bir «Millî Sinema Merkezi» kuracaktır.

2. Tiyatro

Türkiye İşçi Partisi, dünya tiyatro sanatı içinde, kendine özgü gerçek kişiliği olan Türk tiyatrosunu geliştirmek amacı ile:

— Büyük bölge tiyatroları kuracak, küçük yerlerde kurulacak olan amatör tiyatroları destekleyecektir.

— Üstün nitelikte eser yazarları ve böyle eserleri oynayan tiyatroları bir ödül sistemi ile teşvik edecektir.

— Yurdun belli başlı bütün merkezlerinde tiyatro okulları açacaktır.

— Sahne sanatını, yurt ölçüsünde, halk kütlelerinin yararlanacağı bir sanat dalı hâline getirecek; ayrıca, çeşitli toplulukların amatör tiyatro çalışmalarını destekleyecek ve koruyacaktır.

3. Edebiyat

Türkiye İşçi Partisi, halkı uyarmada, toplumun ve kişinin meselelerini yansıtmada etkin bir rol oynayan edebiyat sanatının, türlü baskı ve müdahalelerden kurtularak özgürce gelişmesi için gerekli ortamı yaratacaktır. Bu amaçla:

— Üstün nitelikte eserler devletçe bastırılacak;

— Yurt ölçüsünde bir dağıtım teşkilâtı kurulacak, eserlerini kendileri bastıran yazarlar da bu dağıtım teşkilâtından yararlanacak, böylece kitapların istisnasız yurdun her köşesine dağıtılması sağlanacak;

— Tercüme faaliyeti, yeniden ve büyük ölçüde devletçe organize edilecek;

— Üstün nitelikte edebiyat eserlerine ödüller verilecek;

— Yazarların eserleri üzerindeki fikir hakları en geniş ölçüde korunacak;

— Yazarlara yurt içinde ve dışında gözlem ve deneylerini artırmaları için devletçe burs sağlanacaktır.

4. Güzel Sanatlar

Güzel sanatların, geniş halk kütleleri ile ilişki kurarak toplumda lâyük olduğu önemi kazanması için gerekli bütün tedbirler alınacaktır. Resimde, heykelde, müzikte, mimarlıkta, opera ve balede, kısacası bütün güzel sanat kollarında batı tekniği ve sanat anlayışı ile işlenmiş kişiliği olan millî bir sanat yaratmak amacındayız.

— Yurdun belli başlı merkezlerinde akademiler, müzeler, galeriler açılacak, gezici sergiler tertiplenecektir.

— Sanatın teşviki ve sanatçıların refahı için devletçe tedbirler alınacaktır.

— Bütün sanat dallarına ait folklor eserlerinin derlenmesi, halka tanıtılması, değerlendirilmesi işleri önemle ele alınacaktır.

— Folkloru dayanan millî bale ile klâsik ve modern bale sanatı da teşvik edilecektir.

Türkiye İşçi Partisi, opera ve çok sesli müziği halka tanıtmak ve sevdirmek amacı ile yurt ölçüsünde teşebbüslere girecek, amatör teşekküllerinin kurulmasını teşvik edecek ve destekleyecektir.

VI. SAĞLIK

Bir ülkenin sağlık durumu, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişme derecesine sıkı sıkıya bağlıdır; fakat sağlık durumunun belirli bir biçimde düzeltilmesi de, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmeyi etkiler, hızlandırır.

Bugün Türkiye'de sağlık hizmetleri, son derece yetersiz olduğu gibi, vatandaşlar ve bölgeler arasında eşit olarak da dağıtılmamıştır. Şehirlerde yoksul yurttaşlar hastahanelerden yeteri kadar faydalanamaktadır. Köylerimiz ise sağlık hizmetlerinden tamamiyle yoksundur. Devletin sağlık hizmetlerini yurttaşın ayağına götürmemesi, onu üfürükçülerin elinde dertleri ve ızdırapları ile başbaşa bırakmaktadır.

Türkiye'de önemli bir yeri olması gereken koruyucu hekimlik hizmetleri, öbür sağlık hizmetleri kadar da geliştirilmemiştir.

Çocuk hastalıkları, verem ve öteki bulaşıcı hastalıklar ile kalb hastalıkları ülkemizde çok sayıda can kaybına yol açmaktadır. Bazı bölgelerde trahom, cüzzam ve kancalı kurt yaygın durumdadır.

Sağlık hizmetleri seviyesinin belli başlı ölçülerinden biri çocuk ölümleri, öbürü hasta - yatak sayısıdır. Türkiye'de çocuk ölümleri oranı binde 65 dir. Bu oran, batı ülkelerinin yüzyıl önceki durumları ile hemen hemen aynıdır. Bugün batı ülkelerinde çocuk ölümlerinin oranı binde 20 ye kadar düşürülmüştür.

Türkiye'de, askeri hastahaneler dahil, 10 bin kişiye ortalama 21 yatak düşmektedir. 50 ilimizde 10 bin kişiye düşen yatak sayısı, ortalama olarak 10 dan azdır. Bu illerin 15 inde 10 bin kişiye 1-5 yatak düşmektedir.

Hekim, diş hekimi, eczacı ve diğer yardımcı sağlık personeli sayısı da Türkiye'nin ihtiyaçlarına göre çok düşüktür. Bu personelin bölgeler arası dağılımı da oransızdır. Koruyucu hekimlik kadroları ise daha da yetersizdir.

Yaşamak kişinin en tabii haklarından biri olduğuna göre, sağlık hizmetleri devletin en başta gelen görevlerinden biri olmalıdır. Geri kalmış bir ülke durumunda bulunan Türkiye'de sağlık meselesi, ancak devlet eliyle çözülebilir. Halkın sağlığı bir ticaret ve sömürme konusu olmaktan ancak devlet eliyle çıkartılabilir. Sağlık eğitimi, araştırma ve uygulaması, devletçe koordine edilip teşkilâtlandırılacaktır. Sağlık hizmetlerinin en ileri ülkeler seviyesine çıkartılması hedefi, bu hedefi gözetken ve Genel Kalkınma Planı'na uygun olarak hazırlanmış olan bir genel sağlık planı ile gerçekleştirilecektir.

Türkiye İşçi Partisi, iktidara gelince, sağlık hizmetlerinin halka götürülmesi ve geliştirilmesi için aşağıdaki tedbirleri almaktadır:

— Her şeyden önce mevcut sağlık hizmetlerinin yurt içinde adil bir şekilde dağıtılması için hekimlik ve eczacılık devletleştirilecektir. Bu amaçla Sağlık Bakanlık'ına bağlı bir Sağlık Planlama Teşkilâtı kurulacaktır.

— Bütün köyleri kapsayan koordine

bir gezici sağlık teşkilâtı kurulacaktır. Önleyici ve tedavi edici sağlık hizmetlerini bir arada yürütecek olan bu teşkilât, büyük merkezlerdeki hasta - yatak sayısı üzerinde yükü de hafifletecektir.

— Hasta yatak sayısı en kısa zamanda 10 bin kişi için 50 yatak seviyesine çıkartılacaktır.

— Tıp Fakülteleri ve sağlık öğretimi yapan bütün öğretim kurumları, memleket gerçeklerine uygun sayı ve nitelikte eleman yetiştirmelerini sağlayacak biçimde yeniden düzenlenip sağlık planları ile koordine olarak çalıştırılacaktır. Bilimsel araştırmalar için gerekli laboratuvarlar ve tesisler kurularak bütün tıp mensuplarının bu tesis ve laboratuvarlardan yararlanmaları sağlanacaktır.

— Bütün yurttaşları kapsayan sosyal sigortalar, sağlık planları ile âhenkli biçimde geliştirilecektir.

— Çevre sağlığı şartlarının geliştirilmesi, halkın sağlık konusunda eğitilmesi için bütün yurttaşların sağlık hizmetlerine aktif olarak katılmaları sağlanacaktır.

VII. İMAR VE İSKÂN

Ulusumuzun yerleşme şekilleri ekonomik kalkınma gereklerine ve insanca yaşama koşullarına uygun olmaktan uzaktır. Yurt içinde köylü nüfusunun 35 bin yerleşme noktasına dağılmış olması, kamu hizmetlerinin halkın büyük kısmına ulaşmasını zorlaştırmakta, rasyonel üretim unsullerinin tarıma uygulanmasını güçleştirmektedir. Diğer taraftan, köyden şehre nüfus akını sonucunda birkaç büyük şehrin, ekonomik ve kültürel güçleri dışında, anormal bir şekilde büyümesi de, sağlık şartları elverişsiz gecekondu bölgelerinin yayılmasına sebep olmaktadır.

Bugün şehirlerimizde yapı ve yerleşme faaliyetlerini etkileyen arsa ve yapı spekülasyonu, kamu hizmetlerinden karşılığını ödemedi faydalanmak ve emek karşılığı olmayan büyük kazançlar sağlamak sonucunu doğurmaktadır.

Bu durum:

— Şehirlerde kamu hizmetlerinin dağılımındaki dengeyi ve adalet ölçülerini yık-

makta ve hâkim zümrenin bu hizmetleri kendi çıkarlarına göre yönetmelerini kolaylaştırmakta;

— Sebep olduğu bu dengesizlik şehirdeki sosyal dokuyu bozmakta;

— Şehrin kültürel yünden seviyeli ve dengeli bir biçim kazanmasını engellemektedir.

Gelecekte, sanayileşme hareketinin hızlanması ile şehirlerin daha büyük bir nüfus akımı baskısı altında kalacağı kesin olduğuna göre, durum şimdiki haline bırakıldığı takdirde, şehirdeki insanların yaşayışı daha da zorlaşacak, şehire gelen insanların başlarını sokacak bir konut elde etmesi bahasına göze alacağı fedakârlıklar artacak, şehirlerin çehresi gecekondular ve eski tip, yıkılmaya yüz tutmuş binalarla daha da çirkinleşecektir.

Türkiye İşçi Partisi iktidara geldiği zaman, uygulayacağı yerleşme ve konut politikası ile bir yandan yurttaşların barınma şartlarını iyileştirirken, şehirlerin estetik ve mimarlık kurallarına uygun olarak gelişmesini sağlayacak, diğer yandan köylerde rasyonel tarım yöntemlerinin uygulanmasını sağlayacak bir yerleşme politikasına yönelecektir. Bu amaçlara varmak üzere:

— Şehirlerin büyümesi, şehir nüfusunun ekonomik ve kültürel ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde düzenlenecektir. Bir yandan toprak reformu, şehre nüfus akımını hafifletecek, öte yandan da bölge planlamaları ile sanayinin sadece birkaç büyük şehir etrafında aşırı derecede toplanması önlenecektir. Kalkınma, bölge ve şehir planları bu esası gözönünde bulundurmaktadır.

— Bugün arsa, mülk ve teşebbüs sahiplerinin belediye hizmetlerinden faydalandıkları ölçüde bu giderlere katılmayışı, belediyeleri arsa konusunda ve diğer konularda görevlerini yapamıyacak mali güçlüklerle sürüklemektedir. Belediye hizmetlerinden faydalanan arsa ve mülk sahiplerinin bu hizmetlere katılması sağlanacaktır. Bu suretle artırılan belediye gelirleri, bu idarenin arsa stoku yaparak arsa flyatlarını düzenleyici tedbirler almaya imkân verecektir.

— Kredi ve harcama politikası lüks konut yapımını sınırlandıracak, konut ve bina vergileri de aynı amaca varacak şekilde ele alınacaktır. Arsalar gerçek değerleri üzerinden vergilendirilecektir.

— Şehir içinde spekülâtif amaçlarla arsaların bina yapılmadan bekletilmeleri vergileme tedbirleri ile önenecektir.

— Gecekondular, içinde yaşayanlar sağlık şartları yerinde konutlara yerleştirilmedikçe, asla yıktırılmıyacaktır. Aksi-ne, bu bölgelerin yol, su, taşıt ve kanalizasyon ihtiyaçları geçmiş yılların ihmalleri de giderilecek bir tarzda önemle ele alınacaktır. Bu bölgelerde yapılacak kültür faaliyetleri Devlet ve belediyelerce korunacaktır.

— Şehir içinde sağlık şartlarına uymayan, yıkılmaya yüz tutmuş, şehir marisini bozan eski konutlar ve bu konutların yer aldığı semtler de gerek sağlık şartları ve gerekse estetik yönlerden iyileştirilecektir.

— Kira konusu dar gelirli yuttaşları Anayasa hükümleri içinde koruyacak tarzda ele alınacaktır.

Ulaştırma, haberleşme, enerji ve sulama gibi temel yapı tesisleriyle sağlık, kültür, spor ve eğlence tesislerinin inşası bayındırlık işlerinin kapsamına girmektedir. Bu anlayış açısından, bayındırlık işleri, ekonomik kalkınmanın sonucundan çok şartı olan ve kalkınmayı etkileyen ön yatırımlar niteliğindedir. Gerçekten, gerekli temel yapı tesisleri olmadıkça tarım ve sanayi alanında üretimi doğrudan doğruya arttıracak yatırımlar yapılamaz.

Bayındırlık yatırımlarının esas itibarıyla inşaat şeklinde olması, makine ve teçhizatın toplam yatırım içinde çok az yer tutması, bu yatırımların çok çeşitli tekniklerle yapılabilmesine imkân vermektedir.

Türkiye İşçi Partisi, bu durumdan yararlanarak, bayındırlık işlerini makinelerden çok, atıl işgücünü seferber ederek başarmak kararındadır. Bu suretle bayındırlık işleri işsizlik probleminin çözümüne de yardımcı olacaktır.

Türkiye İşçi Partisi, bayındırlık işleri arasında, köy içme suları ile köy yollarına

ayrı bir önem verir. Köy içme sularının genel sağlık meselesi içindeki önemli yeri açıktır. Köy yolları da, özellikle toprak reformundan sonra, tarım ürünleri fazlasının değerlendirilmesi, köylerin pazara açılması ve endüstrileşme hareketinin zorunlu kıldığı iç pazar genişlemesinin gerçekleştirilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca ulusal kalkınmanın bütün nimetleri köylere köy yollarıyla ulaştırılacaktır.

Ulaştırma, ekonomik ve sosyal kalkınmanın temel şartlarından biridir. Yeterli bir ulaştırmadan yoksun memleketler, ne ekonomik, ne de sosyal bakımdan bir bütünlük kuramazlar. Bu sebepten Türkiye İşçi Partisi temel yapı tesisleri arasında ulaştırmaya bir öncelik tanır.

Hâlen, demiryolu ve havayolu ulaştırmasının tamamı ile denizyolu ulaştırmasının büyük bir kısmı devlet eliyle yürütülmekte, karayolu ulaştırması ise, tamamiyle özel sektöre bırakılmış bulunmaktadır. Bu kesimde özel sektör gelişmekte ve bu gelişme ile birlikte aralarında amansız bir rekabet, büyüğün küçüğü ezmesi ve tekele doğru bir gidiş doğmaktadır.

Bu durumu düzeltmek için Türkiye İşçi Partisi, bütün ulaştırma sektörünü kapsayan tutarlı bir ulaştırma politikası uygulayacaktır.

Türkiye İşçi Partisi, deniz ve karayolu ulaştırmasında çalışan ve esas itibarıyla emeğiyle geçinen küçük müteşebbislere iş emniyeti ve kredi sağlamak suretiyle yardım edecektir. Direksiyon işçileri olan şoförleri de, şimdiye kadar yoksun bırakıldıkları, sanayi işçilerine tanılan haklara ve sosyal güvenliğe kavuşturacaktır.

Türkiye İşçi Partisi, Anayasa'da yer alan basın, söz, düşünce ve yazı hürriyetlerini, hâkim sınıfların tekelinden kurtararak, emeğiyle yaşayan yurttaşlara da gerçekten sağlayacaktır. Emekçi halk kitleleri de, görüşlerini, düşüncelerini açıklamak ve yaymak imkânlarına sahip kılacaktır.

A. BASIN

Basın hürriyeti, bir yandan Anayasa'ya aykırı kanunlar ve kararlarla kısıtlanırken, basındaki modernleşme hareketi.

nin yarattığı sermaye birikimi de, gazeteleri dizgi, baskı, istihbarat ve dağıtım imkânları bakımından hâkim sınıfların kontrolü altına sokmuştur.

Büyük sermaye çevreleri, pahalı ilânlarını kendi çıkarları açısından dağıtarak, gazeteleri ekonomik baskı altına almışlardır.

— Türkiye İşçi Partisi iktidara gelince sanayi, ulaştırma, dış ticaret, bankacılık ve sigortacılık gibi ana hizmetler, devlet eliyle ya da devletin denetiminde yapılabileceğinden, basın, büyük sermaye çevrelerinin pahalı ilânlarla yarattıkları ekonomik baskıdan geniş ölçüde kurtulacaktır.

— Türkiye İşçi Partisi, temsil kabiliyeti olan halk teşekküllerini de, basın araçları ile donatmayı devletin bir görevi haline getirecektir.

— Gazete, dergi ve kitap gibi yayınların, özel çıkar sahiplerinin müdahale ve baskısı olmadan en kısa zamanda ve en ucuz şekilde, bütün yurttaşlara ulaştırılması için, yönetim ve denetimine, basın iş kolunda çalışan beden ve fikir işçilerinin katılacağı bir dağıtım teşkilâtı kurulacaktır.

— Büyük şehirler dışındaki basının da yayın hayatına devam edebilmesi ve ödevini gerektiği gibi yapması için bütün tedbirler alınacaktır.

— Resmî ilân dağıtımını adaletle yürütmek üzere, basın iş kolunda çalışan beden ve fikir işçilerinin yönetim ve denetimine katılacağı bir ilân kurumu kurulacaktır.

— Türkiye İşçi Partisi, Basın Kanununda, Türk Ceza Kanununda ve diğer mevzuatta yer alan ve basın, söz, düşünce ve yazı hürriyetlerini kısıtlayıcı mahiyette bulunan Anayasa'ya aykırı hükümleri derhal kaldıracaktır.

Türkiye İşçi Partisi, geleneği bakımından memleketçi ve halkçı olan Türk basınının, siyasi ve ekonomik baskıdan kurtulduğu zaman, kendi kendini kontrol ederek, halk yararına ve memleketin yüksek menfaatlerine uygun yayında bulunacağına inanmaktadır.

B. RADYO VE TELEVİZYON

Türkiye İşçi Partisi radyo ve televizyonu önemli bir eğitim, kültür ve haber verme aracı olarak kabul eder; televizyon verici istasyonlarının bir an önce kurulmasını ve bütün yurttaşların ucuz fiyatla, radyo ve televizyon alicularına sahip kılınmasını ödev sayar.

XI. TURİZM VE DİNLENME

Yurdumuzun tarih ve coğrafya şartlarının yarattığı turistik zenginliklerinden bütün halkın yararlanabilmesi için turizm bir lüks olmaktan çıkartılarak bir kamu hizmeti durumuna getirilecektir.

Yabancı ülkelerin yükselen gelir seviyelerine paralel olarak gelişen turizmden, ulusal gelirimizin artırılması bakımından geniş ölçüde yararlanılacaktır.

Türkiye İşçi Partisi bu amaçla aşağıdaki tedbirleri alacaktır:

— Tabii imkânları bakımından çok zengin olan memleketimizde yurttaşların tatillerini değerlendirebilmeleri için «Halk dinlenme tesisleri» kurulacaktır.

— Ucuz geceleme yerleri kurulmasına önem verilecektir.

— Hâtıra eşyası yapımı için zanaatkarlar desteklenecektir.

— Turistlerin yurdumuzda kalmalarını kolaylaştırmak üzere gümrük ve kamubiyo işlemleri basitleştirilecek, danışma büroları açılacak, turistlerin gezi ve dinlenmelerini kolaylaştırıcı hizmetler geliştirilecektir.

— Yurdumuzda belli zamanlarda festivaller, sanat hareketleri, kermesler düzenlenerek bir yandan kültürel çalışmalar geliştirilecek, öte yandan yurda çok sayıda turist gelmesi sağlanacaktır.

XII. DIŞ POLİTİKA VE MİLLİ SAVUNMA

Atatürk'ün ölümüne kadar Türkiye Cumhuriyetinin dış politikası, *Kurtuluş Savaşı Türkiye'sine yaraşır* nitelikte olmuştur. Kurtuluş Savaşı daha önce verdiğimiz savaşlardan hiçbirine benzemez. Bu savaşın hedefi Anayurdu düşman İsti-

lâsından kurtarmaktan ibaret değildi. Asıl hedef, halkımızın sömürgeci ve sömürücülerin boyunduruğundan kurtulması, *bağımsız Türkiye'nin kurulmasıydı. «İstiklâlimizi emin bulundurabilmek için heyet-i umumiyemizce, heyet-i milliyemizce bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı heyet-i milliyeye»* savaşmıştık.

Zaferden sonra onbeş yıl, Türkiye'nin dış politikası ve millî savunma işleri, Kurtuluş Savaşımızın felsefesi ışığında belirlenip uygulandı. Atatürk'ün sağlığında *bağımsız bir dış politika* izledik; *kıskançlıkla istikdâlcî, Millî Misakçı, emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı ve de barışçydık.* Bağımsızlığımızı, Cumhuriyetimizi ve Anavatan topraklarını korumak için, iyi yetiştirilmiş, halkın fedakârlığı ile iyi donatılmış, *bağımsız bir millî ordu* meydana getirdik.

Fakat aynı zamanda Türkiye'yi bir «emniyet kuşağı» ile çevrelemeyi de ihmal etmedik. Komşu devletlerle dostluk münasebetleri kurup geliştirmek, Atatürk devri dış politikasının başlıca hedefi olmuştur. Türk - Sovyet dostluk andlaşması, Yunanistan, Romanya, Yugoslavya ve daha sonra Bulgaristan'ın katıldıkları Balkan Paktı; Sadabat Paktı, uzun süre dış politikamızın anaçizgisini belirleyen belgelerdir. Sınırlarımızı dost komşu devletlerin varlığı ile korumak, millî savunma bakımından güçlü bir orduya sahip olmak kadar önemlidir. Çünkü bu «emniyet kuşağı» muhtemel saldırılara karşı ilk savunma hattını teşkil eder.

Barışa içtenlikle bağlıydık. Dünyada sürekli bir barış düzeninin kurulmasını, savaşın milletlerarası anlaşmazlıkların çözümünde başvurulabilecek araçlar arasından çıkarılmasını, sade barışın bir ahlâk değeri taşımasından, bir insanlık ülküsü olmasından ötürü savunmuyorduk; barışı aynı zamanda hızla kalkıp ilerlememizin vazgeçilmez şartı sayıyorduk. Milletler Cemiyetinin aktif üyelerinden biriydik: Kollektif Güvenliğin en ileri savunucularından idik. Bütün devletlerle tam eşitlik ve karşılıklı saygıya dayanan, dostluk münasebetleri kurup yürüttük. Fakat emperyalist, sömürgeci büyük devletlerle münase-

betlerimizde daima uyanık olduk. Millî bağımsızlığımızı, egemenlik haklarımızı kiskanıklıkla koruduk.

Yabancı sermayeye, dış yardım ve kre dilere güvenmedik. Yabancı sermaye karşısında her zaman gereken uyanıklığı ve titizliği göstermesini bildik. Osmanlı devletinden devralınan ağır dış borçların yükü altındaki Türkiye Cumhuriyeti, dış yardım ve kredi konusunda da son derece ihtiyatlı olmuş, çok zorunlu hallerde başvurduğu dış yardım ve kredilerin, dolaylı yoldan da olsa bağımsızlığını tehlikeye düşürmemesi için her zaman tedbirli davranmıştır.

Atatürk devrinde, Türkiye emperyalizmin, sömürgeciliğin kesinlikle karşısında olmuş; ilk millî kurtuluş savaşını yapmış bir devlet olmanın şerefli sorumluluğunu taşımış; sömürge halklarının, bağımlı milletlerin gözlerini kurtuluş umuyla çevirdikleri ülke olmuştur.

Fakat zaferden sonra, derebeylik kalıntısı toprak ağalığı, kökü ister istemez dışarda, milletlerarası finans dünyasında olan veya olmaya hazırlanan yerli sermayecilik tohumları zararsız hâle getirilemedi. Yani savaş yıllarının *idareci kadro - halk işbirliği ve dayanışması* sürdürülemediği için, gerekli dönüşümler, köklü reformlar yapılmadı. Türkiye geri kalmış bir toplum olarak hızla kalkınıp ilerlemek zorundaydı. Kalkınma ve ilerleme hamleleri ancak emekten yana bir devletçilikle başarılabilirdi. Oysa ilerleme ve kalkınmanın özel teşebbüsle başarılacağına inanıldı. 1923 de İzmir'de toplanan Millî İktisat Kongresinde özel teşebbüsün devletçe korunması ve desteklenmesi için kararlar alındı. Geri kalmış bir toplumun yirminci yüzyılda özel teşebbüs yoluyla asla kalkınmayacağı, özel teşebbüse önmvermenin, bizi ergeç önce ekonomide, daha sonra politikada bağımlı hâle getireceği düşünülmedi. Bunda bilgisizlik ve tecrübesizlik elbet rol oynamıştır; fakat son bir tahlil ile idareci kadronun genellikle orta sınıflara mensup olması, böyle bir yolun tutulmasında şüphesiz ağır basmıştır. Bu se-

beplerle, beliren dünya buhranı sonucunda başvurulan devletçiliğe, özel sektörün zayıflığından ileri gelen, geçici bir tedbir gözüyle bakılmıştır.

Amacı, özel teşebbüsün yapmadığı ve ya yapamadığı işleri üzerine alarak özel teşebbüsü korumak ve geliştirmek olan bu *devletçilik sistemi*, özel teşebbüs çevreleriyle geniş anlamda menfaat beraberliği halinde bulunan bir *yüksek memurlar tabakası* meydana getirmiştir. İhaleler, lisanslar, permiller ve daha nice yollarla korunan toprak ağaları ve yabancıya aracılık eden tüccarlar, müteahhitler, bankacılar, sigortacılar, sanayiciler, servetlerini, nüfuz ve hâkimiyetlerini yavaş yavaş artırmışlardır.

İkinci Dünya Savaşı sona erdiği günlerde, tek parti rejimi, politik, ekonomik ve sosyal türlü zorluklarla karşı karşıya, temelinden sarsılırken, toprak ağaları ve yerli sermaye çevreleri üst perdeden konusacak kadar güçlenmiş, millî hayatın can damarlarını iyice ellerine geçirmiş bulunuyorlardı. Dünyanın birbirine düşman iki askeri bloka ayrılmış olması ve stratejik durumumuzdan yararlanmak için, Amerika'nın Türkiye'ye yardım ve kredi teklif etmesi zaten kredi peşinde koşan zamanın hükümetini, sermaye çevrelerinin de etkisiyle, bu yardım teklifini derhal kabul ettiler ve Türkiye'yi kapitalist devletler blokunun küçük müttefiki olmağa sevk ettiler.

1947 - 1948 den beri Türkiye dış yardım ve kredi ile yaşayan bir devlet olmuştur. Gittikçe ağırlaşan şartlarla gelen yardım ve krediler, Türkiye'yi her seferinde biraz daha bağımlı hâle getirmiş, bu yardım ve krediler dolayısıyla kârlı iş imkânlarına kavuşan kökü dışarda yerli sermaye çevrelerinin ve toprak ağalarının servetleri, nüfuz ve hâkimiyetleri katmerleşmiştir.

Türkiye bugün bir fâsit daire içinde dir: Vazgeçemediği dış yardım ve krediler, Türkiye'yi gittikçe daha bağımlı hâle düşürmekte ve daha bağımlı hâle düşüğü için, Türkiye, yabancıya aracılık e-

den sermaye çevrelerinin de etkisiyle, yeni krediler, yardımlar peşinde koşmaktadır.

Tarihin ilk millî kurtuluş savaşı'nı kazanmış olan Türkiye geri kalmış bir ülke olmaktan kurtulamamıştır. Bugün artık geri kalmışlığın bütün olumsuz sonuçlarıyla karşı karşıya bulunan Türkiye'mizde hükümetler, Atatürk devrinin dış politikasını büsbütün bırakarak, *kişiliği olmayan bağımlı bir dış politika* izlemek durumunda bulunuyorlar. Bağımlı bir dış politika izlenmesi, geri kalmışlığın bir sonucudur. Fakat bağımlı dış politika, geri kalmışlıktan kurtulmamızı önleyen etken bir rol de oynamaktadır. Bağımsız bir dış politikaya dönüşmesi bundan dolayı da ayrıca önem taşıyor.

Türkiye İşçi Partisi, dış politikasını ve millî savunma politikasını, bu ibret verici durumu gözönünde tutarak belirler ve uygular. Yurt ve dünya olaylarını Türk işçi sınıfı ve emekçi halkımız açısından değerlendiren, onların menfaatlerini savunan, hak ve hürriyetleri için mücadele eden Türkiye İşçi Partisi, *Kurtuluş Savaşı Türkiye'sine yarasır, kışkıracılıkla bağımsız, emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı, Birleşmiş Milletler ülkelerine bağlı, barışçı bir dış politika izler.*

Ölümsüz Atatürk'ün 30 Ağustos 1924 günü Dumlupınar'da yaptığı unutulmaz konuşmadan da esinlenen Türkiye İşçi Partisi, dış politikasının ve millî savunma politikasının esaslarını madde madde açıklamazdan önce, bu konuşmanın bazı parçalarını buraya aktarmanın uyarıcı olacağı inancındadır. Atatürk bu konuşmasında, 30 Ağustos Zaferinin önemini ileride daha iyi kavranacağına işaret ettikten sonra, millî kurtuluş savaşımızın dünya tarihi bakımından taşıdığı önemi şu sözlerle belirtmektedir:

«Efendiler, Afyonkarahisar - Dumlupınar meydan muharebesi ve onun son safhası olan bu 30 Ağustos muharebesi, Türk tarihinin bir dönüm noktasını teşkil eder. Tarih-i millimiz çok büyük ve çok parlak zaferlerle doludur. *Fakat Türk*

milletinin burada ihraz ettiği zafer kadar netice-i katiiyeli ve bütün tarihe, yalnız bizim tarihimize değil, cihan tarihine yeni cereyan vermekte kat'i tesirli bir meydan muharebesi hatırlamıyorum.»

Atatürk 30 Ağustos'tan yıllarca sonra başlayacak olan günümüzün zincirleme kurtuluş savaşlarını bu kâhince sözlerle haber verdikten sonra, millî bağımsızlığın ancak güçlü bir ekonomi ile korunabileceğini hatırlatarak, Türk milletini yeni bir savaşa, ekonomi savaşına şu sözlerle çağırmaktadır:

«Efendiler, milletimiz burada tespit ettiğimiz büyük zaferden daha mühim bir zafer peşindedir. O zaferin idrâki, milletimizin iktisat sahasındaki muvaffakiyetleriyle mümkün olacaktır. Bilirsiniz ki, iktisaden zayıf bir bünye fakr-ü sefaletten kurtulamaz; içtimai ve siyasi felâketlerden yakasını kurtaramaz. Memleketin idaresindeki muvaffakiyet de iktisadiyatındaki müktesebat derecesiyle mütenasip olur. *Hiç bir medenî devlet yoktur ki, ordusu ve donanmasından evvel iktisadını düşünmüş olmasın. Memleket ve istiklâl müdafaası için, vücudî lazım olan bütün kuvvetler ve vasıtalar iktisadiyatın inhisar ve inkişafıyla mükemmel olabilir.»*

Kurtuluş Savaşımız felsefesinin gerçek mirasçısı olan Türkiye İşçi Partisi, dış politikada ve millî savunma politikasında aşağıdaki esasları savunur:

Türkiye İşçi Partisi:

— Millî bağımsızlığımızı, egemenlik haklarımızı ve Cumhuriyetimizi kışkıracılıkla korur. Bunları bir millî kurtuluş savaşı vererek kazanmış olmanın tam bilinci ile millî bağımsızlığımıza, egemenlik haklarımıza ve Cumhuriyetimize gölge düşürülmesine asla göz yummaz. Bağımsızlığımızdan, egemenlik haklarımızdan en küçük fedakârlığa razı olmaz;

— Sınırları Millî Misakla çizilmiş ve kurtuluş savaşı ile düşman istilâsından kurtarılmış Anavatan toprakları bütünlüğünün korunmasını, en kutsal ödev sayar;

— *Milletlerarası münasebetlerde tam*

eşitliği şart koşar. Birleşmiş Milletler A. nayasası ilkeleri ışığında, bütün devletlerle karşılıklı saygı ve tam eşitlik esasına göre, ekonomik, sosyal, kültürel ve politik alanlarda dostluk münasebetleri kurup geliştirmeyi amaç bilir;

— Bağımsızlığı ve eşitliği bütün milletler ve halklar için *birer temel hak* olarak görür. Varlığının bilincine varmış her millet ve halk için, kendi kaderini bizzat kendisinin tayin etmesi en tabii bir haktır. Türkiye'nin bağımsızlığını ve egemenlik haklarını nasıl kiskançlıkla koruyorsa, başka milletlerin bağımsızlığı ve egemenlik hakları karşısında da öylece saygılıdır;

— Sömürge halklarının, bağımlı milletlerin *millî kurtuluş hareketleri*ni barışçı yoldan bütün gücü ile destekler. İlk kurtuluş savaşını yapmış bir millet olarak Türkiye'nin, kurtuluş savaşı yapan milletler ve halklarla dayanışma halinde bulunmasını sadece ahlâkî bakımdan değil, günümüzün şartları içinde politik bakımdan da gerekli görür;

— *Emperyalizme ve sömürgeciliğe kesinlikle karşıdır.* Milletlerin boyunduruk altında tutulmasına, dolaylı da olsa milletlerin iç işlerine karışılmasına karşıdır;

— *Barışçıdır.* Savaşın ancak meşru müdafaa hâlinde haklı olduğuna inanır. Saldırı savaşlarını insanlığa karşı işlenmiş en ağır bir suç sayar. Saldırı savaşı açan devlet adamlarının kişi olarak cezaya çarptırılmalarını ister. Savaşı, milletlerarası anlaşmazlıkların çözümü için normal bir yol olarak kabul etmez; anlaşmazlıkların barışçı yollardan çözümünün zorunlu bir devletler hukuku kuralı haline gelmesi için çalışır;

— Bir dünya savaşı, hele nükleer silâhlarla yapılacak bir dünya savaşı, halkımıza ve bütün insanlığa tarif edilmez acılar getireceği; milyonların bir anda yok olmasına, sakat kalacak milyonların da yavaş yavaş ölmesine, koca kentlerin, ülkelerin, kıt'aların yerle bir olmasına yol açacağı için, üstelik Türkiye gibi geri kal

mış ülkelerin kalkınıp ilerlemeleri, *savaşın kanun dışı edilmesine, gerçek ve sürekli bir barış düzeyinin kurulmasına*, bu yük ölçüde bağlı bulunduğu dünyada *barışın kurulup kökleşmesi* yolunda etkin bir politika yürütür. Herkese inan ve güven verecek milletlerarası bir denet altında, nükleer denemelerin durdurulmasını, nükleer silâh ve bombaların yok edilmesi ni öngören ve ayrıca klasik silâhları içine alan *genel silâhsızlanmaya* gidilmesini, barış düzeninin gerçekten kurulabilmesi için şart sayar.;

— *Barışı tehdit eden ve bir nükleer savaş tehlikesi yaratan askeri blokların ve yabancı ülkelerdeki üslerin tasfiyesi için hiç bir gayreti esirgemez.*

Her halde Türkiye'nin şimdiden bu amaca yönelmesini ve kişiliği olan bağımsız barışçı bir dış politika izlemesini zorunlu görür.

— Anavatan topraklarının ilk hedef teşkil etmesini veya geçici bir süre için de olsa, topraklarımızın düşman kuvvetlerine bırakılmasını öngören ittifaklara Türkiye İşçi Partisi kesinlikle karşıdır;

— Atom enerjisinin barışçı amaçlarla insanlık yararına kullanılması yolunda aktif bir politika izler; bütün dünya milletlerinin atom enerjisinden barışçı amaçlar için yararlanmalarını sağlayacak her türlü teşebbüsü destekler;

— Dünya ticaretinde milletler arasında ayırım gözetilmesine ve ham madde kaynaklarının tekel altında bulundurulmasına, ham maddeci milletler aleyhinde bir fiyat politikası yürütülüp dayatılmasına karşıdır; kısacası, Türkiye İşçi Partisi, emekçi halkımızın menfaatlerine en uygun düşen ve ayrıca insanlığa hizmetten başka hiçbir amaç gütmeyen, *yüzde yüz millî, bağımsız ve barışçı bir dış politika savunur.*

Türkiye İşçi Partisi, millî savunma konusunda da, tarihimizin gerçeklerini ve günümüzün şartlarını göz önünde tutan bir politika izler.

— Savunma politikamızın amacı, *ba-*

Şımsızlığımızı, millî varlığımızı, Anayurt topraklarımızın bütünlüğünü ve Cumhuriyetimizi korumak ve savunmaktır.

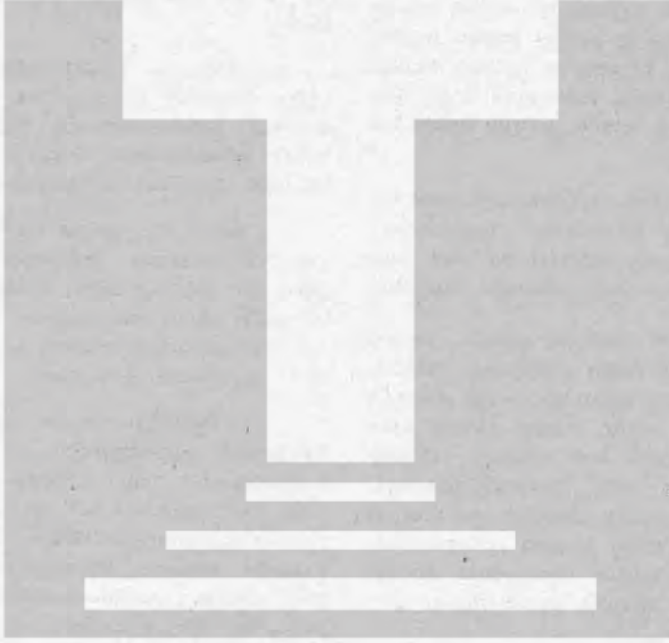
— Saldırı nereden ve kimden gelirse gelsin, gücü ne olursa olsun, Anayurt toprakları milletin son ferdine kadar, inatla karış karış korunur, savunulur. Millî savunmanın biricik kutsal amacı budur.

— Savunma gücümüz, bu kutsal ödevi en etkin biçimde başarabilecek bir nicelik ve nitelikte bulundurulur. Silâhlî kuvvetlerimiz, halkla en yakın dayanışma ve işbirliği içinde, modern millî kurtuluş

savaşı stratejisi ve taktiğine göre donatılıp yetiştirilir.

— Millî savunma işlerimiz, savunma gücümüzü düşürmeden fakat hızlı kalkınma ve ilerleme çabamızı da destekleyecek biçimde yürütülür.

— *Türkiye İşçi Partisi, Milletle omuz omuza savaştan şanlı Türk Silâhlî Kuvvetlerinin, en modern silâhlarla donatılmış bile olsa anayurdu istilaya teşebbüs edecek saldırgan düşman kuvvetlerini her zaman ezeceğine içtenlikle inanır.*

TÜSTAV

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi programı

Kuruluş Tarihi : 22.6.1974

Genel Merkez : Başmüsahip Sokak, Tan Apt. 10/2 Cağaloğlu, İstanbul.

Kurucuları : Ahmet Kaçmaz, Yalçın Yusufoglu, Aydoğan Gezer, Osman Sercan, Ali Kar, Oya Baydar, Ayhan Çekiç, Mehmet Şahin, Cemal Çelik, Burhan Şahin, Hikmet Karahan, İbrahim Şahin, İsmail Güldal, Hamdi Gülen, Cemal Özden

GEREKÇE

DURUM

Bu gün yurdumuzda en geniş emekçi çevrelerden, en dar sömürücü mihraklara, egemen güçler sözcülerinden köy kahvelerine kadar en çok sözü edilen konu KALKINMA; daha doğrusu, ülkemizin bir türlü kalkınamamış ve kalkınamıyor olmasıdır. Gerçekten de bugün toplumumuz, derin sosyal ve ekonomik sıkıntılar içindedir. Bu sıkıntıların yükünü ise sadece geniş emekçi kitleler çekmekte; bir avuç sömürücü azınlık ölçüsüz bir yurdumduymazlık ve zenginlik içinde gününü gün etmektedir.

Kapitalist düzenin kaçınılmaz sonuçlarından olan *işsizlik* ve *pahalılık*, yurdu-

muzda kapitalizm öncesinden kalan sömürü ağının da etkisiyle dayanılmaz haldedir. İşsizlik ve pahalılık kanseri, bir toplumsal felâket halinde gitgide büyümektedir. Bir milyondan fazla emekçimiz ise yurt dışına gitmek üzere sıraya girmiştir. Çalışma çağındaki milyonlarca nüfus işsiz ve yarı işsiz durumda, sefaletin pençesinde kıvrınmaktadır. İşçilerimiz hızla yükselen fiyatlar ve bu fiyat artışlarının çok gerisinde kalan ücretlerle geçmeye çalışmakta, köylü üreticilerimiz topraksızlaşmakta ve şehirlere akın etmektedir. Topraktan kopan emekçilerimizi istihdam edecek kapasitede bir sanayileşme olmadıgından, büyük şehirlerde işsiz kalabalıkları oluşmakta, işsizler ordusu gitgide

büyümekte, emekçi halkımızın yoksullaşma süreci hızlanmaktadır. Emperyalizme bağımlı ve kapitalizm öncesi sömürü ile de kaynaşmış olan Türkiye kapitalizmi, doğal sonucu olan tekelci fiyat dayatmaları ve aracı kârları ile pahalılığın dayanılmaz şekilde artmasının başlıca sebebidir. Finans kapitalin damgasını vurduğu kapitalizm ile prekapitalizmin kaynaşmasının meydana getirdiği güdük kapitalist düzene geleneksel devlet bürokrasisinin yüklediği mali külfet ve hantallığı da eklersek, günümüz Türkiye'si emeğin değerlendirilemediği; milyonlarca açık ve gizli işsiz emekçinin, ya üretim dışında kaldığı veya son derece verimsiz bir üretim faaliyeti içinde tutulduğu; emekçi kitlelerin hemen hemen hiç bir hizmetin götürülmediği; emekçi halkın yolsuz, susuz ve ışksız, bilim ve bilgidен uzak kaldığı; faassubun ve yanlış şartlanmaların etkisi altında bırakıldığı, özetle emekçi halkımızın insanca yaşaması için gerekli şartların yaratılmadığı bir toplumdur.

Bu bozuk ekonomik ve sosyal yapının devamında kendi azınlık sınıf ve zümre çıkarlarının teminatını bulan sömürge güçler, bu sömürüyü sona erdirecek olan halkımızın uyanmasını, bilinçlenmesini, ülke sorunlarına, yani kendi öz davasına sahip çıkmasını önlemeğe çalışmaktadırlar. Has. tahıkl yapının yerine, dinamik, devrimci, sapsağlam bir toplumsal düzenin kurulması ancak sömürünün bilincine varmış halkın kendi öz çabası ile gerçekleşecektir. Bunu bilen ve yurdumuzu gerilik ve karanlıklar içinde tutmak isteyen sömürücü çevreler, büyük emekçi çoğunluğu üzerinde her türlü anti-demokratik uygulamayı sürdürmek ve halkımızı kendi öz malı olan demokrasiden uzak tutmak için ellerinden geleni yapmaktadırlar.

Sömürü düzeninin temelindeki ekonomik alt yapı ve bu temeli ne pahasına olursa olsun sürdürmek üzere kullanılan üst yapı kurumları, bir bütün olarak toplumumuzun geri kalmışlığının nedenidir. Ülkemizdeki milyonlarca emekçi, bu yapı içinde ekonomik ve politik bakımdan ezilmekte ve insanlarımızın, bilinçli, etkin ve ortaklaşa çabalarıyla, toplumun belkemiği büyük

halk çoğunluğunun insanca yaşaması için getirecekleri katkılar önlenmektedir. Emekçilerimizin alınterleri, canları, hatta kanlarıyla yarattıkları toplumsal değer, bir avuç iç ve dış sömürücünün kontrolindedir. Böylece bu toplumsal değerın bütünüyle geri dönerek yeniden halkımızın mutluluğu ve refahı için kullanılması önlenmekte, ekonomiyе hakim olan güçler tarafından el konulan artı - değer ve artı - ürün, bu azınlığın israfı ve egemenliğinin devamı için heba edilmektedir. Ekonomik büyüme sonucunda, ülkenin toplam üretiminden en büyük payı alan sömürücü çevreler, oran ve miktar bakımından her geçen yıl daha büyük çıkarlar sağlamakta, böylece gitgide daralan bir azınlığın elinde büyük maddi servetler daha büyük oranlarda ve miktarlarda birikirken, çalışan kesimler gittikçe yoksullaşmaktadır. Sömürücü çevrelerin «kalkınma» diye tanıttıkları olgu, gerçekte çalışın çoğunluğun, emekçi halkın, yani tüm toplumun değil, sadece kendilerinin kalkınması, ekonominin bu doğrultuda şartlanması ve çarpıtılmasıdır.

En genel görünümünü çizdiğimiz bu toplumsal yapının yaygınca kullanılan adı «geri kalmışlık»tır. Şu halde, ülkemizin çeşitli sorunlarının düğümlendiği nokta, «kalkınma» sorunudur.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi yurdumuzun, toplumumuzun gerçek kalkınmasının öncü örgütü olmayı, ülkemizi en ileri toplumlar düzeyine ulaştırmayı kendi varlığının birinci nedeni ve temel amacı olarak ilân eder.

Partimiz, sosyal gelişmenin odaklaştığı nokta olan «gerçek kalkınma»nın ancak sadece bilim yolundan, bilimin reberliğinde gerçekleşebileceği bilinciyle, dış ve iç sömürü çevrelerinin bilim dışı demagogilerini ve tutumlarını etkisizleştirerek, bilimi toplumumuza egemen kılmayı amaçlar.

Kalkınmanın Bilimsel Anlamı

«Kalkınma» olarak yaygınlaşan terimin bilimsel karşılığı *üretici güçlerin gelişme dinamiğinin sağlanmasıdır*. Sömür-

rücü egemen çıkar çevreleri, kalkınma kavramını tek başına «iktisadi büyüme» ve «gayri safi millî hasılanın yıldan yıla artması» biçiminde göstererek çarpıtmışlar ve tamamen kendi çıkarlarına hizmet ettirecek bir demagoji haline dönüştürmüşlerdir. Oysa kalkınma üretici güçlerin serpilip gelişmesini sağlamak üzere gerekli toplumsal dönüşümler bütünlüğüdür. Bu gün, sömürünün yer aldığı toplumlarda kitlere «kalkınma» olarak sunulan kavram, üretici güçlerin gelişmesini sağlayan gerçek kalkınma değildir.

Gerçek anlamda kalkınmanın sözkonusu olabilmesi için üretici güçlerin gelişmesini gemleyen, yavaşlatan veya bağımsızlaştıran üretim ilişkilerinin değişmesi, üretici güçlerin gelişim yolunu tıkayan engellerin kaldırılması ve onların bilimsel anlamda hızlı ve atılımı gelişiminin sağlanması gerekir.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi bilimsel kalkınma kavramını şu şekilde özetler:

«Çağımızda bilim açısından kalkınma, üretici güçlerin gelişmesini önleyen veya yavaşlatan tüm engellerin kaldırılması; en ileri üretim tarzının yerleştirilerek, üretici güçlerin, bilimde öngörülen biçimde gelişiminin sağlanmasıdır. Bu bakımdan, kalkınma ve üretici güçlerin gelişmesi kavramları, birbirlerini tamamlayan ve toplumların akışında her zaman çakışık giden ayrılmaz bir bütündür. Bir toplumda üretici güçlerin gelişme çizgisini tıkayan engeller, yani bu gelişimi önleyici üretim ilişkileri varsa, o toplum kalkınamıyor demektir. Böylesi engellerin kaldırılarak, üretici güçlerin özgürce gelişiminin sağlanması için gerekli ekonomik ve sosyal tedbir ve uygulamalar bütünlüğü, kalkınma sürecini meydana getirir.»

Bilimsel anlamda kalkınmanın gerçekleşmesi için, toplumun nitel sıçrama geçirmesi, üretim biçiminin nitelik değiştirmesi gereklidir. Üretici güçler ancak bu şekilde çağdaş ve bilimsel anlamda gelişebilir. Yani üretici güçlerin gelişmesi:

Üretici güçlerden teknoloji gelişmesi, en ileri tekniğin en yaygın bir şekilde ve en yetenekli ellerde tüm yurt sathına yayılmasının gerçekleşmesi;

— İnsanın insanı sömürmesinin ortadan kalkması, insana dayalı kolektif aksiyon gücünün işçi sınıfı düşüncesine ve davranışına doğultusunda dinamizm kazanması, insanın bilinçli, fedakâr ve yaratıcı ortaklaşa faaliyetinin gerçekleştirilmesi, insanın emeği ve ürünü üzerindeki sömürünün kalkması, toplumun bireylerinin gerçek barış, kardeşlik ve özgürlüğe ulaşmalarıyla mümkündür.

Çağımızda Kapitalizm Üretici Güçleri Geliştiremez

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, kapitalizmin artık, evrensel olarak, üretici güçleri geliştiremediği ve geliştiremeyeceği, kapitalist ilişkilerin bu gelişime engel olduğu gerçeğini kendi sosyal ve ekonomik politikası için temel nokta sayar.

Kapitalist üretim ilişkileri, üretici güçlerin gelişimini önlemektedir. Çünkü:

— Kapitalizmin temel çelişkisi olan «üretimin sosyal karakteri» ile «üretim araçlarının kapitalist mülkiyeti» ve ürünlere el koymasının kapitalist özel niteliği arasındaki çelişki alabildiğine derinleşmiştir. Üretimin, aynı işletmede çok sayıda işçinin topluca çalışmalarını zorunlu kılması ve sosyal işbölümünün artmış olması, üretimin ortaklaşa karakterini artırmış ve artırmaktadır. Ortaklaşa üretimin yaygınlaşmasına karşılık, gitgide özel ellerde yoğunlaşan, yani kamu aleyhine gelişen mülkiyet ilişkileri, kapitalist toplumlara damgasını vurmuş ve üretici güçlerin gelişim yolunu tıkamıştır.

— Kendinden önceki üretim biçimlerine göre başlangıçta bir süre ilerici nitelikte olan ve üretici güçlerin gelişimini sağlayan kapitalizm günümüzden önce bu niteliğini yitirerek tutuculaşmış, zamanla tekelleşerek kendi temel çelişkisini iyice keskinleştirmiş ve gerilemiştir.

— Dünya'nın bir bölümündeki tüm ekonomik hayat, üretim ve üleşim, mali imparatorlukların ve bir avuç tekelci parababasının, finans oligarşisinin doğrudan ve dolaylı kontrolüne girmiştir.

kurulmasını engellemeğe çalışır.

— Emperyalistleşen kapitalizm her yerde baskı düzenini sürdürmek, sermayedarlar arasında dar bir zümre olan finans oligarşisinin tahakkümünü sağlamak için, sonuna kadar anti-demokratiktir. Kitlelerin demokratik örgütlenmesine, demokratik hak ve özgürlüklere sonuna kadar karşıdır. Demokrasi mücadelesini bütün gücüyle engellemeğe kararlıdır. Bu yüzden de halk ve demokrasi düşmanıdır.

Binlerce yıllık sömürü toplumunun vardığı kapitalist aşamanın sömürge güçlerinin, insanlığın yozlaştırma, insan yaratıcılığını köreltme çabaları aslında kendi sonlarını geciktirmekten başka bir şey değildir.

Oysa defalarca belirttiğimiz gibi, üretimin sosyal (ortaklaşa) karakterinin bu denli geliştiği çağımızda, bu ortaklaşa karaktere uyan üretim ilişkileri de insanların bireysel değil kolektif aksiyonunu, ortak düşünce ve davranışını gerektirir. Çağımız, insanların üretimde ve üretimde. «tasada ve kıvançta ortak olmasını, tüm toplum hayatında, toplumsal yaşam ve faaliyette güçlü bir birlik ve dayanışma, bilinçli bir kolektif aksiyon içinde bulunmasını öngörmektedir. Bu zorunluluk ise insanın insanı sömürmediği, ezip horlamadığı gerçekten barışçı, demokrat, kardeş bir düzeni gerektirir.

Partimiz kalıcı barış ve demokrasinin, çağdaş insanlılığın, en önemlisi bütün bu üst yapının temeli olan ekonomik kalkınmanın *sosyalizm* ile gerçekleşeceğini bilimsel bir veri ve inanç olarak benimsemiştir.

Toplumumuzun gerçek kalkınmasının, ancak sosyalizme giden yolda üretici güçlerin gelişmesi doğrultusunda bir seri atılımla mümkün olacağını bilimsel bir zorunluluk olarak kabul eden, bu çetin yolda insanlarımızın güçlü birlik ve dayanışmasını sağlayacak olan Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (TSİP) sosyalizmin barıştan ve demokrasiden asla bağımsız görülemeyeceğine, yine bilimsel ve tarihsel bir zorunluluk olarak inanır.

ÜLKEMİZİN TOPLUMSAL YAPISI

Toplumumuz, hakim üretim biçimi kapitalizm olan ve kapitalizm ile prekapitalizmin ortak çıkarlar etrafında bütünleşmiş olduğu ve bu sistemin bir bütün olarak *emperyalizme bağımlı* bulunduğu bir sosyo-ekonomik yapıya sahiptir.

Türkiye'de uluslararası finans kapitaline (*emperyalizme*) bağlı yerli finans kapitalistler zümresi (finans oligarşisi), prekapitalist tefeci-bezirgânlık ve derebeyi artıkları ile ittifak ve çıkar birliği halinde, toplumun temel egemen ittifakını meydana getirmektedir.

Emperyalizmin Yurdumuzdaki Hükümranlığı

Toplumumuzu incelerken emperyalizmin ülkemizdeki sömürü ve tahakkümünü ve yerli egemen güçlerle olan ilişkisini doğru tespit etmek gerekir.

Emperyalizm soyut bir dış güç değildir. Emperyalizm ülkemizde NATO, CEN-TO, AET ve çeşitli karşılıklı anlaşmalarla, askeri üsleri ve gizli açık ajanlarıyla mevcuttur. Ama, onun tahakküm ve nüfuzunun ekonomik temelleri vardır. Her türlü üst yapı bağımlılıkları bu ekonomik temel üzerine kurulmuştur. Şüphesiz, emperyalizmin militarist politikası ve faşizm tertipçiliği, onun evrensel politikasının çok önemli ve somut bir yanındır. Ama bu faşist - militarist dünya politikası uluslararası sömürü ve dünya egemenliği temeli üzerine inşa edilmiştir. Ülkemizde eğer emperyalizm askeri ve siyasi baskısıyla varsa, bu baskıyı ancak yerli egemen güçlerle ortak çıkarlar güderek koyabilmiş ve koruyabilmiştir. Bu bakımdan emperyalizme bağımlılık ilişkilerinin sona erdirilmesi, ülkemizin bağımsızlığını elde etmesi, yabancı üslerden ve baskılardan kurtulması için, uluslararası finans kapital dediğimiz emperyalist burjuvazinin, yerli finans kapitalle ve diğer gerici sömürücü güçlerle olan bağlarının kesilmesi, sömürge azınlık tahakkümü yerine çalışan büyük çoğunluğun demokratik iktidarının

geçmesi gerekmektedir. Bu nedenle anti - emperyalist hedefler, yerli sömürü ve bas kıya karşı olan demokratik hedeflerden bağımsız değildir.

Yerli finans kapital, uluslararası finans kapitalle bütünleşmiş ve içiçe geçerek kaynaşmış bir durumdadır. Bu kaynaşım başlıca:

a — Ortak yatırımlar

b — Dış krediler

c — Dış ticaret

d — Emperyalist burjuvaziye verilen, çoğu kez onun dayattığı büyük ihaleler

e — Emperyalizmin amaçlarına ve çalışma tarzına uygun olarak yetiştirilmiş sivil resmi yönetici kadronun ekonomiyi yönetmesi biçiminde somutlanmaktadır.

Emperyalist burjuvaziyle bütünleşmiş yerli finans kapitalin ülke içindeki desteği ve ortağı, prekapitalist - tefeci bezirgânlıktır. Yabancı finans kapitalle kaynaşıp onun uydusu olmuş bir yerli oligarşi içte politik egemenliğini, ticaretini ve kârını tefeci - bezirganlığa yaslanarak sürdürmekte ve sistemin bütünü emperyalizm tarafından kontrol edilmekte ve yönlendirilmektedir.

Böylece, ülkemizdeki antiemperyalist mücadele sürecinin ilk konaklarından biri ve somut hedeflerinden başta geleni emperyalizmle çok sıkı siyasi ve ekonomik ilişkiler içinde bulunan finans kapital, tefeci - bezirgân ortaklığının sömürü ve tahakkümü yerine demokrasi ve bağımsızlığın tesis edilmesidir.

EGEMEN GÜÇLER

Finans Kapital (Tekelci Sermaye)

Ülkemizde büyük üretim araçları, büyük yük değişim (mübadele) birimleri ve finans kurumları yerli egemen güç olan finans kapitalin (tekelci sermayenin) elindedir. Batı kapitalizmi 1950'ler ve sonrasında tekelcileşmeye başlamış ve önce bankacılık, sanayi, ticaret vb. alanlarında ayrı ayrı tekelcileşen sermaye, zamanla büyük banka, sanayi, ticaret, tarım ve emlak sermayeleri, bankalar, holdingler, a-

nonim şirketler, ya da komandit, limited ortaklıklar biçiminde merkezleşmiş ve finans kapitali meydana getirmiştir. Şu halde yüz yıl önce ayrı ayrı anlamlara gelebilecek *finans kapital* ve *tekelci sermaye* terimi, bugün artık *aynı* kavramı temsil etmektedir.

Finans kapital, bütün modern sermayelerin birbirinden ayrılmaz biçimde girifleşmesi yani tüm büyük kapitallerin sentezidir. Böylece kapitalist sınıf içindeki bir zümre, o sınıfın kudretini ele geçirmiş, dolayısıyla kapitalist egemenliği kendi *tekelinde* toplamıştır.

Bu zümrenin sayıca az olmasına bakıp yanılsamak gerekir, tersine gittikçe merkezleşen sermaye *alabildiğine örgüt- lüdür*. Sermayenin merkezî yapısı onun örgütlenmesine güç veren ve kolaylaştıran etkenlerden biridir.

Finans oligarşisi adı verilen bu zümre, en büyük banka, sanayi, ticaret, tarım ve emlak kodamanlarından bir kısım büyük bürokratlardan oluşur. Bu oligarşi sadece ekonomiyi değil, aynı zamanda tüm üst yapıyı kontrolü altında tutar. Finans kapitalin alabildiğine örgütlü olmasının nedeni buradadır. Böylece, finans kapital egemenliği, bir sınıf hükümrânlığından da öte, bir zümre tahakkümüdür. Ama bu zümreyi, (dış ve iç sömürü açısından bağımsız, dar bir yapıda görmemek gerekir.

Tefeci - Bezirgânlık

Prekapitalist nitelikte bir sınıf olan tefeci - bezirgânlık, özellikle finans oligarşisinin Türkiye'de ürettiği veya ithal ettiği ürünlerin yurdumuzun en uçra köşelerine kadar pazarlanmasında önemli bir aracı rolü oynar. Ayrıca kırlarda küçük üreticilerin elinden ucuza mal kapayıp, kapitalist pazarlara gene tatlı aracı kârlarıyla sevkeder. Öte yandan köy emekçisinden şehirdeki küçük esnaf ve zanaatkara kadar yüzbinlerce emekçi ailesi tefeci sömürsünün pençesi altındadır. Ayrıca, istifçilik, karaborsacılık, spekülasyon, simsarlık vb. biçimindeki sömürü vurgunlarının bir kısmını da tefeci - bezirgânlık yürütmektedir.

Kısaca, kapitalizmden çok önce varo-

lan ve varlığını devam ettirip kendisini geri kapitalist yapıya uydurarak sanayi mamüllerinden tarımsal ürünlere, besinlere, yakacak ve giyeceğe, emlak alım satımından aşırı yüzdelerle tefeciliğe kadar pek çok kâr kapısı, tefeci bezirgânlığın sömürü alanına girer.

Tefeci bezirgânlığın toprak üzerindeki sömürüsünü, toprak sömürüsü içinde tefeci bezirgânlığın ağırlığını da gözden kaçırmamalıdır. Büyük kapitalist tarım işletmeleri ve belli bölgelerdeki büyük ağa toprakları dışında kalan ve evrensel olarak «zengin köylü» mülkiyeti diye anılan mülkiyet ilişkisi de çoğunlukla tefeci bezirgânlıkla içiçedir. Bu kesim sahip olduğu toprağı ücretli işçi çalıştırarak, kapitalist biçimde işlettiği gibi, çoğu kez toprağını ortakçıya, yarıcıya da verir. Yani prekapitalist sömürüyü de sürdürür.

Feodal Kalıntılar

Toprakta prekapitalist sömürü sadece tefeci-bezirgân sömürüsünden ibaret değildir. Yurdumuzun daha çok Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde aşiret beylerinin, ağaların büyük mülkleri üzerinde feodal üretim ilişkileri de kalıntılar halinde ve giderek çözümlenerek yaşamaktadır.

Egemen Güçler İttifakının Yapısı

Finans kapital ile tefeci-bezirgân prekapitalist sermaye, el ele vererek sömürü ağını köylere dek yaymışlardır. Kapitalizm ile prekapitalizm kaynaşmasından ortaya çıkan, genel olarak güdük bir kapitalizmin egemen olduğu bu ekonomik yapı, uluslararası kapitalizmin güdümündedir. **Bu halyle yerli egemen sömürücü ittifak emperyalist sömürünün yurdumuzdaki ortağı ve yardımcısidir.**

Emperyalist burjuvaziye bağımlı yerli egemen ittifak, hem halkımız üzerindeki emperyalist boyunduruğun bekçiliğini yapmakta, hem de kendi yaygın sömürü ağıyla halkımızın, emekçilerimizin alınlarından geçmektedir. Egemen güçler ittifakı aynı zamanda emperyalizmin politik,

ideolojik ve stratejik amaçlarının ülkemizdeki uygulayıcısıdır. Halkımız üzerinde özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında emellerini daha bir somutlaştırıp yoğunlaştıran emperyalistler, yerli müttefikleri egemen güçlerle birlikte, çeşitli antlaşmalar, NATO, CENTO gibi ittifakları, maden, petrol, yabancı sermayeyi teşvik kanunları v.b. girişimlerle halkımızı kısıvkrak bağlamışlardır. 1960 sonrasında emperyalist kamp içindeki gelişimlere bağılı olarak ortaya çıkan Ortak Pazarla yerli finans kapitalin yakın ilişkiler kurması dış sömürünün ve bağımlılığın ekonomik zeminin güçlendirmekten başka bir şey getirmemiştir ve getirmeyecektir.

Emperyalizmin ülkemiz üzerindeki politik ve ekonomik nüfuzunun kalkması ve ülkemizin bağımsızlaşması, ancak içteki finans kapital-tefecibe zirgân egemen ortaklığının ekonomik ve siyasal nüfuzuna «dur» denmesiyle mümkün olacaktır.

Finans Kapital Ve Vahşi Burjuvazi

Ülkemiz burjuvazisi içinde azınlık bir zümreyi temsil eden finans oligarşisi kontrol altında tuttuğu sermayenin sağladığı güçten yararlanarak ekonomik ve siyasal karar mekanizmalarını elinde bulundurmaktadır. Buna karşılık burjuvazinin büyük bir çoğunluğu finans oligarşisi dışında kalmıştır. Finans oligarşisinin gücü ve ülke çapındaki etkinliği bunların gelişip güçlenmesini imkânsızlaştırmaktadır. Bu burjuva kesimi, işçilerin artı-değerine el koyarak kapitalist sömürü sayesinde varlığını sürdürmekle birlikte, tekelci gidisten zarar görmektedir. Bu bakımdan söz konusu burjuva dilimi tekelciliğe karşıdır. (Anti monopolisttir). Kendi aralarında vahşi bir rekabeti sürdüren ve çalıştırdığı işçileri insafsızca sömüren, onların sendikalaşmasına, 8 saatlik işgününe, fazla mesai, toplu sözleşme v.b. gibi en doğal haklarını elde etmesine asla tamammülü olmayan bu burjuva kesimine bu nitelikleri yüzünden «Vahşi» (yaban) adı verilmektedir. Küçük sanayi işletmeleri, çoğu çirçir fabrikaları, küçük müteahhitler, tuğ

la ve un fabrikaları, konfeksiyon.trikotaj, torna.tevsiye v.b. atölyeleri bu dilme girer.

Bu zümrenin finans kapitalle olan gelişkinin ana öğelerini şöyle sıralayabiliriz.

— Finans kapitalin kendi üretim alanlarına da el atarak nisbeten yüksek teknoloji, pazarlama gücü, rekabeti önleyecek üstün sermayesi ile kendilerini bu üretim alanlarının dışına itmesi;

— Üretimde kullanılan ham ve yarı mamul maddelerin fiyatlarının genellikle tekeleri mikraklar tarafından yüksek seviyelerde dayatılması, buna karşılık ürettikleri malların fiyatlarının kendi aralarında ki kıyasıya bir rekabet sonucu düşük seviyede kalması, yani kâr oranının düşmesi;

— En önemlisi, sermayeleri ve örgütlenme seviyeleri güçsüz olduğu için bütün modern sanayinin can damarı demek olan finans kapitalin kesin denetim altındaki kredi mekanizmasından yeterli ölçüde yararlanamamaları;

— Burjuvazinin, finans kapital dışında kalan bu «vahşi» kanadının da sömürücü bir kesin olduğunu unutmamak, finans kapitalle olan çelişkilerine rağmen eninde sonunda tekelleşmeyi ve tekel kârlarından pay almayı amaçladığını gözden uzak tutmamak gerekir. Vahşi burjuva kesimi, bu gün için kır ve şehir küçük burjuvazisiyle ortak bir program etrafında, anti-monopolist bir politika izlemektedir.

EMEKÇİ SINIFLAR

İşçi Sınıfı

Toplumun en demokratik ve ilerici sosyal kesimi olan işçi sınıfımızın Türkiye'deki nicel varlığı, tarım işçileriyle ve yurt dışındaki işçilerimizle birlikte beşbuçuk milyon civarındadır. Demokrasiyi en fazla benimsemiş; hem kendi arasında demokrasiyi en iyi ve kapsamlı biçimde uygulayan, hem de bu demokrasinin tüm topluma malolmasını arzulayan bir niteliğe sahip olan işçi sınıfı, çağımızda üretimin sosyal karakterine uygun üretim ilig-

kilerinin kurulmasını sağlayacak ve böylece gerçek kalkınmanın motoru olacak sosyal sınıftır. İşçi sınıfının sonuna kadar ilerici olmasının bilimsel açıklaması, onun, ne demokrasinin en geniş ve gerçek şekliyle yerleşmesinden, ne de sömürünün ortadan kalkmasından kaybedecek bir şeyi olmamasıdır.

Ayrıca işçi sınıfının toplumdaki objektif durumundan doğan kolektif ruhu ve gerçek anlamıyla demokratik niteliği, diğer çalışan kesimler için fedakârlığı ve güçlü birlik, dayanışma özelliği, onun ilericiliğinin toplum hayatındaki önemini gösterir.

Modern toplumun temel unsuru olan tüm sanayi dallarındaki üretimi işçilerin yapmasının yanı sıra, büyüklü küçüklü kapitalist tarım işletmelerinde, ormancılıkta, ulaşım ve haberleşmede, aydınlatma ve benzeri hizmetlerde oluşan toplumsal değeri de gene işçiler yaratmaktadır. Mülkiyeti sermayedar sınıfın elinde olan belli başlı üretim araçlarını ve üretim nesnelarını kolektif aksiyonuyla harekete geçirek üretimin en önemli bölümünü üstlenmiş bulunan işçi sınıfı, ekonominin ve toplumun temel direği, en vazgeçilmez unsurudur.

Ancak boğazı tokluğuna yaşayabilmelerine yeten ücretlere karşılık işgüçlerini kapitalistlere satan işçiler, bir yanda toplumun en önemli maddi zenginliklerini yaratırken, öteyandan ürettikleri toplam değerle toplam ücretler arasındaki muazzam meblağı artı değer olarak kapitalist sınıfa kaptırmak zorunda kalmaktadırlar.

Emekçi Köylüler

Emekçi köylüler diye adlandırabileceğimiz çalışan köylülerimiz, topraktaki üretim ilişkilerine göre çeşitli katlara ayrılırlar.

Yoksul Köylüler : topraksız ve az topraklı köy emekçileridir. Topraksız köylüler; kendi toprakları olmadığı için başkalarının topraklarında çalışıp, kapitalizm öncesi üretim ilişkileri içinde toprak sahibine ürün.rant veya para.rant ödeyerek;

Az topraklı köylüler ise, sahip bulundukları topraklar üzerinde basit aile tarımı yaparak geçimlerinin *bir kısmını* topraktan sağlarlar. Bu üretim ancak ihtiyaçlarının bir bölümünü karşıladığı ve geçimlerinin tamamına yetmediği için, iş bulabilirlerse mevsimlik tarım ve inşaat işçisi, seyyar satıcı v.b. olarak çalışırlar. Bu kesim, topraksızlaştığı ve hızla topraktan kopup işçileşmeğe aday olduğu için, işçi sınıfının kırlardaki en yakın ve doğal müttefikidir. Topraktaki küçük mülkiyetin giderek zayıflaması küçük ve orta köylülerin mülksizleşmesi, yoksul köylülerin sayısını günden güne arttırmaktadır.

Emekçi köylülüğün bir başka kesimi olan *küçük köylü* de ülkemiz şartlarında genel olarak yoksul köylülüğe dahildir. İşgücü kiralamiyan, kendi küçük toprağında ailesiyle birlikte üretim yapan küçük köylü, kötü hasat mevsimlerinde tarım işçiliği ve inşaat işçiliği gibi vasıfsız işçilik yapar. Bu kesim de, insafsız tefeci bezirgân sömürsü ve tarımda kapitalist büyük mülkiyetin gelişmesiyle, giderek ve hızla yoksullaşmaktadır.

İşçi sınıfının doğal yandaşı ve çıkarları tarihsel ve objektif olarak onunla ortak olan yoksul köylü tabakası içindeki küçük köylülerin, sahip oldukları yegâne üretim aracı küçük topraklarının mülkiyetine aşırı tutkunluklarının yolaştığı işçi sınıfına karşı tedirginlik, ancak işçilerin demokratik tutumu, inandırıcı ve kararlı tavrı ile giderilebilir.

Bir yandan tefeci bezirgânlığın sömürsü altında olup öte yandan gelişen tarım kapitalizminin etkisiyle hakim sömürü ittifakı ile çelişik halinde olan bu köylü tabakasının gerek toprak mülkiyeti şartlanması gerekse diğer yoğun üstyapı şartlanmaları nedeniyle, ilerici bir tutum göstermesi için bir hayli demokratik ve sabırlı çalışma gereklidir.

Gene kır kesimi içinde *orta köylülük* diyebileceğimiz bir tabaka yeteri kadar toprağa sahip olduğu gibi, özellikle iyi hasat mevsimlerinde, yanında birkaç tarım emekçisi çalıştırmak imkanını da bulur. Bu köylüler toprağa iyice bağlı ve «zenginleşme ümidi» içinde olduklarından kü-

çük burjuva nitelikleri yoksul köylülüğe göre daha belirgindir.

Şehir Küçük Burjuvazisi

Şehir küçük burjuvazisini, küçük esnaf ve zenaatkâr ile öğretmen, memur, işçi olmayan ücretliler, bir kısım serbest meslek sahipleri ve benzeri emekçiler meydana getirir. Bu toplum kesimleri, gelirleri, artan hayat pahalılığını karşılayacak oranda artmadığı için maddi ihtiyaçlarının temininde her geçen gün daha büyük güçlüklerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Şehir küçük burjuvazisi son derece ağırlaşan hayat şartlarının başlıca sorumlusunun egemen güçler ittifakının sömürü ve tahakkümü olduğunun bilincine vardıkları ölçüde demokrat eğilimler göstermektedirler.

Sömürücü egemen güçler ittifakının parçası olan yüksek bürokratlar ve yüksek gelirli serbest meslek sahipleri dışında, şehir küçük burjuvazisinin önemli bir kesimi, toplumumuzun kalkınma sürecinde, demokratik ilişkiler içinde kendine düşen görevi yerine getirmeye adaydır.

Aydın Küçük Burjuvazi: Küçük burjuvazinin ileriye en dönük ve işçi sınıfına en yakın kesimidir. Şehir küçük burjuvazisinin çeşitli katlarından çağın gerçeklerini ve toplumun hastalıklarını görüp sosyal adalet isteyen ve kendileri de hakim ittifakla çelişki halinde olan bu yurtseven kesim toplumumuzda önemli bir demokratik güçtür. Toplumumuzda etkinliği, niceliğine oranla bir hayli yüksek olan aydın küçük burjuvazi, demokratik bir güç olduğu gibi sınıfının siyasi örgütlenmesinde görev alacak «sosyalist aydınları» da bağrında yetiştirir.

Öğrenci gençlik: Aydın küçük burjuvazinin dinamik kesimi olan öğrenci gençlik çoğunluğuyla emekçi kökenlidir. Yurt sorunlarına eğilen, halkımızın kalkınmasını ve insanca yaşamasını arzu eden bu demokratik kitle sömürüye karşı ve özgür, lükten yana olması bakımından egemen güçlerle çelişki halindedir. Öğrenci gençliğin çok büyük bir kısmı, üretim sürecine girdiğinde emekçi kalmayan devam

edecektir.

Sömürücü güçler ittifakıyla gelişki-
de olan öğrenci gençlik ayrıca yurt sorunla-
rına çok yakından ilgi duyan, toplumu-
muzun kalkınmasını ve halkımızın insan-
ca yaşama koşullarına ulaşmasını gönül-
den isteyen ve bu uğurda hemen hemen
yekvücut denilecek bir biçimde davranan
demokratik bir kitle halinde emekçi halkı-
mızın yanındadır. TSİP, öğrenci gençliği-
ğimizi halkımızın yurtsever ve demokratik
temel bağlarından biri olarak kabul eder.

Ö Z E T

Türkiye toplumu, uluslararası finans
kapitale bağımlı yerli finans kapital ile
tefecî bezirgânlığın kaynaşımı sonucun-
da, kapitalist ve prekapitalist yapının bir
arada olduğu bir sosyo-ekonomik yapıya
sahiptir. Bununla birlikte hakim üretim
tarzı kapitalizmdir. Ve kapitalizm toplu-
mumuzdaki ağırlığını diğer sömürü biçim-
lerine nazaran giderek arttırmaktadır.
Devletçilik denilen devlet kapitalizmi ise
finans kapitalin beslenip güçlenmesine yar-
dım edegelmiştir. Bu gün karma ekonomi
adı verilen yapı, aslında hizmetlerin ve
kârsız külfetli yatırımların devlete gördü-
rıldığı ve ekonomiye emperyalist burjuva
güdümlüdeki finans kapital ile tecî.be-
zirgân ortaklığının hakim olduğu bir eko-
nomik yapıdır.

Emperyalizme bağımlı güdük sanayi-
leşme ve kapitalistleşmenin prekapitalizm-
le ortaklığının da önemli etkisiyle, işsizlik
adeta toplumsal bir felaket halinde yay-
gınlaşmakta; tekellerin fiyat kontrolü, me-
talar üzerindeki aracı kârları ve tüm sis-
temin kaçınılmaz enflasyonist ekonomi po-
litikası nedeniyle pahalılık dayanılmaz öl-
çülerde artmaktadır. Böylece, sömürü ala-
bildiğine yoğun bir şekilde sürmekte, ça-
lışanla çalıştıran, sömürülen sömürülen a-
rasındaki uçurum hergün biraz daha de-
rinleşmektedir. Tekelci kapitalizm, üretici
güçleri geliştirmediği bir yana gerici hü-
viyetle ekonomiyi her geçen gün iflasa
götürmektedir.

Emperyalizm yurdumuzda sadece e-
konomik ilişkileriyle değil buna bağlı ola-
rak siyasal güdümlüyle, ittifakları ve üst-

leriyle, kültürüyle de mevcuttur. Bu şekil-
de yabancı ve yerli egemen güçler anti
demokratik tutum ve dayatmalarıyla, uy-
gulamalarıyla, teşvikleriyle faşizmin ya
da «otoriter demokrasi» dedikleri örtülü
faşizmin baş tertipçileri olarak halkımı-
zın uyanıp bilinçlenmesini, demokrasiye
sahip çıkıp örgütlenmesini önlemeye çalış-
maktadırlar.

S O N U Ç

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, sos-
yalizme giden yolda ülkemizin emperyal-
izm ve yerli ortaklığının tahakkümünden
kurtularak kalkınması, üretici güçlerin
gelişmesi, özgürlük ve demokrasinin sağ-
lam ve kalıcı temeller üzerinde kurulması
için toplumun en demokratik, yaratıcı,
üretken ve fedâkar sınıfı olan işçi sınıfı-
nın tarihi ve demokratik öncülüğünde top-
lanmış, geniş halk kitlelerinin taşkılatlı ve
bilinçli çabalarını zorunlu görür.

Bilimin öngördüğü biçimde işçi sını-
fımızın demokratik öncülüğünü toplumun
motoru kabul eden partimiz, sadece işçi
sınıfının değil, onun yanısıra başta yoksul
köylülük olmak üzere bütün emekçi kitle-
lerimizin, aydınlarımızın ve gençliğimizin
ekonomik ve demokratik çıkarlarını savu-
nur, halkımızın teşkilatlanmasına, demok-
rasinin kökleşip kurumlaşmasına hizmet
eder.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi tüm
emekçi sınıf ve tabakaların sömürüye ve
tahakküme karşı, sömürden kurtulmak ve
özgürlüğe kavuşmak üzere bir bayrak al-
tında toplanmaları gereğine inanır ve on-
ları «tasada ve kıvançta» birleştirmeye,
ortak bir DEMOKRATİK İKTİDAR prog-
ramı etrafında kenetleme öncelikle ça-
şır.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, emper-
yalizmin ve yerli ortaklığının nüfuzu al-
tındaki anti-demokratik iktidarlar yerine
halkın özgürlüğüne ve üstünlüğüne day-
anan en demokratik idare mekanizmasına
ulaşılacağı, ağır sanayi temelinde dayanan
ekonomik seferberliğin gerçekleştirileceği
böylece gerçek özgürlük ve kalkınmanın
sağlanacağı DEMOKRATİK İKTİDAR i-
çin anayasa yoluyla mücadele eder.

PROGRAM

Partimiz, gerçek bağımsızlığın ancak ve sadece, uluslararası ve yerli anti-demokratik sömürücü güçlere karşı işçi sınıfının bağımsız politikasıyla mümkün olduğunu temel prensip kabul eder.

Toplumdaki tüm üretici güçleri geliştirecek bir kalkınmayı gerçekleştirmek ve her türlü sömürü ve tahakküme son vermek için, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, Anayasanın tanıdığı haklardan yararlanarak aşağıdaki programını gerçekleştirmek üzere yılmadan mücadele edecektir. Bu mücadelesinde partimize başta işçi sınıfımız olmak üzere tüm emekçi halkımızın yarım yüzyılı aşan bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesi mirasının deney ve ışığı bilimin rehberliğinde yol gösterecektir.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (TSİP) emekçi sınıfları siyasi ve ekonomik kararlarda söz ve yetki sahibi kılmak, azınlık sömürü ve tahakkümüne son vermek için şu atılımları gerçekleştirmeyi amaç bilir:

Ekonominin bütün alanlarını çalışan sınıflar lehine köklü dönüşümlere uğratmak, ulusal zenginlikler üzerinde teşkilatlı emekçi halkın kontrolünü ve toplumsal üretimin, emek ölçü alınarak, emekçi halk lehine adil dağılımını sağlamak, ekonomik kararlarda tüm çalışan sınıfları ve tabakaları söz sahibi yapmak için Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, üretici güçlerin gelişmesini engelleyen üretim ilişkilerini Anayasa doğrultusunda *kamulaştırmalarla* değiştirmeyi ve *merkezi planlama* ile üretici güçlerin serpilip gelişmesini sağlayarak ekonomiyi sağlıklı bir yapıya doğru yönlendirmeyi amaçlar.

A — KAMULAŞTIRMALAR

Sömürü mekanizmasının ve bunun sonuçları olan ekonomik ve siyasal baskının ortadan kalkmasının ve gerçek kalkınma hamlesinin ilk adımı emperyalizmin ve yerli ortaklarının halkımız üzerindeki Anayasa ve mevcut kanunlara da aykırı olan zülmre tahakkümünün kalkmasıdır. Kamulaştırmalar bu amaca yönelik olacak, emperyalizmin denetimindeki yabancı ser-

maye ve finans oligarşisinin kontrolündeki ulusal ekonomimizin kilit taşı olan büyük üretim ve değişim birimleri, finans kurumları ilk adımda kamulaştırılacaktır. Yani:

— Büyük tekelci sanayi ve tarım işletmeleri,

— Dış ticaret,

— Bankacılık ve Sigortacılık,

— Doğal kaynaklar, madenler, petrol, ve diğer enerji kaynakları.

— Sömürücüler tarafından gizli veya açık biçimde gaspedilmiş topraklar, ormanlar ve meralar,

— Tüm sahiller ve şehir toprakları kamulaştırılacaktır.

Kamulaştırmalar, alt yapıda bazı üretim ilişkilerinin değişmesiyle oligarşinin sömürücü azınlık tahakkümünü ortadan kaldırırken, orta ve küçük mülkiyet ekonomisinin bütün kesimlerinde yaşamaya devam edecek ve KARMA EKONOMİ düzeni içinde «Özel sektör» olarak yerini alacaktır. Özel sektörün verimliliğinin artmasına ve ulusal ekonomiye hizmet eder yönde gelişmesine merkezi plan çerçevesinde çalışılacaktır. Böylece kamu sektörünün büyük ağırlıkta olduğu bir *karma ekonomi* düzeni kurulacaktır.

B — MERKEZİ PLANLAMA

Güntümüz Türkiye'sinde, kalkınmayı engelleyen başlıca aksaklık ve eksiklikler şunlardır:

— Ekonomimiz, teknolojiden hammaddeye, plan ve projeden üretim araçları üreten makinaya kadar emperyalist mihraklara bağımlıdır. Bu bağımlılığın sonucu olarak, gelişme imkânları da emperyalizmin emir ve kararları ile sınırlı olup üretici güçlerin gelişmesi engellenmektedir.

— Ağır sanayi yeterince kurulamamıştır ve bu düzende kurulamaz. Ağır sanayi öncelik kazanmadıkça, gerçek ve bağımsız bir sanayileşmeden söz edilemez. Ağır sanayi ve üretim araçları üreten sanayi ileri ve bağımsız sanayinin temelidir.

— Bütün ekonomik büyüme propa-

gandalarına ve bunlara destek yapılan istatistiklere rağmen gelişen sadece montaj sanayi ve lüks tüketim maddelerine dönük imalat sanayidir. Özel sektörün daha kârlı bulduğu ve emperyalizmin istekleri doğrultusundaki bu sanayi zaten dar olan yatırım kaynaklarının heba olmasına yol açmaktadır.

— Emperyalizme bağımlı ve prekaptalizme kaynaşmış bir kapitalist yapının sonucu olarak fonlar lüks tüketim malları imalatına ayrılarak israf edilmektedir. Ayrıca oy kaygısı, kişi kayırma, rüşvet v.b. yollarıyla acil gerekliliği olmayan yatırımlara kaynak ayrılmaktadır. Öte yandan laçka işleyen mekanizmanın ve emperyalist nüfuzun etkisiyle devletin yaptığı baraj, santral, yol, büyük inşaat v.b. «enfrastrüktür» yatırımlar yıllarca tamamlanamakta ve bu sürede fonlar atıl kalmaktadır.

— Güdük ve bağımlı sanayileşmenin, yatırımsızlığın, genel ekonomik hastalıkların kaçınılmaz sonucu olan enflasyon ve pahalılık yıldan yıla artmakta, gerçek bir sosyal afet halini almaktadır.

— Yatırımsızlık ve çarpık sanayileşme işsizliği bir çığ gibi büyütmekte, en değerli varlığımız ve kalkınmanın ilk şartlarından biri olan işgücümüzün önemli bir bölümü yabancı ülkelere ihraç edilen bir meta haline gelmektedir.

— Sanayileşmenin ve kalkınmanın tamamlayıcısı olması gereken tarım geri, dağılmak ve verimsiz bir yapı göstermekte, tarım alanından istenen verim sağlanamadığından, tarımdan sanayie kaymak aktarılması mümkün olamamakta yada köylülüğün büyük bir bölümünün aşırı sömürülmesi ve yoksullaşması ile mümkün olabilmektedir. Tarımın düşük verimi yurt içi tarımsal ürün ihtiyacının karşılanamamasına yol açmaktadır.

Ekonomimizin kalkınma yönünde yeniden düzenlenmesi için bütün alanlarda kaynak israfına ve keyfi yatırımlara son verilmesi, üretimin rasyonelleştirilmesi, yatırımların hızlandırılması, lüks tüketimden kısıntı ile ağır sanayie geçilmesi, tarımın gerilikten ve dağınlıktan kurtarılması şarttır.

Böylece yatırımsızlığın yol açtığı işsizlik önlenerek, sağlanan kaynaklar ağır sanayie kaydırılarak ağır sanayie geçilecek, bağımlı sözde sanayileşmenin yerini gerçek ihtiyaçlara yönelik sanayi alabilecektir, yatırımsızlığın, bağımlı kapitalist düzenin ayrılmaz bir parçası olan pahalılık, bir yandan köklü ekonomik atılımlar, öte yandan da ücret ve fiyat dengesinin emekçi yığınlar lehine ayarlanması ile yenilecektir.

Bütün bunlar nasıl gerçekleştirilebilir?

Bu zorunlu atılımların başarılı şekilde gerçekleşmesi ancak merkezi plan uygulaması ile mümkündür.

Merkezi planlama bütün araçları kullanarak süratli kalkınmanın gerçekleştirilip, ekonomi çarkının emekçi kitleler lehine dönmesi için ekonominin tüm alanlarında üretim ve tüketim hedeflerini ve bu hedeflerin içinde gerçekleştirileceği şartları tesbit eder. Merkezi planlama örgütlü ekonomik alandaki en üst kuruluş olarak görev yapacaktır. Planın hazırlanması ve uygulanması sırasında, merkezi plan örgütü bölge temsilcilikleri ile ilgili Bakanlıklar emekçi halkın temsilcileri ile sıkı işbirliği halinde çalışacaktır.

Böyle bir örgütün her an karşı karşıya bulunduğu bürokratik engeller ve ağır işleyiş tehlikesini en alt düzeye indirmek için:

1 — Emekçi kitlelerin temsilcilerinin hazırlık ve uygulamalara doğrudan katılmaları,

2 — Sorumluluk yanında geniş yetkilerinde verilmesi, planlamada çalışacak olanların en bilinçli uzmanlar arasından seçilmesi,

3 — Her uygulama için had zaman sınırları konulması yoluna gidilecektir. Halk planın gerçek sahibi kılınacak, giderek uygulama içinde bu durum emekçi yığınlarca da kavranacağından planlama halkın ortak gücü ve eylemiyle bir kalkınma atılımı, ve heyecanına dönüşecektir.

— Böylece yurt içindeki sosyal emek tümüyle seferber edileceği gibi yurt dışına emek ve beyin göçü önlenerek, dışarıdaki kol ve kafa emekçilerimiz için geniş alanlar açılacaktır.

Bölgesel Gelişme Farkları

Ülkemizdeki çeşitli bölgesel gelişme farkları göz önünde bulundurulduğunda en elverişsiz şartlarda yaşayan halk kesimi Doğu Anadolu'da yaşayan yurttaşlarımızdır.

Partimiz Doğu Anadolu'da yaşayan insanlarımızın kalkınmasını, ileri yaşama standardına ulaşmasını, tüm halkımızın kalkınma ve yükselme çabalarının bir parçası olarak görür. Bu kalkınmanın, ancak tüm halkımızın özgürleşmesi ile, demokrasiye sahip çıkıp sömürden kurtulmasıyla mümkün olacağını savunur. Doğu Anadolu'daki veya geri kalmış diğer bölgelerdeki yurttaşlarımızın kaderinin tüm halkımızın kaderinden ayrı tutulamayacağına inanan partimiz demokratik halk gelişiminin bölgecilik yoluyla bölünmesine ve zaafa uğratılmasına, emekçiler arasına ayrılık sokulmasına karşıdır. Bu bakımdan egemen güçlerin, yurttaşlar arasında bölgesel fark gözetme ve Doğu'yu ihmal ederek bölücülük yapma politikasına karşı mücadele etmek partimizin görevleri arasında dır.

Partimiz ekonomik ve demokratik her türlü seferberliğin, bölge farkı gözetmeden en demokratik tarzda, yani bir avuç azınlığın değil tüm halk çoğunluğunun oylarıyla gerçekleşmesini demokrasinin önde gelen şartlarından biri olarak görür. Partimiz bölgesel gelişme farklarının çözümünü işçi sınıfımızın, yosul köylülerimizin, tüm emekçi yurttaşlarımızın ekonomik ve politik bir bütün olarak özgürleşmesinde arar.

Bölgesel gelişme farklarının getirdiği bölgesel geçinme ve yatırım farklarının başta işçi sınıfımız yoksul köylü üretmenlerinin, memur, esnaf aydın emekçi halkımızın hazırlayıp güdümüne katılacağı bölgesel yatırım ve bölgesel geçim endeksleri ile giderilmesine başlanacak.

Merkezi planlamanın genel çerçevesini çizdiği, kamulaştırmaların zümre tahakkümünü ortadan kaldırarak temel atılımları kolaylaştırdığı bu ekonomi düzeni içinde ekonominin çeşitli sektörlerinde

gerçekleştirilecek ilk önemli adımlar şöyle özetlenebilir:

I — SANAYİ

Toplumların kalkınma seviyelerinin en önemli kriterlerinden biri sanayileşme seviyesidir. Kalkınma seviyesi toplam ekonomide içinde sanayinin payına göre tesbit edilir. Sanayi tüm üretim alanları içinde en verimli olanıdır. Teknik üretici gücü en fazla sanayide gelişmiştir ve emek gücünün verimliliği en yüksek seviyeye sanayide ulaşır.

Kalkınmanın bilimsel açıklamasını, üretici güçlerin gelişmesinin sağlanması olarak gören Partimiz, üretici güçlerin en gelişkin ve gelişmeye açık olduğu sanayi, ekonomimizin yeniden kuruluşunun lokomotifleri olarak almayı, yine bilimin vazgeçilmez bir icabı sayar. Merkezi planlamanın gerek ve hedeflerine göre yeniden ele alınacak olan sanayimiz, sanayie yapılan yatırımların hızla artması sonucunda, bugün işsiz ve yarı işsiz durumda olan kitlelerin istihdamını mümkün kılarak, hem atıl emek gücünün değerlendirilip, yaratılan toplumsal değerlerin sıçramalı büyümesini sağlayacak, hem de toplumsal hasatlıklarımızın en büyüğü olan işsizlik ortadan kalkmış olacaktır.

Bugün pekçok kimse ülkemizin «hızla» sanayileşmekte olduğunu düşünmektedir. Tek başına alındığında doğru gibi görünene böyle bir varsayım gerçekte halkımızı uyutmaktan başka bir amaç gütmektedir. Bu genel anlamda, günümüzde sanayileşmeyen toplum kalmamıştır. Ülkemizin sanayileşme hızı ise, örneğin komşularımızın sanayileşme hızı ile karşılaştırılırsa hepsinden geri ve acınacak durumda olduğumuz hemen görülür. İkinci olarak, yapılan pekçok araştırma sanayimizin nitel yapısının ne kadar geri olduğunu göstermiştir. Sanayimizde kullanılan teknolojinin büyük bir bölümü çağdaşdır. Üçüncü önemli faktör, sanayimizin bağımlılığıdır. Sanayimizin montajcı yapısı emekçi halkımızın yedisinden yetmişine bildiği bir gerçektir. Sanayimiz ağır sanayie, temel yatırım malları sanayiine yani fabrikalar yapan fabrikalara göre değil,

rek, merkezi plan uyarınca uygulanacaktır.

— Yabancı sermayenin ve yerli ortaklarının kontrolündeki enerji üniteleri ve enerji üretiminde kullanılan doğal kaynaklar kamulaştırılacak, buralardaki üretim de diğer üretim birimlerinde olduğu gibi işçi komitelerinin denetiminde bulunacaktır.

Yeraltı

Zenginlikleri

Madenler ve tüm yeraltı zenginlikleri, bir ülkenin gelişmesinde ve sanayileşmesinde önemli rol oynarlar. Ülkemiz petrol ve boraks gibi stratejik önemli madenler de dahil olmak üzere yeraltı zenginlikleri bakımından elverişli bir yapıdadır.

Programımızın kamulaştırmalar bölümünde, öncelikle değinildiği gibi yabancı sermayenin yeraltı kaynaklarımız üzerindeki imtiyazı, kontrolü yada işletmesi, Partimiz iktidara geldiğinde hemen kaldırılacaktır. Ayrıca özel sermayenin mülkiyetindeki yada imtiyazındaki bütün doğal kaynaklar hemen kamulaştırılacak, istihrafta en modern teknolojinin ikamesine gidilecek ve işçi temsilcilerinin üretimi her yönüyle denetlemeleri sağlanacaktır.

Madenlerimizin ve yeraltı kaynaklarımızın dörtte üçü bu gün bile devlet kontrolindedir. Ancak devlet kontrolünde olsa bile, devletçilik bugün için egemen sömürücü güçlerin lehine işlediğinden, TSİF iktidarında devlet elinde bulunan bütün yeraltı kaynaklarının yönetimi ve teknolojisini, merkezi plan gereğince baştan aşağı elden geçirilecek ve gerekli düzeltmeler yapılacaktır.

Sanayinin tüm alanlarında teknoloji üretmemekten ve geliştirememekten doğan teknoloji ithali ve teknolojik bağımlılığın önüne kademeli bir şekilde de olsa geçilecektir.

İnşaat

Sanayileşme sürecinde inşaat yatırımları her zaman önemli bir paya sahip olacaktır. Sanayinin ve sanayileşmenin madde göstergelerinden biri de ülkenin her ya-

nını kaplayan inşaat faaliyetleridir. Ülke ekonomisinin sağlam temeller üzerinde kurulup işleyebilmesi için, kara ve demir yolları, limanlar, hava alanları, barajlar, sulama tesisleri, santralleri, yüksek gerilim hatları, petrol ve gaz boruları v.b.'den meydana gelen alt yapı yatırımlarının büyük boyutlara varması gerekir. Emekçi halkın sağlıklı bir hayata kavuşabilmesi de lüks konut inşaatının son bulup, sosyal konut probleminin hızla ve planlı bir şekilde çözüme götürülmesiyle mümkündür.

TSİP'nin inşaat politikası, merkezi plandaki bütün sektörlerle organik bir bağ içinde ve hedeflerdeki önceliklere uygun olarak, alt yapı tesisleri, fabrikalar ve sosyal konut inşaatını uyumlaştırmak olacaktır.

Ulaştırma

Bu gün ülkemizdeki ulaştırma, (nakliye ve haberleşme) işlerinin bir bölümü, iktisadi devlet teşekkülü veya devletin iş-tiraki olan şirketler halinde devletin kontrolindedir. Bu gibi ulaştırma işletmelerinde, benzeri sanayi birimlerinde öngörülen uygulama şekilleri, plân hedefleri dahilinde aynen uygulanacaktır.

Finans oligarşisinin kontrolündeki ulaştırma kurumları, kamulaştırmayı izleyerek, merkezi plâna göre yeniden düzenlenecek, deniz veya karayolu ulaştırmacılığında bu gibi işletmeler her kolda tek bir işletme olarak birleştirilecek, bunların yönetiminde işçi komiteleri denetim yetkisine sahip olacaklardır.

Finans oligarşisinin kontrolü dışındaki özel ulaştırma birimleri çok sayıda, küçük ve dağınık olduklarından, birleşmeleri ve kooperatif işletmeler haline gelerek plân gerekleri içinde çalışmalarını teşvik edilecek, şehir karayolu terminallerindeki komisyonculuk sistemi kaldırılarak, mahalli yönetimlerin denetimi sağlanacaktır. TSİP'nin ulaştırma politikası, petrole bağımlı karayolu taşımacılığını geliştirmek için kasıtlı olarak ihmal edilmiş olan demiryolu taşımacılığına gereken önemi vermeyi öngörür. Taşımada esas yük, çok daha rantabl olduğu bilimsel verilerle ka-

nitlanmış olan elektrik enerjisiyle donatılmış demiryolu nakliyeciliğine verilecektir.

Bugün ülkemizin, ihracat ve ithalatının büyük bir bölümünün yapıldığı deniz taşımacılığında, ülkemiz deniz ticaret filosunun payı çok düşüktür ve gemilerimiz hem nicel hem de nitel bakımdan yetersizdir. TSİP, plân hedefleri dahilinde, kısa sürede deniz yolundan yapılan toplam ithalat ve ihracatımızın en az yarısını, optimal tonaj ve tiplerden oluşmuş bir ulusal ticaret filosu ile yerine getirmeyi, ulaştırma politikasının önde gelen amaçlarından biri saymaktadır.

MALİ KURUMLAR (FİNANS KAYNAKLARI)

Ülkemizde sanayi sermayesi ve banka sermayesi bir bütün olarak kaynaşmış olduğundan, tekeli yapıya son verecek her kamulaştırma işlemi bu sanayi birimlerinin varlığının ve yaşamasının başlıca nedeni olan finans kapitalin, finans kanadının da direnciyle karşılaşacak ve sanayi kuruluşlarının kamulaştırılması mali kurumların kamulaştırılmasıyla başbaşa gidecektir.

Kamulaştırılacak mali kuruluşlar, başlıca bankalar ve sigorta şirketleridir. TSİP iktidara geçtiğinde bankalar ve sigortalar tümüyle kamulaştırılacak, karmaşık kredi mekanizması basitleştirilecek, merkezi planın öngördüğü az sayıda kamu kuruluşunda toplanacak, emekçilerin tasarruflarını değerlendirecek bir merkezi teşkilat kurulacak, kredi mekanizması merkezi planın gereklerine göre harekete geçirilerek, yönetimini Maliye Bakanlığı yapacaktır.

TİCARET

İster yabancı, ister yerli sermayenin kontrolünde olsun, dış ticaret tümüyle kamulaştırılacak ve TSİP'nin koyduğu esaslar dahilinde devletçe teşkil edilen bir dış ticaret kurumu tarafından ve devletin kontrolü altında yürütülecektir. İhracat ve ithalat mallarının nitelik ve nicelikleri

plan hedeflerine uygun olarak tesbit edilecek, fiyatların tesbitinde bağımlılık ilişkileri değil, eşit şartlarla karşılıklı anlaşma ilkesi esas alınacaktır. Tarım ürünleri ihracatında üretici örgütlerinin denetimi sağlanacaktır.

İç tiracette devletin doğrudan müdahalesi, taban fiyatlar, teşvik alımları ve krediler yoluyla üretici ile tüketici arasındaki aracının nüfuzu ve giderek varlığı ortadan kalkacak, tüketim ekonomisinin sürdürülmesine yönelik rekâlmelik gibi gereksiz bir işgücü ve kaynak israfı önlenecek, halkımızın gerçek ihtiyaçlarına cevap veren sağlıklı bir tüketim politikası izlenecektir.

KALKINMANIN FİNANSMANI

TSİP'nin öngördüğü kalkınmanın temel ilkesi olan bağımsızlığın sağlanması için ilk adımda ülkemizdeki yabancı sermayenin ve iştiraklerinin tümü kamulaştırılacaktır. Diğer kamulaştırmalardan sonra eldeki finansman imkânlarına ve plân önceliklerine göre süratle yatırımlara başlanacaktır.

Başlangıçta yatırımın finansmanı için güçlükler doğabilir, Büyük bir ihtimalle devralınan ekonomi çökmüş ve iflas etmiş olacaktır. İlk finansmanlar için kamulaştırılmış merkezi kredi sisteminden yararlanılacaktır. Ayrıca ülkemizi bağımlı kılmayacak, ödemede en fazla kolaylık gösterecek yabancı ülke kredilerinden yararlanılacaktır. Ekonominin temelleri sağlamca kurulup güçlenmeden yabancı sermaye yatırımlarına hiç bir şekilde kapı açılmayacaktır.

İlk finansman kaynaklarından biri de yurtdışında çalışan işçilerimizin gönderecekleri dövizler olacaktır. Bu işyerlerimizin tümüyle yurda dönüş şartları yaratılana kadar —ki bu süre çok kısa olacaktır— yabancı bankalardaki tasarruflarını yurda çekebilmek amacıyla, bir yurtdışındaki İşçi Tasarrufları Bankası kurulacak, bu bankada biriken fonlar, yurtdışındaki işçilerimizin yurda döndükleri zaman iş sahibi olmaları ve sosyal güvenliklerinin sağ-

lanması amacıyla, Plân dahilinde gerekli yatırımlara aktarılacaktır.

Güçlük sadece ilk finansmanın sağlanmasında ortaya çıkacaktır. Başlangıçta, işsiz ve gizli işsizlerden oluşan atıl işgücünün seferber edilmesi için gerekli işyerleri yetersiz kalacaktır. Ancak, lüks tüketimin önlenip, bu malları üreten birimlerin yeni üretim alanlarına kaymasıyla ve başlangıçta tam verimlilikle olmasa bile, toplam işgücünün harekete geçirilmesiyle, üretim kısa sürede sıçrama gösterecek, yaratılan toplam değer içinden büyük miktarların yeniden yatırımlara dönüldürülmesi, ileri teknolojinin kurulması mümkün olacaktır.

Öteyandan büyük ve gereksiz harcamalar getiren pahalı devlet mekanizmasının yerine, lüks harcamaları asgariye inmiş ucuz devlet geçirilecek, devletin işlemleri v.b. yoluyla yeni zenginler yaratması önlenecektir.

Dolaylı vergilerin tümü kaldırılacak, buna karşılık gittikçe artan vergi oranları uygulanacak ve zengin köylüden vergi alınacaktır.

Asgari geçim indirimi yükseltilecek, ücretlilerin vergi yükü hafifletilecek ve servetlerin vergilendirilmesi yoluna gidilecektir.

II — TARIM

Günümüzde tarım sorunu, sanayiden bağımsız ve sanayi çözümü dışında düşünülemez. Tarım, köy ve köylü sorununun gerçek ve nihai çözümü sanayileşmeye bağlıdır.

Bugünkü yapısıyla tarımımız geridir. Tarımsal üretim dağınık ve verimsizdir. Toprak bir yandan küçük bir azınlığın elinde büyük oranlarda tekelleşmişken, öte yandan verimsiz küçük işletmeler yaygındır. Tarımda kapitalist mülkiyet ilişkileri yanında özellikle bazı bölgelerde ağalık kalıntı halinde yaşamaktadır. Bu prekapitalist sömürü, özellikle küçük üreticinin ağırlığını duyduğu tefeci - bezirgân sömürüsüyle de perçinlenmektedir. Düzensiz ve sömürücü güçler lehine işleyen bir kredi politikası, toprak dağılımındaki a-

sırı adaletsizlik, hızlı mülksüzleşme, yetersiz ve verimsiz küçük işletmelerin yaygınlığı, ileri teknolojinin eksikliği tarıma damgasını vurmuştur. Bütün bu faktörlerin yol açtığı açık işsizlik, kendisini şehirlere göç veya yabancı ülkelere çalışmaya gitme şeklinde gösterirken, verim düşüklüğü ve yoksulluk da işsizliğin somut belirtisi olmaktadır.

Tarım kesiminde büyük kapitalist işletmelerde çalışan tarım işçileri, ülkemizdeki kapitalist sömürünün en ağırının pençesinde bulunurken, büyük ağa topraklarında çalışan yarıcı, ortakçı, maraba v.b. durumundaki topraksız köylüler ağır bir prekapitalist sömürü altındadırlar. Bunun dışında aztopraklı köylüler ve küçük köylü tefeci - bezirgân sömürüsünü en ağır şekilde sırtlarında duyarken, mevsimlik işçilik yoluyla kapitalist sömürüye de maruz bulunmaktadır.

Köylülük sorununun çözümü, bir yandan tarımda verimi arttıracak ileri tarım teknolojisi kullanan büyük işletmelerin güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması, öte yandan tarımsal mülkiyetin ve gelirin adil dağılımının sağlanması yönünde olacaktır.

Amaç, tutucu, verimsiz küçük mülkiyeti geliştirmeye çalışmak değil, bir yandan ekonomik ve siyasi sömürü ve tahakkümün son verip kırlarda demokrasinin gelişmesi için gerekli ortamın sağlanması, bir yandan da tarımın toplam veriminin artırılmasıdır.

Toprak programının bölümleri şunlardır:

— Topraksız ve aztopraklı köylüye toprak dağıtımı.

— Kamulaştırılmış çiftlikler,

— Kooperatifleşme,

— İleri tarım teknolojisi getiren tarım reformu,

— Kredi, destek, teşvik, taban fiyat politikasının ayarlanması,

Tarım programımızın bu maddeleri gerçekleştirildiğinde topraksız köylü toprağa kavuşturulacak ağa baskısından kurtarılmış, az topraklı köylüye geçimine yeterli toprak verilmiş, tarım işçilerinin kamulaştırılan çiftliklerde üretime olduğu ka-

dar yönetime de katılarak en iyi koşullarda çalışmaları sağlanmış, küçük topraklar üzerindeki aile tarımı daha verimli çalışan ileri teknoloji büyük işletmelere özendirilip, kooperatifleşme yaygınlaştırılmış tarımda verim artırılmış, küçük üretimin kredi, destek, teşvik b.v. politikasıyla tefeci bezirgân soygunundan ve yoksulluktan kurtulması sağlanmış olacaktır.

Toprak Dağıtımı

Anasaya hükümleri dahilinde gerçekleştirilecek toprak dağıtımı için özel bir bakanlık kurulacak, dağıtım merkezi planın hedefleri doğrultusunda olacaktır. Toprak dağıtım komitelerinde uzmanların yanında mutlaka köylü komiteleri temsilcileri de yeracaktır.

Toprak dağıtımının amaçları, topraksız veya az topraklı köylüyü toprak sahibi yaparak ekonomik sömürüye ve siyasi tahakküme son vermektir.

Toprak dağıtımına tabi olacak topraklar her bölge ve her ayrı tür tarım için tarım için ayrı ayrı tesbit edilecek tavan sınırı aşan ağa toprakları, hazine toprakları ve her türlü işlenmiyen topraklardır.

Topraksız ve az topraklı köylüye dağıtılacak bu toprakların tavan sınırı her bölgede bir çiftçi ailesini geçindirecek toprak olacak ve en elverişsiz topraklarda bile 500 dönümü aşmayacaktır.

Ortakçılık, yarıcılık, ırgatlık, marabaha gibi prekapitalist bağımlılık ilişkilerinin egemen olduğu büyük toprakların dağıtımına tabi tutulmasıyla bu ilişkiler içindeki köylüler ekonomik ve siyasi bakımdan özgürleşeceklerdir.

Toprağın küçük birimler halinde bölünmesinin yolaçacağı verim düşüklüğü ve teknolojik imkânlardan yararlanma gücünün hesaba katılarak özel mülk halinde dağıtılan küçük işletme birimlerine üretim kooperatifleri şeklinde teşkilatlanması özendirme tedbirleriyle sağlanacaktır. Dağıtılan toprakların devredilmesi, satılması, ipotek edilmesi, bölünmesi mümkün olmayacak, miras yoluyla bölünmeden inti-

kali kanunlar dahilinde mümkün olabilecektir.

Kamulaştırılmış Çiftlikler

Büyük kapitalist çiftliklerde çalışan tarım işçileri, küçük toprak mülkiyetinden koptukları ve tarım işçiliğini tercih etmeye başladıkları için, bu gibi işletmelerin bölünüp dağıtılmasına ve böylece verimsiz ve geri bir tarım işletmeciliğinin canlandırılmasına gerek kalmayacaktır. Bu türden topraklar kamulaştırılacak ve üzerinde çalışan tarım işçilerinin yönetime katılmaları sağlanacaktır. Kamulaştırılan bu işletmeler aynı zamanda yeterli sayıda tarım uzmanının, tarım araç ve gerecinin bulunduğu, çevredeki işletmelere her türlü teknik ve maddi yardım sağlayan birer TARIM GELİŞTİRME MERKEZİ niteliğinde olacaktır. Devlet Üretim Çiftlikleri de aynı statüye girecek ve aynı şekilde yönetilecektir.

Yeteri kadar uzman, planlama görevlisi ve köylü temsilcisinin bulunduğu modern teknolojisile teçhiz edilmiş tarım geliştirme merkezleri, aynı zamanda tarımdaki insan potansiyelini teşvik eden, harekete geçiren, küçük üreticiye toplu üretimin verimliliğini ve yararını göstererek kooperatifleşme doğrultusunda özendirici rol oynayan kuruluşlar olacaktır.

Kooperatifleşme

Küçük mülkiyetin sakıncalarını ve yetersizliklerini aşmak için demokratik esaslar içinde kurulmuş kooperatifler teşvik edilecek, küçük üreticilerin bu kooperatiflere kendi arzularıyla girmeleri için özendirici tedbirler alınacaktır. Kooperatifler, bölgede nüfuzlu kişilerin, zengin köylülerin istismar konusu olmamaları, onların etkisi altına girmemeleri için köylü komiteleri tarafından yönetilecektir.

İleri Tarım Teknolojisinin Getirilmesi

En genel çizgileriyle, yukarıdaki esaslar dahilinde gerçekleştirilecek toprak dağıtımının ve kooperatifleşmenin tamamlan-

yici parçası olan tarım reformu, tarımda üretimi ve verimliliği arttıracak teknolojik gelişmeyi amaçlamaktadır. Tarım ilaçları, tohumluk, suni gübre, teknik araçlar, sulama tesisleri, uzman sağlanması tarıma modern teknolojiyi yaygın biçimde sokacak unsurlardır. Tarım Geliştirme Merkezlerinin mevcut imkân ve teknik donanımları ilk adımda daha da geliştirilecek ve tarımsal üretim, merkezi planın öngördüğü hedefler ve önceliklere göre düzenlenecektir. Tarımda üretimin ve verimin artırılması sorunu asıl küçük işletmeler ve topraksız köylüye dağıtılan topraklar için söz konusu olacaktır. Bu sorunun çözümünde, her türlü teknik imkâna ve uzmana sahip Tarım Geliştirme Merkezlerinin yardımları önemli rol oynayacaktır.

Kredi, Destek, Teşvik Taban Fiyat Politikası

Tarımda katmerli sömürüyü ortadan kaldırmamızın siyasi tahakküm ve ekonomik baskıya, prekapitalist sömürüye son vermenin yollarından biri de kredi politikasının doğru düzenlenmesinden geçmektedir. Devlet kredileri küçük bir sömürücü azınlığın tekelinden kurtarılacak, başta kooperatifler olmak üzere küçük üreticilerin ihtiyaçlarına cevap vermesi sağlanacaktır. Bugün için etkin bir kredi dağılımını ve küçük üreticinin tefecinin pençesinden kurtulmasını sağlamanın tek yolu tefeci bezirgânlık sömürü ağını aşmaktır. Bu işin gerçekleştirilmesinde kredi politikası büyük önem taşımaktadır. Tarım kredilerinin dağılımı kooperatifler ve Köylü Komitelerinin koordine çalışmalarıyla sağlanacaktır.

Kooperatifler dışında kalan bağımsız küçük üreticinin ürününün tarladayken veya taban fiyatlar ilân edilmeden tefeci bezirgânlarca kapatılması ve alivre satışlar hükümetin izleyeceği etkin destekleme alımlarıyla önlenecektir.

Köylünün ürünün değerlendirilmesinde önemli bir yer tutan taban fiyat politikası, küçük köylüyü ve kooperatifçileri korumayı hedefleyen bir yapıya kavuşturulacaktır. Küçük üreticinin pazarladığı

ürünlere yüksek taban fiyat verilirken büyük toprak sahiplerinin fazla miktarda ürettikleri, küçük üreticinin pazara çıkaramadığı tarım ürünlerine düşük taban fiyatı uygulanacaktır.

Tarım programının bürokratik engeller aşılarak gerçekleştirilmesi ve halkın kendi kaderinin gerçek hakimi olabilmesi için planlama yetkililerinin, uzmanların memurların yanında köylü komiteleri temsilcileri de mutlaka yer alacaklar ve üretim birimlerinin yönetiminde alınacak kararlarda toprak dağıtımı gibi temel konularda söz sahibi olacaklardır. Tarım kesimindeki dönüşümler pilot bölgelerde değil aynı zamanda her yerde birden başlayacak ve her adım için belli bir süre konacaktır. Tarımsal dönüşümlerin gerçekleştirilmesinde teşvik unsuru, örnekten yararlanılma bilgi verme, sabırlı çalışma büyük önem taşıyacaktır. Ve her şeyden önce halka onun yaratıcılığın inanılacak kolektif aksiyon gücünün harekete geçmesi için her türlü şart ve imkân sağlanacaktır.

ÖZGÜRLÜK VE DEMOKRASİ

Özgürlüğün ve demokrasinin hedefi emekçi kitleler teminatı ise örgütlenme ve serbest seçimdir. Siyasi özgürlük ekonomik özgürlükten ayrı tutulamaz. TSİP, emekçi kitlelerin özgürlüğünün ancak demokrasi ile ve demokrasi içinde gerçekleşeceğini, demokratik hak ve özgürlüklerle tamamlanmamış ekonomik atılımların başarıya ulaşamayacağını temel bir ilke olarak benimsemiştir.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi ülkemizde demokrasinin temel taşı ve gerçek savunucusu olarak kalacak, demokrasinin gelişmesi, emekçi kitlelere mal olup kökleşmesi, kurumlaşması için mücadele edecektir.

Demokrasi, TSİP programında, ekonominin vazgeçilmez tamamlayıcısı olarak yer alır.

Bir toplumda demokrasinin birbirini tamamlayan iki temel unsuru vardır:

- 1 — Örgütlenme özgürlüğü
- 2 — Düşünce, inanç, söz ve yayın öz-

gürlüğü.

Türkiye'de demokrasi ve özgürlüklerin egemen güçlerin tekelinden çıkarılması, en geniş biçimiyle, en geniş emekçi kitlelere yaygınlaştırılması için toplumdaki bütün sosyal sınıf ve tabakaların kendi ekonomik ve demokratik çıkarlarını sınırsız ve kısıtsız olarak yaymalarını ve örgütlenebilmelerini demokrasinin temel zorunluğu olarak görmekteyiz. Bu bakımdan TSİP anti - demokratik yasaların ayıklanmasına ve *demokratik bir iktidarın* öngördüğü temel hak ve özgürlüklerin toplumumuza yerleştirilmesine çalışacak ve iktidara geldiği zaman bu demokrasiyi eksiksiz ve yanlışsız olarak kurup uygulayacaktır. İktidar programımız, demokrasiyi kısıtlayan bütün engellerin serbest seçimle seçilecek Büyük Millet Meclisinin ve halk çoğunluğunun oylarıyla ayıklanmasını özgürlüğün birinci adımı olarak görür.

Örgütlenme Özgürlüğü

Demokrasinin kurumlaşmış kökleşmesinin temel şartı halkın örgütlenmesidir. Bu gün eğer bir avuç anti-demokratik sömürücü azınlık ülke içinde egemenliğini kurmuşsa, bunun nedeni bu kesimin alabildiğine örgütlü olması ve emekçi kitleleri örgütsüz bırakmasıdır. Bu yüzden bir avuç azınlık diyerek, bu *örgütlü* gücü küçümsememek gerekir. Bu alabildiğine örgütlü azınlığın karşısında özgürlüğü gerçekleştirmenin teminatı, büyük çoğunluğun alabildiğine örgütlü olmasıdır.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi iktidara gelmeden önce ve geldikten sonra halkın sonuna kadar örgütlenmesi için çalışacak, ekonomik ve politik zaferlerimizin ön şartı olarak halkın örgütlenmesini zorunlu görecektir. Bu ön şartın gerçekleşebilmesi için:

— İşçisi, köylüsü, memuru, aydını, öğrencisi ile bütün halk kesimleri ekonomik ve siyasal bakımdan, açık, meşru ve en demokratik örgütler içinde örgütlenebilmeli ve örgütlenmeyi kısıtlayan her türlü anti - demokratik yasa kaldırılmalıdır. Memurların, askerlerin siyasal faaliyet hak-

kı olmalıdır. Siyasal örgütlenmenin yolunu tıkayan bütün engeller bertaraf edilmelidir.

— İşçilerin sendikalaşma özgürlüğü eksiksiz sağlanmalı, bütün engelleyici yasalar ve uygulamalar kaldırılmalı ve sendikalaşma özgürlüğü işverenin keyfi tutumuyla sınırlanmamalıdır.

— Sendikal haklara sahip bulunmayan veya bu hakları son yıllarda ellerinden alınan kamu personelinin, memurların, öğretmenlerin, teknik elemanların sendikal hakları tüm kapsamıyla geri verilmelidir. Özel ya da resmî her türlü işyerinde sendikasıız eleman çalıştırmak yasaklanmalıdır.

— Öğrencilerin dernek kurma, siyasal partilere üye olma, ve siyasetle uğraşma hakları hiç bir kısıntıya tabi tutulmamalıdır.

— Sendikaların yanı sıra dernekler, kooperatifler ve tüm örgütlerin siyasetle uğraşmalarını önleyen yasalar ayıklanmalı ve kaldırılmalıdır.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi iktidara geldiğinde yukarıda saydığımız demokratik - siyasal haklardan henüz gerçekleşmemiş olanları, öncelikle gerçekleştirme yoluna gidecektir. Ayrıca ekonomik atılımların gerçekleşmesi, ekonomik işleyişin bürokratik mekanizmalar elinden kurtulması için emekçi kitleler gerek Büyük Millet Meclisi, gerek mahalli meclisler aracılığıyla ve kendi çoğunluk partisi kanalıyla merkezi planı yönlendirip, yönettiği gibi aynı zamanda tüm üretim faaliyetlerinde, en büyük sanayi ünitelerinden en küçük köy işletmelerine kadar bütün ekonomik birimlerde ve bunların yönetiminde bilfiil söz sahibi olacaktır. Şöyle ki:

Fabrikalarda, devletin tayin edeceği görevliler ve yöneticiler tüm işçiler tarafından seçilmiş yönetim kurullarınca denetlenecek, ekonomik ve idari kararlar bu demokratik işleyiş içinde alınacaktır. Böylece merkezi planın yukarıdan aşağıya uygulanan genel yönlendirmesi aşağıdan yukarıya işleyen demokratik denetim ile denelenecektir. Ayrıca işçiler kültürel ve idari bakımdan eğitilerek, sadece kol işçisi olmaktan çıkarılacak ve giderek işlet-

melerin bütünüyle işçilerin yönetimine geçmesi sağlanacaktır.

— Gene emekçi kitleler, üretim ve tüketim kooperatifleri içinde örgütlenecek, ülkedeki tüm kooperatifleri kucaklayacak bir kamu işletmeleri ve kooperatifler konfederasyonu kurulacak, bu konfederasyon tepeden tabana kadar, kademe kademe tü müyle demokratik seçimle oluşturulacak bir yönetim mekanizması ile işleyecektir.

— Kooperatifler halinde örgütlenen küçük toprak mülkiyetinin Kooperatifler Konfederasyonunda üst düzeyde örgütlenmesi teşvik edilecek ve kamu çiftlikleri ve benzeri tarım işletmeleriyle birlikte merkezi planlamaya bağlı olarak çalışması sağlanacaktır.

— Tarım işçileri sendikalarının, sanayi işçileri sendikaları ve örgütleri ile bir üst örgütte bir araya gelmeleri bu üst örgütün kooperatifler konfederasyonu ile kamu işletmelerinin oluşturduğu örgüte bağlanması sağlanacaktır.

Halk Örgütlenmesinin Hızlandırılması

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, iktidara geldiği zaman, tüm halk kesimlerinin son ferdine dek örgütlenebilmesi için bir örgütlenme seferberliği açacaktır. Bu seferberlik içinde bilinçli işçi, köylü aydın ve öğrencilerden oluşan halk gönüllüleri görev alacak ve büyük şehir merkezlerinden en ıssız köylere kadar bir plan dahilinde yayılacaklardır. Halk gönüllüleri örgütü, Millet Meclisi'nin seçeceği bir komite tarafından yönetilecektir. Halk gönüllüleri gittikleri bölgelerde, örgütlenmede danışman ve yardımcı görev almakla kalmayacaklar, üretime bilfiil katılacaklar, ayrıca eğitim ve kültür bölümünde belirtilecek esaslar içinde okuma yazma seferberliğinin ve bilinçlendirme faaliyetinin gönüllü neferleri olacaktır. Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, halkımızın demokratik bilincini güçlendirmek, yanlış gelenekleri kaldırmak, emekçi kitlelerin kolektif aksiyon gücünü yükseltmek, onların topluma bilinçli ve aktif katkılarını sağla-

mak, demokrasiyi sadece seçimde oy vermekten çıkarıp, bilinçli bir özgürlük haline getirmek ve iktidar üzerinde gerçekten demokratik bir denetim kurulmasını sağlamak için bu örgütlenme seferberliğini zorunlu görmektedir.

Ekonomik kalkınma seferberliği, örgütlenme ve eğitim - kültür seferberliği ile bütünleşebildiği takdirde başarıya ulaşabilecektir.

En küçük ekonomik birimden, en büyük siyasi birime kadar kendi haklarına sahip çıkabilmek, ekonomik ve demokratik ve siyasi taleplerini ilgili yerlere ulaştırabilmek, bu talepler doğrultusunda ağırlık koyabilmek için tüm halkın tepeden tırnağa kadar örgütlü olduğu bir toplum, gerçekten özgür bir toplumdur.

Merkezi planın genel idare mekanizmasının, kadroların, hükümetin, bürokratik aygıtın dolaylı ve dolaysız yoldan ortaya çıkarabileceği ağır işleyen devlet mekanizması ve bürokratik hantallığı aşmanın yolu, toplumun alabildiğine örgütlenmesinden ve iktidar üzerinde gerçekten söz ve denetim sahibi olabilmesinden geçer. Bu örgütlenmelerin gerçekleşmesiyle demokrasi çok yönlü işleyebilecek ekonominin hızlı ilerlemesi ve demokrasinin yerleşmesi sağlanabilecektir.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi bu hedeflere ulaşabilmek için öncelik taşıyan siyasal hakları şöyle özetler:

— Seçme yaşı 18, seçilme yaşı 25 olacak, memur ve askerlere de seçilme hakkı tanınacaktır.

— Senato kaldırılıp, tek meclis sistemi esas alınacaktır.

— Halkın oylarını tam olarak yansıtan bir seçim sistemi getirilecektir.

— Referandum ve plebisit gibi halk oyu başvurma yöntemleri kullanılacaktır.

— Vilayet ve belediyeler birleştirilerek, bu yöneticilerin hepsinin seçimle işbaşına gelmesi esas alınacaktır.

— Siyasi partilerin örgütlenmeleri kısıtlanmayacak, bucağ, ocak örgütleri açılacaktır.

Düşünce ve inanç Özgürlüğü

Düşünce ve inanç özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğünün kopmaz bir parçasıdır. Bir toplumda örgütlenme özgürlüğünün gerçekleşebilmesi için:

— Düşünce ve inanç suçu diye bir kavramın bulunmaması, özgürlüğü yokeden ya da sınırlayan tüm engellerin kaldırılması gerekir. Bu bakımdan TSİP iktidara geldiğinde, ceza kanunundaki düşünce ve inanç özgürlüğünü kısıtlayan ve antidemokratik rejimlerden alındığı herkesçe bilinen 141, 142, 163, 311, 312, 159 ve benzeri maddeleri derhal kaldıracaktır.

TSİP 1961 Anayasasının, referandum yapılmadan değiştirilmesini özgürlüğün ruhuna aykırı görür ve yapacağı tüm Anayasa ve önemli yasa değişikliklerini halk oyuna sunmayı ilke olarak kabul eder.

Halk oylamalarında tüm siyasi partilere ve diğer örgütlere geniş söz hakkı verilecek ve böylece kamuoyunun serbestçe oluşması için azami imkânlar yaratılacaktır. Demokrasinin garantilerinden olan halkoylaması, sadece ülke çapındaki kollarında değil, çeşitli il, ilçe ya da benzeri yerel sorunlarda da başvurulacak yöntem olacaktır. Böylece halkımızın tamamı, kendi en dar çevrelerinden başlayarak tüm ülkenin kaderini tayin eden mekanizmaya kadar her basamakta söz sahibi olabilecektir. Gerek plebisit ve referandum haklarının bulunması gerekse her kademe ve alanda seçimlerin belirleyici etken olması en geniş demokrasinin yayılmasını sağlayacaktır.

— Yargı organlarının bağımsızlığını kısıtlayıcı maddeler tamamen kaldırılacak, Anayasa Mahkemesi, Danıştay, Yargıtay, ve Yüksek Hakimler Kurulu başta olmak üzere, üst yargı erki, yürütme erkinden tamamen bağımsızlaştırılarak demokratikleştirilecek, yargıç teminatı tam anlamıyla sağlanacak, ülkenin her kademesindeki adli mekanizmayı temsil edenlere toplumdaki şerefli yerleri verilecektir.

— Yargı erkini, yürütmenin etkisinden kurtarmak için, yargı organları da seçimle oluşturulacak, hukukçular arasından se-

çilen yargıç ve savcılarının yanısıra gene halk oyuyla seçilmiş jüri sistemi getirilecektir.

— Yurttaş mahkeme kapısından, kurtarmak amacıyla seyyar mahkemeler kurulacaktır.

— Basın ve yayım üzerinden her türlü baskı derhal kaldırılacak TRT özerkliği sağlanacaktır. Gazetecilerin, küçük yayım evi sahiplerinin, çevirmen ve yazarların bir arada örgütlenme imkânları sağlanacaktır. Yayınevi sahipleri ve gazeteler merkezi olan hedefleri doğrultusunda ve planın öngördüğü biçimde teşvik tedbirlerinden yararlanacaklardır. Devlet kâğıt üzerinden kâr almayacaktır. Gazete ve yayınevlerinin eğitim ve kültür seferberliğine yardımları için imkân yaratılacaktır.

Laiklik

Laiklik din ve mezhep hürriyetlerinin kısıtlanması, dini inançların baskı altında tutulması, egemen çevrelerin aleti olarak kullanılması anlamına gelmez.

Oysa ülkemizde halkın dini inançları çok eskiden beri sömürücü azınlığın emellerine alet edilemiştir. Sömürücü azınlık sömürme imkânı bulamayınca, dini inançlar üzerindeki sömürücü ambargosu da kalkacaktır. Egemen güçlerin yaptığı gibi mezheplerden birinin yekdiğerine üstün tutulması, azınlık mezhebine karşı çoğunluk mezhebinin alet edilmesi ve halkımız arasındaki mezhep ayrılıklarının politik ve dolayısıyla ekonomik amaçlarla körüklenmesi, emekçiler arasına nifak sokulması gibi sömürücüye hizmet eden bölücülüğe son verilecektir.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi hiç bir din ve mezhep, dil ve ırk farkı gözetmeksizin, tüm yurttaşlarımızın inançlarını ve özgürlüklerini demokrasinin gereği sayar.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, hangi dinden ve mezhepten hangi dil ve ırktan olursa olsun tüm halkımızı yeni toplum kurulmasının gerektirdiği fedakârlıklarda ve yeni toplumun getireceği mutluluklarda ortak görmek için ve amaç birliğine ulaştırmak için mücadele edecektir.

Toplumdaki çeşitli kesimlerin hak ve özgürlüklerinin geliştirilmesinin yanısıra,

kişilerin hak ve özgürlükleri de teminat altına alınacaktır. Suçu ne olursa olsun, herkes tabii hakimi önünde yargılanacaktır. Ölüm cezası kaldırılacaktır. Bir sanık kendi seçeceği bir avukat olmadan ve bir yargıç bulunmadan hiç bir şekilde, hiç bir kimse tarafından sorguya çekilmeyecektir. Sanığın suçu ne olursa olsun, sorgulamada hiç bir şekilde baskı ve işkence uygulanmayacaktır. Sorgularda baskı yoluna başvuranlar meslekten tardedilecek, bağimsız mahkemelerde sanık olarak yargılanacaklardır. Sorgulamada işkence yapmanın suçu subuta erdiği takdirde o kişi hakkında yasalardaki en yüksek ceza uygulanacaktır.

Ceza ve infaz sistemi çağdaş insançılığın gerektirdiği biçimde ıslah edilecek, cezaevleri birer yapıcı, yaratıcı ve üretici kültür kurumları haline getirilecek. suçlunun cezalandırılması değil ıslah edilmesi ve topluma kazandırılması esas amaç olarak alınacaktır. Söz konusu suçlular, demokratik rejime karşı komploya kalkışmış açık halk düşmanları bile olsalar, onların toplumdan itilmesine değil tersine kazanılmasına çalışılacaktır.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, insanın bilinçli yaratıcı ve devrimci gücünün seferber edilmesini zorunlu görür. Halkın inandığı, katılmadığı, bilinçli ve gönüllü çabaların varolmadığı hiç bir toplumun atılım yapmasına, gerçekten kalkınmasına imkân yoktur. Halkın ancak kendi ka derine gerçekten kendisi hükmettiği zaman ve bunun inancına vardığı, demokrasiyi içinde duyduğu zaman, taşıdığı sorumluluğun da bilincine varacaktır. Ve ancak bu şekilde, insanın kolektif aksiyon gücü yaratıcı olarak toplumu etkileyebilecektir.

ANTI - EMPERYALİST DİŞ POLİTİKA

Türkiye Sosyalist İşçi Partisinin dış politika ilkesi tam BAĞIMSIZLIKTIR. Bunun için NATO, SENTO, AET ve benzeri anlaşma ve birliklerden çıkmak, ülkemizi yabancı üslerden ve bağimsızlığı mıza aykırı karşılıklı anlaşmalardan kurtarmak gerekir. Bugün nice ikili anlaş-

ma Meclis'ten bile geçirilmeden imzalanmış durumdadır. Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, bu bağimlıkların kaldırılması için, kuruluşundan itibaren sonuna dek mücadele edecek ve iktidara geldiğinde bağimsızlığı zedeleyici bu türden tüm anlaşmaları sona erdirecektir.

TSİP, emperyalizmin uydusu olmaksızın çıkıp bağimsız ülkeler arasına katılmayı savunur. TSİP, emperyalizme karşı verilen bütün bağimsızlık mücadelelerini destekler. İçerdeki sömür ve tahakküm çevreleri, kendi çıkarlarının devamı için emperyalizmin yurdumuzdaki sultanını sürdürmesine hizmet ettiklerinden ve emperyalizmin dünya stratejisini uyguladıklarından, demokratik mücadelenin her aşımında emperyalizmin yoğun baskısını karşısızımızda bulacağımızdan şüphe yoktur. Emperyalizm demokratik gelişmelere engel olmak için, pek çok az gelişmiş ülkede faşist rejimler ve uygulamalar teşğâhlamaya çalışır. Bu bakımdan emperyalizme karşı mücadele demokrasi için mücadeleden ayrı tutulamaz. Halkımız azınlık egemenliğine ve sömürüsüne dur dediği, bağimsızlığına kavuştuğu zaman da emperyalist ve faşist komplolar sona ermeyecek, aksine daha da artacaktır. TSİP ülkemiz tam bağimsızlığına kavuştuktan sonra da emperyalist mücadelenin bitme yeceğinin bilincindedir. Bu bakımdan TSİP, iç sömürücü güçlerin uluslararası kapitalizmle olan sıkı bağlarını daima göstermek ve bu tehlikeye karşı halkımızı uyanık tutmakla yükümlüdür. Emperyalizmin ülkemizdeki her türlü oyununu ekonomik ve politik bağımı ve baskısını, gizli ve açık örgütleriyle kurduğu sultayı halkımızın en geniş kesimlerinin mutlaka öğrenmesi gerekir.

TSİP, emperyalizmin ülkemizdeki ekonomik, politik ve askeri üstünlüğünün yansıması, kültür ve eğitim alanındaki faahyetini ve beyin yıkamasını da önlemek, iktidara geldikten sonra ve gelmeden bu etkilere karşı mücadele etmek görevini yüklenir. TSİP emperyalistler arası ilişkilerden, halkımızın bağimsızlık yolunda yararlanmasını gereklilik kabul eder, ancak emperyalist burjuvazinin bir kısmı-

nı diğerine tercih etmeyi şiddetle reddeder ve bu türden tutumları emperyalizme uzlaşmacılık sayar.

GENÇLİK

Gençlik, şüphesiz ki öğrenci gençlikte sınırlı değildir. Ancak çalışan gençlik kesimlerin kendi üretim alanlarına göre men sup oldukları sınıf ve tabakanın sorunlarıyla karşı karşıyadırlar. Buna karşılık fiilen üretim içinde olmayan öğrenci gençlik farklı sorunlar ve özellikler taşımaktadır.

Toplumumuzun ve halkımızın temel taşlarından biri olan öğrenci gençlik, dinamik bir demokratik ve antiemperyalist güçtür.

TSİP bu gücün halk hizmetinde daha verimli ve etkili olabilmesi için gençliğin örgütlenmesini önemli demokratik görevleri arasında sayar.

Türkiye Sosyalist İşçi Parti, gençliğin demokratik örgütlenmesi için tüm anti demokratik engelleri karşı mücadele edecektir. Halkını seven, yurduna ve yurdunun bağımsızlığına sıkı sıkıya bağlı gençlerimiz, ülke sorunlarına kavramış ve demokrasiye sahip çıkmış bir kitledir. Bu nitelikleri yüzünden sömürücü güçler gençlik düşmanlıklar ve gençliği halktan koparmak isterler.

TSİP, gençlik üzerindeki her türlü oyunu ve demagojiyi, tüm halk kesimlerinden silmek, halkımızın bu konuda yanıtını masını önlemek için mücadele edecektir.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, gençliğin dinamizmini, atılganlığını ve heyecanını demokratik mücadelenin vazgeçilmez bir unsuru olarak görmektedir. Bu niteliklerinin bir sonucu olarak gençliğimizin zaman zaman izlediği bazı yolların eleştirilmesine tahammülsüzlük göstermesi doğaldır. TSİP, bu durumu objektif bir veri olarak kabul edecek, ama demokratik gençlik gelişimine bilimin egemen olması için vargüçüyle çalışacaktır. Gençlik ancak işçi sınıfımızın, yoksul köylülerimizin, diğer emekçi sınıf ve tabakaların yanında, bilimin rehberliği altında yürüdüğü süreç ve bu yolda kararı, bilimli, örgütlü ol-

duğu oranda başarılı ve etkili olabilecektir. TSİP, gençlik kesimine bilimi egemen kılmak istemeyen onun yapıcı heyecanını küçümseyen ve reddeden, ya da gençliği yanlış tutumlara yönelten eğilimlerin karşısındadır. Partimiz gençliğin halkla bütünleşmesini teşvik edecek ve bu yolda öncü olacak bir gençlik politikası izler, egemen güçlerin gençlik üzerindeki tecrit etme oyunlarını bozmayı amaçlar.

Gençliğin en geniş demokratik kitle örgütlenmesinden yararlanmasının yanı sıra, gençlik içindeki seçkin ve yetenekli unsurların, halk hizmetinde gönüllü olarak yer almalarını, böylece öğrenci gençliğin emekçi gençliğimizle kaynaşmasını öngörür.

İktidar programımız gençliğe, en geniş örgütlenme özgürlüklerinin yanı sıra, demokratik üniversiteyi, özgür eğitimi ve bilim özgürlüğünü zorunlu kılar.

Gençliğimizin yaşama ve eğitim koşullarını yükseltmek, parasız öğrenim ilkesinin yanı sıra, öğrencilemizin maddi imkânlarını genişletmek, spor ve dinlenme fırsatlarını geliştirmek programımızın maddeleridir.

Öte yandan, gençliğin halkla tam bütünleşmesini sağlamak için bir plan dahilinde seferber edilmesi gerektir. TSİP'nin öngördüğü Halk Gönüllüleri Teşkilatı'nın temel unsurundan gençlerimiz oluşturacaklar, fabrikalardan uzak köylere kadar yayılarak hem üretime katılacak hem de halkın örgütlenmesi ve eğitilmesinde etkin rol oynayacaklardır. Özellikle yaz aylarında yapılabilecek bu gibi çalışmalar dışında, öğrenci gençliğin buldukları şehirde Halk ocaklarında okuma yazma, eğitime, bilinçlendirme çalışmalarına vakitlerinin elverdiği oranda katılmaları sağlanacak, ayrıca gençlik içinden oluşacak tiyatro, sanat, kültür vb. ekipleri aynı eğitim ve kültür seferberliğinin parçaları olacaklardır.

TSİP, özellikle öğrenci gençliğin kitlelere gömülmüş, üretimden kopmuş unsurlar olmalarını önlemek için, çeşitli alanlarda üretime katılmaları fırsatlarını yaratacak, üretime katılan gençlerin öğ-

renci örgütlerinin yanısıra sendikalar, kooperatifler gibi örgütlere katılmaları, emekçilerle örgütsel olarak da aynı çatı altında toplanmaları mümkün olacaktır.

Gençliğimiz, yaratıcı ve fedakâr nitelikleriyle halkımızın ortak aksiyon gücünün gelişmesinde, kalkınma seferberliğinde örgütlü olarak rol oynayacaktır.

SOSYAL HAKLAR

İşçiler ve İş Hayatı

TSİP, çalışma hayatının, çalışanların tüm sosyal ve ekonomik haklarının sağlanarak düzenlenmesini, bütün yurttaşlar için çalışma olanağının yaratılmasını bir görev bilir.

İşgücümüzün yabancılara satılmasını önlemek ve çalışanların ulusal zenginliklerden, çalışmalarına orantılı olarak en yüksek payı almalarını sağlamak, devletin görevidir. Partimiz bu görevi sonuna kadar üstlenecektir.

TSİP, çalışma hayatının çalışanlar lehine yeniden düzenlenmesinde ana sorunları aşağıdaki biçimde öncelikle çözümlenecektir.

— İşçilerin yönetime katılmaları mutlak sağlanacak, bu katılma bir gösterişten ibaret kalmayıp gerçek söz ve denetim hakkı biçiminde olacak, iş yerlerinde seçilecek komiteler denetleme görevi yapacaklardır.

— Ücret artışlarını gerçek ücrete göre değerlendiren, ücret artışlarının fiyat artışlarının altında kalmasına hiç bir şekilde meydan vermeyen bir ücret sistemi getirilecektir.

— ASGARİ ÜCRET, bir işçi için değil işçi ailesine göre hesaplanacaktır. Asgari ücret her bölgede halkın oyu ile seçilen belediye meclislerinde saptanacaktır. Asgari ücret üzerinden vergi alınmayacaktır.

— İşçiler ve tüm çalışanlar arasında cinsiyet, yaş ve bunun gibi ayrılıklardan doğan ücret farklılıkları, aynı işe aynı ücret şeklinde giderilecektir.

— Tüm çalışanlara ücretli izin ve ücretli eğitim izni sağlanacaktır.

— Çalışanların çalışma koşulları, genel hükümler ötesinde her çalışma kolu için ayrı ayrı saptanacaktır.

— Bütün çalışanların birer makine parçası olarak değil birer insan olarak tüm yeteneklerini geliştirebilmek için işyerlerinde kültürel olanaklar yaratılacak ve bunlardan yararlanmaları sağlanacaktır.

— İşsizlik sigortası derhal kurulacak ve bu sigortadan önce işini kaybetmiş işçiler yararlanacaktır.

— Çalışanların özürce sendikalaşma hakkı, gerek demokrasinin bir gereği gerekse çalışma hayatının verimini ve düzenini artırma açısından sonuna kadar sağlanacaktır.

— Sendika seçmenin ve sendikal özgürlüğün ilk adımlarından biri olan referandum hemen kanunlaştırılacak ve işyerinde yetkili sendikayı işçiler kendileri gizli oyla belirleyeceklerdir.

— İşçilerin çeşitli iş kollarında bölünmelerini amaçlayan 34 işkolu ilkesi kaldırılacak, sendikalaşmaya temel olacak işkolları azaltılacaktır. Sendikaların ve sendikalı işçilerin bölünmesi değil toplanması sağlanacaktır.

— Hiçbir iş yerinde sendikasız işçi çalıştırılmaması için derhal yasa çıkarılacaktır.

— GREV hakkı hiçbir şekilde kısıtlanmayacak, erteleme yetkisi hiçbir organa verilmeyecektir.

— LOKAVT kaldırılacaktır.

— İşçilerimizin genel grev hakkı olacaktır.

— Tarım işçilerinin sanayi ve hizmet işçileri ile her alanda aynı olanak ve haklarda yararlanmaları sağlanacaktır.

— Kamu kuruluşlarında çalışan gerek üretim gerekse hizmet kolundaki işçilerin sendikalaşma ve grev haklarını önleyici bütün yasalar kaldırılacaktır.

— Tarım alanında sendikalaşmanın hızlandırılmasına öncelik verilecektir.

— Emekçilerin sosyal güvenlik kurumları tek bir örgütte birleştirilecek ve bu örgütün yönetim kurullarında çalışan-

ların temsilcileri sendikaların çoğunlukta bulunması sağlanacaktır.

— Yurt dışındaki işçilerimizin dönüşleri için tedbir alınacak, gerek onların sermayeler gerekse devlet tarafından kurulacak işyerlerinde çalışmalarını sağlanacaktır.

— Sosyal sigortalar kapsamı genişletilecek, işleyişindeki bürokratik engeller kaldırılacak, her çalışanın istisnasız sosyal güvenlik haklarından, emeklilik ve benzeri haklardan yararlanması sağlanacaktır.

— Kamu personelinin temel hakkı olan sendikalaşma hakkı, toplu sözleşme ve grev hakkı derhal sağlanacak, kadro, derece, kademe gibi ölçüler yerine adil yetenek ve çalışma koşullarına göre kamu personelinin ücretleri toplu sözleşmelerle düzenlenecektir.

— Kamu personelinin denetiminden uzak, milyarlarca lirası atul yatırımlara yöneltilen emekli sandığının tek bir sosyal güvenlik kurumu örgütü içinde ve kamu personeli sendikalarının da denetiminde kendi üyelerine yönelik ve merkezi planlama ile saptanacak yatırımlara girmesi sağlanacaktır.

— Kadın ve çocuk işçilerin çalışma şartları her bakımdan kolaylaştırılacaktır.

— Her yıl toplanacak işçi kongreleri merkezi planı denetleyebilecektir.

İşsizlikle Mücadele

— Merkezi plan çerçevesinde alınacak tedbirle ve hızlı sanayileşme ile işsizlik problemi ekonomik olarak çözümlenecektir.

— Bu iktisadi tedbirler süreci içinde, işsiz emekçiler için işsizlik sigortası getirilecek devlet işsiz yurttaşa iş alanı açmaya, iş bulmaya mecbur olacaktır. Devlet henüz iş bulamadığı işsizler için aşevleri ve yerleşme imkânları sağlayacak, fakat bu kişilerin en kısa zamanda iş sahibi olmalarına çalışılacaktır.

Sağlık

Bugün halkımızın büyük bir çoğunluğu son derece kötü sağlık şartları altında

dır. Sömürü ve tahakküm düzeninin bir sonucu olan bu durumun en kısa zamanda düzeltilmesi için:

— Özel hastahaneler devleştirilecek, sağlık kurumları yurdun her köşesini kap sayacak biçimde geliştirilecektir.

— Parasız tedavi göstermelik niteliğinden çıkarılacaktır.

— Hastahaneleri ve sağlık ocaklarını, buldukları bölgelerdeki işçi, köylü ve diğer emekçi meslek örgütlerinden seçilmiş kurullar denetleyecektir.

— Ülkede işçi, köylü, memur, esnaf ve tüm çalışanlar için Sosyal Güvenlik sigortası, sağlık sigortası ile birlikte getirilecek, sigortasız emekçi kalmayacaktır.

— İşyerlerinde revirler mecburi olacak, işçi semtlerinde sağlık yurtları ve hastahaneler kurulacaktır.

— Köylerin coğrafi dağılımına göre kırlarda çok sayıda sağlık merkezleri açılacak, ayrıca köyle için bindirilmiş sağlık ekipleri teşkil edilecektir.

— Başlangıçta köylere birer motorlu araç temini için yurttaşlarımız arasında kampanya açılacak, üretilen motorlu taşıtların belirli kısmı köylere ayrılacak ve kısa zamanda araçsız köy bırakılmayacaktır.

— Çocuk sağlığı için özel özen gösterilecek, devlet eliyle işletilen çocuk yuvaları açılacak, çalışanların çocuklarının ihmal edilmesi önlenecek. Sakat ve düşkünler için yurtlar ve ocaklar açılacak.

Konut Sorunu

Halkımızın en önemli sorunlarından biri olan konut sorunuyla devlet bizzat ilgilenilecek, emekçiler için ucuz ve kullanışlı konut yapımı hızla gerçekleştirilecek, gene işçi, köylü, memur ve esnaf için yapı kooperatifleri teşvik edilecektir.

Kira, ısıtma ve aydınlatma giderleri asgari geçim indirimine göre ayarlanacak. Konutlara konacak kira oranları tüketici örgütleri ve kadın temsilcileri tarafından tesbit edilecek, yıllık kira bina maliyetinin 1/30'unu aşamayacaktır.

EĞİTİM, KÜLTÜR VE SPOR

Partimizin eğitim politikası şu esasları içermektedir:

— Ülkemizde okuma yazma bilmeyen yurttaşımız kalmayacak,

— Eğitimin her kademesinde teknolojik gelişime yardımcı olabilecek programlama yapılacaktır.

— Halkımızın toplum bilimiyle donanması ve tüm emekçilerimizin ülke sorunlarında bilinçli olarak ağırlıklarını duyurabilmelerini sağlayacak eğitim gerçekleştirilecek.

— Kültürün elit bir kesimden çıkarılarak geniş halk yığınlarına maledilmesi sağlanacak.

Bu amaçların gerçekleşmesi için:

— Eğitim ve Kültür seferberliği başlatılacak, Halk Gönüllüleri'nin katılımıyla ülkemizin her tarafında Halk Ocakları açılacaktır. Ayrıca büyük iş yerlerinde eğitim programları uygulanacaktır.

— Eğitim tamamen parasız olacak ve orta okul mecburiyeti konulacaktır.

— Teknik eğitim ve meslek okulları ülkenin her tarafına yaygınlaştırılacaktır.

— İşçi ve köylülerin öğrenim yapabilecekleri Halk Üniversiteleri ve liseleri kurulacaktır.

— Köy kooperatifleri ve benzeri tarım işletmelerinde sürekli eğitim yapılacaktır.

— Üniversite özerkliği getirilecek, baskı altında tutan tüm engeller kaldırılarak, benzeri uygulamalara derhal son verilecektir.

— Halkın eğitim gördüğü tüm kurumlar, geniş kültürel imkânlarla donatılacak, ayrıca seyyar sinema ve tiyatro ekipleri, işçi tiyatroları kurulacaktır. Kendi köyüyle bağlantısını henüz kesmemiş işçilerin yıllık izinlerinde köylerine gitmeleri teşvik edilecek, bu konuda köylüleri aydınlatma görevinin genişlemesi için gereken tüm kolaylıklar gösterilecektir.

— Sanatçılar üzerindeki her türlü baskı ve kısıtlama kaldırılacak, kültür ve sanat faaliyetleri devletten destek göreceklidir.

— Sporun bütün branşlarındaki açık ve gizli profesyonellik kaldırılacak, okullarda, işyerinde, spor teşvik edilecektir. Atletizm, jimnastik, yüzme ve benzeri sporların geliştirilmesine çalışılacaktır.

SONUÇ

— Program üzerindeki ayrıntılar, Partimizin seçim bildirgelerinde ve çeşitli yayınlarında açıklanacaktır. Partimiz, kendi programında yazılı hedefler için kurulduğu günden itibaren mücadele etmeyi yurt görevi bilir.

TÜSTAV

VO NGUYEN GIAP
VIETNAM ULUSAL
KURTULUŞ SAVAŞI

AŞAMA YAYINLARI pk 318-yenişehir-ankara

TUŞTAV

TD TARİH VE DEVRİM
YAYINEVİ SUNAR:

dr. Hikmet Kıvılcımlı

DİVALEKTİK MATERYALİZM

Dağıtım: Tarih ve Devrim Yayınevi / İstanbul
Valide Camii sokağı, Mahmutbey pasajı 47/12, Aksaray

TD TARİH VE DEVRİM
YAYINEVİ SUNAR:

dr. Hikmet Kıvılcımlı

TARİH TEZİ

Dağıtım: Tarih ve Devrim Yayınevi / İstanbul
Valide Camii sokağı, Mahmutbey pasajı 47/12, Aksaray

sunar

ERDAL ÖZ

YARALISIN

Bu roman, direnen adamın destanıdır. **Yaşar Kemal**

Salt baskıyı, salt işkenceyi değil, onuru, insan onurunu anlatıyor Erdal Öz. **Fakir Baykurt**

SERGI

AYLIK KİTAP DERGİSİ

3. SAYI ÇIKTI

Ayın kitaplarını, diyalektiğin ışığında SERGI'den izleyiniz.
Temmuz 1974 sayısında :

- Ne Yapmalı
- Emperyalizm Çağı
- Dünya Para Bunalımı
- Vietnam Ulusal Kurtuluş Savaşı

P. K. 595 İSTANBUL

ilke 10 LİRA
AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

TÜSTAV